

Dopady ekonomické krize na autonomní společenství Španělska

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. Ing. Václav Adamec, Ph.D.

Autorka práce:

Bc. Barbora Skyvová

Brno 2017

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce doc. Ing. Václavu Adamcovi, Ph.D, za vstřícnost, odborné rady a cenné připomínky, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce. Velké díky patří také rodině za jejich podporu a trpělivost.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Dopady ekonomické krize na autonomní společenství Španělska**

vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 18. května 2017

Abstract

SKYVOVÁ, BARBORA. *Consequences of Economic Crisis on autonomous communities and cities in Spain*. Diploma thesis. Brno: Mendel University, 2017.

The diploma thesis focuses on impacts of the economic crisis (2008-2009) on seventeen autonomous communities and two autonomous cities of Spain. β -convergence analysis and cluster analysis are applied to identify convergence or divergence process among Spanish regions within periods 2000-2007 and 2008-2015. Differences among regions are found out and economic situation is defined by macroeconomic indicators.

Keywords

Economic Crisis, Spain, autonomous communities and cities, convergence, divergence, regional disparities, β -convergence, cluster analysis, macroeconomic indicators.

Abstrakt

SKYVOVÁ, BARBORA. *Dopady ekonomické krize na autonomní společenství Španělska*. Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017.

Diplomová práce zkoumá dopady ekonomické krize z let 2008-2009 na sedmnáct autonomních společenství a dvě autonomní města Španělska. Pomocí analýzy β -konvergence a vícerozměrného shlukování dochází k identifikaci trendů v konvergenci či divergenci regionů země v období před vznikem ekonomické krize v letech 2000-2007 a po jejím propuknutí v letech 2008-2015. Zjišťují se rozdíly mezi regiony a prostřednictvím makroekonomických ukazatelů je charakterizována ekonomická situace oblastí.

Klíčová slova

Ekonomická krize, Španělsko, autonomní společenství a města, konvergence, divergence, regionální disparity, β -konvergence, shluková analýza, makroekonomické ukazatele.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce	13
3	Literární přehled	14
3.1	Ekonomická krize.....	14
3.2	Konvergence a její vývoj ve Španělsku	16
3.3	Charakteristika Španělska a jeho regionů	18
3.4	Ekonomická situace Španělska	22
3.4.1	Před ekonomickou krizí.....	22
3.4.2	Po propuknutí krize	23
3.4.3	Hlavní příčiny problémů na trhu práce	25
4	Materiál a metodika	27
4.1	Materiál	27
4.2	Metodika	29
4.2.1	Shluková analýza.....	30
4.2.2	β -konvergence.....	32
4.2.3	σ -konvergence.....	33
5	Výsledky a diskuse	34
5.1	Makroekonomická analýza.....	34
5.1.1	Hrubý domácí produkt.....	34
5.1.2	Hrubý domácí produkt na obyvatele	35
5.1.3	Celková míra nezaměstnanosti.....	36
5.1.4	Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let	37
5.1.5	Hrubá přidaná hodnota	38
5.1.6	Charakteristiky vzdělanosti	42
5.1.7	Zhodnocení výsledků makroekonomické analýzy	45
5.2	Shluková analýza	46
5.2.1	Období před ekonomickou krizí – rok 2005.....	46

5.2.2	Období po propuknutí krize – rok 2009.....	48
5.2.3	Období ustupující krize – rok 2014.....	49
5.2.4	Zhodnocení výsledků shlukových analýz.....	51
5.3	Analýza β -konvergence.....	54
5.3.1	Zhodnocení výsledků analýzy β -konvergence.....	57
6	Závěr	58
7	Seznam použité literatury	62
8	Seznam obrázků	70
9	Seznam tabulek	72
A	Makroekonomická data	76
B	β-konvergence	97

1 Úvod

Největší krize posledního desetiletí propukla na podzim v roce 2008. Její počátek je spojován s prasknutím bubliny na nemovitostním trhu ve Spojených státech amerických. Hypoteční krize v USA okamžitě přerostla v krizi finanční, která se následně rozšířila do ostatních zemí světa a vyvolala několik let trvající ekonomickou krizi.

Hospodářský propad samozřejmě postihl i země Evropské unie. V Evropě se však začínající krize projevila nestejně. Zatímco banky západoevropských zemí bylo třeba zachraňovat, finanční sektor střední Evropy zůstal relativně stabilní. Bylo však jasné, že čím hůře na tom bude hospodářství západní Evropy, tím hůře se bude dařit i Evropě střední a východní (Evropská komise, 2009; Stuchlík, 2008). A jak působila krize na státy jižní Evropy?

V 90. letech dostaly země Portugalsko, Itálie, Řecko a Španělsko hanlivé označení PIGS – prasata. Označení vymezuje ekonomiky, které by mohly Evropské unii tvořit problémy. A právě po nástupu globální hospodářské krize musely tyto státy začít čelit velkým socioekonomickým výzvám. Jejich ekonomické zotavení bude nejspíše náročnější a delší než v některých jiných členských státech Evropské unie (Ionescu, 2015).

A v čem je situace států na jihu jiná proti těm na severu? Jižní státy mají historicky méně ekonomických zkušeností. Například ve Velké Británii začala industrializace mnohem dříve než v jižní části Evropy, díky čemuž dostala příležitost k tvorbě liberálnějších institucí, než jaké se mohly vytvářet na jihu. Po druhé světové válce čelila masivnějšímu zadlužení, svázanosti ekonomiky různými státními regulacemi a omezování pracovního trhu odborovými svazy. Hospodářství Velké Británie tudíž prošlo větším počtem reformních opatření, proto dokáže snáz identifikovat blížící se problém a z cyklických krizí se dokáže dříve vzpamatovat (Kučík, 2015).

Jihoevropské státy Řecko, Itálie, Španělsko a Portugalsko platilo až do poloviny 20. století spíše za zemědělské ekonomiky, jež industrializace zachvátila okrajově a soustředila se jen do některých velkých měst. Většina populace obývala venkov a věnovala se chovatelství, rybolovu či pěstitelství a s tím spojené malovýrobě. Jih Evropy má pro dané činnosti příhodnější přírodní podmínky než sever. Další důvod pozdějšího nástupu modernizace hospodářských odvětví byl spjat s autoritářskými režimy, které kvůli většímu důrazu na vlastnictví půd v agrárních zemích jihu dlouhodobě přetrvávaly. S nástupem liberálnějších systémů nastal výrazný ekonomický růst, jelikož se industrializace začala dostávat i do menších měst a dosud převážně agrárních oblastí. Obyvatelé práci v zemědělství a obdělávání vlastních polí nahrazovali zaměstnaneckými poměry či podnikáním. Hospodářský boom byl tedy rychlejší, protože stačilo veškeré zavedené postupy přebrat z dříve industrializovaných zemí severu. S růstem ekonomiky docházelo k většímu zájmu o politickou moc. Předvolební sliby, snahy získat co nejvíce voličů a přebírání vzorů z robustnějších ekonomik průmyslových zemí zvyšovaly schodky státních rozpočtů. Politici předpokládali, že současné dluhy pokryjí budoucími zisky z nadále

vzrůstající ekonomiky. Avšak propuknutí ekonomické krize uvedené plány překazilo (Kučík, 2015).

Diplomová práce zkoumá dopady ekonomické krize na Španělsko, jednu z těchto jižních zemí se zajímavou historií. Španělsko má však mnohem více pozoruhodných aspektů ekonomiky, které stojí za pozornost. Ve srovnání s jinými státy Evropské unie má blíže k samotnému impulzu vzniku finanční a následné hospodářské krize. Rychlý ekonomický růst byl totiž podpořen rozmachem stavebního sektoru a trhu nemovitostí, jež doprovázelo hojné přidělování hypoték. Španělsko s nástupem krize zažilo vlastní prasknutí nemovitostní bubliny.

V souvislosti se španělskou ekonomikou se také ve velké míře mluví o specifickém trhu práce s vysokou mírou nezaměstnanosti a potížemi na pracovním trhu mládeže. Jak již bylo zmíněno, v zemích jižní Evropy přetrvávají rozdíly mezi venkovskými zemědělskými oblastmi a městskými průmyslově zaměřenými částmi, proto se práce zabývá vlivem ekonomické krize na regionální územní jednotky, které nesou označení autonomní společenství a města.

Územní nerovnosti, respektive regionální disparity jsou v posledním desetiletí často používanými pojmy. Většinou je toto téma orientováno na zjišťování negativních disparit, avšak disparity se zkoumají i pro potvrzení pozitivních jedinečností oblastí. Regionální disparita představuje rozdílnost znaků, jevů či procesů, které lze v územní struktuře jednoznačně alokovat, pokud se ovšem v daném teritoriálním umístění vyskytuje alespoň ve dvou entitách. Identifikace a srovnávání nerovností však musí mít racionální smysl, například ekonomický, sociální, politický, psychologický či poznávací. Formou prostorové disparity může být pojímán protiklad město-venkov, jelikož se regionální nerovnosti projevují v různých podmínkách života. Působením tržních sil často dochází k nerovnoměrnému vývoji ekonomik regionů. Vytváří se silná hospodářská centra, průmyslové aglomerace, ve kterých se tvoří převážná část hrubého domácího produktu. Tato centra mohou hnát ekonomiku celá desetiletí a regionální disparity se mohou dále prohlubovat (Kutscherauer, 2007; Wokoun, Mates, 2006).

Mezi španělskými autonomními společenstvími a městy se bezpochyby rozdílnosti vyskytují, na ty ekonomické nerovnosti se práce snaží poukázat. Regiony země rozděluje do skupin na základě podobností v makroekonomických indikátorech a snaží se zachytit tendenci hospodářských úrovní autonomních společenství a měst se v reakci na ekonomickou krizi vzájemně přibližovat či vzdalovat.

2 Cíl práce

Cílem diplomové práce je charakterizovat dopady ekonomické krize z let 2008-2009 na autonomní společenství a města Španělska. S využitím dostupných dat z Eurostatu se identifikují trendy v konvergenci či divergenci regionů za sledovaná období let 2000-2007 a 2008-2015 a zjišťují se nerovnosti mezi regiony.

Prvním dílčím cílem je rozbor nejdůležitějších ekonomických indikátorů španělských regionů opět v letech 2000 až 2007 a od roku 2008 do roku 2015 pro zhodnocení ekonomické situace autonomních společenství a měst země.

Druhý dílčí cíl se zaměřuje na shlukové analýzy, které rozdělují španělská autonomní společenství a města do skupin dle podobností v makroekonomických ukazatelích. Shlukování regionů probíhá v roce 2005, který zastupuje předkrizové období, a v letech 2009 a 2014, která prezentují časový úsek po vzniku ekonomické krize.

Třetím dílčím cílem je pomocí analýzy β -konvergence regionů Španělska na úrovni NUTS 2 objasnit tendenci autonomních společenství a měst se vzájemně přibližovat či vzdalovat v době před ekonomickou krizí a po jejím propuknutí.

3 Literární přehled

3.1 Ekonomická krize

Ekonomická krize z roku 2008 je pokládána za nejhorší od konce druhé světové války, jelikož je považována za vyvrcholení šedesát let trvajících „superrůstu“. Příčiny finanční krize jsou spojovány především s prasknutím bubliny na americkém trhu s bydlením. O vytvoření bubliny se hovoří tehdy, pokud lidé nakupují domy a domnívají se, že své hypotéky mohou refinancovat se ziskem (Soros, 2016).

Americký Federální rezervní systém snížil krátkodobé sazby na extrémně nízkou úroveň, aby zabránil hospodářské recesi. Tento čin však způsobil neobvykle silný stavební boom, protože se hypotéky staly mimořádně dostupnými a levnými i pro lidi s nestabilními a nízkými příjmy (Kohout, 2011).

Snadno dostupné úvěry posilovaly poptávku, která zvedala hodnotu majetku, což opět působilo na růst výše úvěru, který byl k dispozici. Globalizace, která se začala prosazovat v osmdesátých letech, umožnila Spojeným státům americkým získat úspory i ze zbytku světa a spotřebovávat tak více, než vyráběly. Zvyšovaly tak schodech státního rozpočtu a finanční ústřední instituce proto zaváděly další nástroje výhodných podmínek pro povzbuzení spotřebitelů k půjčkám, které však byly natolik složité, že nešlo kalkulovat se všemi možnými riziky. Když se zvyšování úvěrů dostalo do problému, finanční orgány zajistily likviditu finanční injekcí, avšak tím podnítily další nárůst úvěrů. Tato finanční stimulace se však nemohla provádět donekonečna, jelikož byla omezena ochotou zemí hromadit dolarové rezervy. Potíže s nestandardními hypotékami se rozšířily i na zajištěné dluhové cenné papíry, hypoteční pojištění či swap úvěry, tržně neutrální investiční fondy byly nuceny k oslabení své neutrality, došlo k narušení mezibankovních půjček a dalším nežádoucím efektům, které udělaly ze současné krize tu nejkrutější od druhé světové války (Soros, 2016).

Dle ekonoma Pavla Kohouta (2011) si také některé evropské země v době těsně před krizí vypěstovaly vlastní hypoteční strašidlo. Mezi tyto země patřilo i Španělsko, které po přijetí eura zažívalo mimořádný hospodářský růst. Expanze byla doprovázena masivním boomem na nemovitostním trhu. Podle Španělské centrální banky se ceny domů a bytů za poslední desetiletí ztrojnásobily. V roce 2006 banky vypůjčily celkem 250 miliard eur developerům, což ve srovnání s rokem 1998 představovalo osminásobek, dále se jednalo o půjčky 134,3 miliard eur stavebním společnostem a 544 miliard eur kupujícím. Objem hypoték v porovnání s rokem 1998 vzrostl čtyřnásobně. Většina úvěrů na bydlení byly půjčky s variabilním úrokem založeným na krátkodobých sazbách, které se pohybovaly na úrovni 0,1 % nad inflací. Naopak se však prodloužily doby splatnosti hypoték na čtyřicet až padesát let, tudíž i nepatrný pokles cen bytů doprovázený růstem sazeb, mohl směřovat k navýšení počtu neplatičů.

Gonzalez a Ortega (2009) připisují zhruba jednu třetinu boomu na trhu s bydlením imigraci, jelikož se mezi lety 1998 a 2008 migrační příliv do průměrné španělské provincie pohyboval ve výši 17 % původní populace v produktivním

věku. Bylo odhadováno, že tento příliv zapříčinil nárůst cen domů o okolo 52 % a vedl k výstavbě asi 2 milionů nových bytových jednotek.

V roce 2007 činily investice do bydlení 9,5 % HDP Španělska, což dvojnásobně převyšovalo evropský průměr. Po prasknutí bubliny na začátku roku 2008 poklesly ceny bytů v průměru o 37 %. Zároveň se téměř zastavila výstavba budov nových, odvětví stavebnictví, které v roce 2007 tvořilo více než 17 % španělské ekonomiky, kleslo strmě dolů. Příjmy a bohatství země se začaly vytrácet a během jednoho roku země závislá na domácí poptávce ztratila dva miliony pracovních míst a upadla do krize. Úroveň náhrad na jednoho zaměstnance vzrostla o 6 %, kolektivní smlouvy bránily rozumnému vyjednávání a odbory odmítly nižší mzdy. Neschopnost změnit náklady a ceny vedla podniky k propouštění dalších zaměstnanců a hospodářská situace země se dále zhoršovala (Wagner, 2014).

Fishman (2012) však tvrdí, že i když je Španělsko formováno měnovou unií a krizí eurozóny, jeho aktuální ekonomické problémy jsou do značné míry „domácí“, jelikož jim zákonodárci nevěnovali dostatečnou pozornost. Ve skutečnosti strukturální neschopnost hospodářství země vytvořit odpovídající úroveň zaměstnanosti byla dočasně skryta za neudržitelnou bublinou a výnosy v kumulovaném hospodářském růstu od roku 1999 až do poloviny roku 2007. Se špatnou výkonností trhu práce byl spojován finanční sektor, který byl kritizován, že je oligopolní a nehodí se pro potřeby zbytku ekonomiky. Mechanismus zprostředkovávající omezené úvěrování malých a středních podniků je nepobízí ke zvýšení zaměstnanosti a investování do inovací. Údaje z roku 1990 ukazují, že před vznikem měnové unie malé a střední podniky Španělska mnohem více spoléhaly na interně vytvořené finance než podobné podniky v jiných členských státech Evropské unie. Externí financování malých a středních podniků z velkých soukromých bank či polo veřejných spořitelů bylo vzácné. Když úrokové sazby klesly a půjčování se výrazně zrychlilo díky měnové unii vytvořené v roce 1999, spořitelny uzavíraly soukromé hypotéky a nové úvěry neúměrně k výstavbám i majetkům developerů, čímž přizpůsobily rostoucí bublinu místo podpory růstu udržitelných odvětví a produktivity.

Takzvané Cajas, španělské, převážně regionální, spořitelny, které držely zhruba polovinu bankovních aktiv, dokonce nebyly povinny centrální bance Španělska hlásit historii splácení, poměr úvěru k dané hodnotě či zajištění úvěru, velká část španělského bankovního systému tak byla neregulovaná a neefektivní (Wagner, 2014).

Také dle Lungové (2011) mnoho ekonomů považuje za klíčový kanál přenášející krizi bankovní trh, avšak zabývala se i dalšími možnými příčinami vzniku krize. Navazovala na Aiginger (2009), který kromě krátkodobého spouštěcího mechanismu v podobě laxního poskytování hypotečních úvěrů uvádí i dlouhodobé příčiny jako nedostatečnou regulaci nových finančních instrumentů či zanedbání systémového rizika, makroekonomickou nerovnováhu v důsledku přebytku úspor asijských zemí a zemí produkujících ropu nebo obchodní a rozpočtový deficit USA i deficit jejich úspor, nadhodnocené očekávání výnosů ze spekulací bank, firem i spotřebitelů, neadekvátní systém odměn manažerů, kteří pobírali bonusy za krátkodobý úspěch a vyšší zisky z finančního kapitálu než z reálných investic, slabou

koordinaci Mezinárodního měnového fondu, Světové banky či daňových rájů nebo měnovou a cenovou bublinu.

3.2 Konvergence a její vývoj ve Španělsku

Hospodářská krize, která způsobila pokles hrubých domácích produktů států a zvýraznila strukturální problémy Evropské unie, posílila vnímání důležitosti udržitelného hospodářského růstu, který v podstatě určuje blaho zemí. Proto je hospodářský růst a konvergence ekonomik dlouhodobě jedním z nejdiskutovanějších témat. Za konvergenci se považuje sblížování ekonomických proměnných, přičemž existují dva základní druhy konvergence, nominální a reálná. *Nominální konvergence* představuje sblížování nominálních makroekonomických veličin, v případě *reálné konvergence* jde o přibližování, takzvané catching up, ekonomických úrovní daných zemí. Podle neoklasických modelů růstu mají země s nižším hrubým domácím produktem tendenci růst rychleji než země bohatší, což je definice konceptu β -konvergence. Z neoklasického modelu růstu vychází také koncept σ -konvergence, dle něž všechny státy konvergují ke stejné úrovni vyspělosti či stejnému ekonomickému výkonu. Konvergence však nemusí být vždy potvrzena, jelikož ekonomiky se sice sblížují, ale nemají společný rovnovážný stav a každá země konverguje k vlastní úrovni stálého stavu. (Abrhám, Vošta, 2011; Gáspár, 2012, Nevima, Melecký, 2011).

Rozlišuje se tedy *konvergence absolutní neboli nepodmíněná*, kdy ekonomiky konvergují ke stejné úrovni stálého stavu, což také znamená, že se rozdílnosti zmenšují a země s nižším příjmem na osobu automaticky dohánějí ekonomiky s vyšším příjmem na osobu (Barro, Sala-i-Martin, 2004). V *podmíněné konvergenci* se předpoklad shodných stálých stavů pro různé ekonomiky opouští, jelikož pro některé ekonomiky platí, čím je rozdíl mezi výstupem ve stálém stavu a sledovaným výstupem větší, tím rychleji ekonomika roste. Je možné zaznamenat případy, kdy země s vyšší úrovní důchodu na obyvatele roste rychleji než země s nižší úrovní a ekonomiky se od sebe ve svém bohatství vzdalují, divergují (Nevima, Melecký, 2011). Lze hovořit také o konvergenčních klubech, kdy díky podobným strukturálním charakteristikám směřují skupiny regionů či států ke stejnému rovnovážnému stavu (Blažek, Uhlíř, 2011).

Obecně konvergence probíhá spíše v období expanze, zatímco mezery se utváří během cyklických poklesů. Uvedené dokládá historie, kdy více než deset let před prvním ropným šokem v sedmdesátých letech chudší země OECD s nižší úrovní příjmů doháněly země bohatší, avšak ropný šok toto sblížování zastavil. Také Španělsko mělo během šedesátých a počátkem sedmdesátých let vysoké tempo růstu, srovnatelné s evropským průměrem. Během osmdesátých let však ve Španělsku panovala makroekonomická nerovnováha, nezaměstnanost v letech 1984-1985 vzrostla nad 20 %. V roce 1986, kdy Španělsko vstoupilo do Evropské unie, se jeho příjem pohyboval hluboko pod evropským průměrem. Od poloviny osmdesátých let se růst zase rapidně zvedal a efekt dohánění rozvinutějších evropských zemí se ve Španělsku obnovil (Larre, Torres, 1991).

Avšak zkušenosti s regionální konvergencí ve Španělsku úplně neodpovídaly rozšířené představě o rychlejším sblížení v „dobrých časech“. De la Fuente (2003) se zabýval konvergencí ve španělských autonomních oblastech od roku 1965 do roku 1995. Během první dekády rychlého růstu byla míra konvergence příjmů na obyvatele napříč regiony dosti vysoká 2,49 %, poté v krizi let 1975-1985 podstatně poklesla na 1,08 %. V poslední periodě, kdy se růst Španělska pohyboval okolo průměru nejvyspělejších zemí, pokračoval pokles míry konvergence na 0,38 % a z oživení začínajícího roku 1985 profitovaly zaostávající regiony méně než rozvinutější oblasti.

Konvergenci v následujících letech 1995 až 2012 zkoumali Lopes a Araújo (2016). Sledovali konvergenci regionů dle evropské klasifikace NUTS 3 zemí Španělska a Portugalska. Celkem se jednalo o 81 regionů, z toho 30 portugalských a 51 španělských. Pomocí hrubého domácího produktu na obyvatele zjišťovali význam geografických a demografických determinant ekonomického růstu zemí Pyrenejského poloostrova. Sigma konvergence zaznamenala velmi mírný pokles regionálních rozdílů na Iberském poloostrově v letech 1995 až 2012 s dvěma protichůdnými trendy, divergencí do roku 2001 a konvergencí po tomto roce. Analýza (absolutní) beta konvergence dospěla k závěru ve prospěch konvergence pouze v globálním měřítku celého Iberského poloostrova a v případě Portugalska. Konvergence však měla velmi nízkou rychlost kolem jednoho procenta či nižší. Tento výsledek je v souladu s předchozími studii reálné konvergence na Pyrenejském poloostrově.

Vliv geografického rozmístění španělských regionů na jejich konvergenci v důchodech zjišťovali také Maza a Villaverde (2009) za období od roku 1985 do roku 2003. Při výzkumu porovnávali skutečná data a data filtrovaná, očištěná o vliv zeměpisného rozložení regionů. Výzkum naznačil, že regiony Španělska jsou na sobě závislé a regiony s vyšší respektive s nižší úrovní příjmů mají tendenci být k sobě geograficky blíže. Severovýchodní část Španělska je nejvíce rozvinutá, naopak jižní a severozápadní oblast je rozvinutá méně. Geografická závislost regionů v průběhu let značně vzrůstala, v roce 2003 byl prokázán větší vzájemný vliv sousedících regionů než v roce 1985. Autonomní společenství ve Španělsku mají také tendenci soustřeďovat se do shluků, jedná se například o osu rozvinutých regionů na severovýchodě země či Středozemní oblouk. Z výzkumu vyplývá fenomén pozitivní geografické závislosti mezi autonomními společenstvími Španělska na úrovni příjmů na obyvatele. Konvergence byla sledována na skutečných i filtrovaných datech, kde prostorové vazby mezi regiony vymizely. Výzkum dokázal, že čím vyšší je stupeň zeměpisné závislosti, tím větší je rozdíl v rychlosti konvergence mezi skutečnými a filtrovanými daty. Geografická závislost regionů tudíž konvergenci zpomaluje a také vytváří méně homogenní rozdělení příjmů, ve filtrovaných datech byly totiž příjmy rozděleny více kolem průměru. Závěr naznačuje, že regiony, které mají příjem na obyvatele lehce nad průměrem země, vděčí za relativní zlepšení příjmu na hlavu geografické pozici.

Konvergenci regionů sledovali i Montañés, Olmos (2014), avšak hrubý domácí produkt použili pouze pro srovnání, za hlavní ukazatel si vybrali index lidského

rozvoje (HDI). Na začátku zkoumaného období 1980-2010 vykazovala měření pomocí HDP a HDI rozdíly, avšak po roce 2000 začala být podobná. Výsledek šetření značil zřetelně odlišné chování mezi regiony v severním Španělsku (Baskicko, Navarra, Katalánsko), Madridem (v menší míře i Aragonií a La Riojou) a regiony, které se nachází na jihu (Andalusie, Extremadura, Kastilie-La Mancha, Valencijské společenství, Murcie), či na ostrovech. Další regiony, situované v severozápadním kvadrantu jsou jedinými společenstvími, která vykazují určitý stupeň konvergence k průměrné hodnotě španělské ekonomiky. Rychlost konvergence je o něco vyšší v případě ukazatele indexu lidského rozvoje než u hrubého domácího produktu na obyvatele. V každém případě tato analýza vede k závěru, že vývoj španělské ekonomiky reflektuje spíše divergentní síly a podporuje existenci konvergentních klubů místo, aby přispíval k trendu konvergence.

Z uvedených studií lze vyzorovat, že Španělsko jako celek, má sklony konvergovat k vyspělejšími zemím světa. Co se týče sblížení španělských autonomních společenství navzájem, vyplývá spíše tendence regionů vykazovat divergentní chování.

3.3 Charakteristika Španělska a jeho regionů

Dle hodnoty nominálního hrubého domácího produktu Španělsko zaujímá postavení čtrnácté největší ekonomiky na světě, patří mu páté místo v rámci Evropské unie a čtvrté v eurozóně (FICCI Studies & Surveys, 2016).

Po smrti diktátora generála Francisca Franca v roce 1975 Španělsko pokojně přešlo k demokracii a dosáhlo rychlé ekonomické modernizace. Roku 1978 byla přijata Ústava, která stanovila Španělsko jako parlamentní systém s konstituční monarchií. V lednu roku 1986 pak tato země vstoupila do Evropské unie. Je však členem i dalších mezinárodních organizací, mezi které patří OSN, NATO, Světová obchodní organizace či Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Ve Španělsku dominuje sektor služeb a zvláštní význam má i cestovní ruch, jelikož je tato země jednou z neoblíbenějších turistických destinací na světě (Spain Country Review, 2016).

Sektoru služeb tedy přísluší zhruba 58,4 %, průmyslu 15 % a zemědělství 2,9 % pracovní síly dle údajů z roku 2014. Mezi základní výrobky zemědělského odvětví ve Španělsku řadíme obilí, olivy, zeleninu, cukrovou řepu, hroznové víno, citrusy, mléčné výrobky, hovězí, vepřové i drůbeží maso a ryby. Co se týká průmyslu, k rozšířené produkci patří textilie a oděvy včetně obuvi, potraviny a nápoje, kovy a kovové výrobky, stavba lodí, automobilů a obráběcích strojů, chemikálie, léčiva, zdravotnické vybavení a hliněné a žáruvzdorné produkty. Nejvíce exportovanými druhy zboží jsou pak motorová vozidla, strojní zařízení, potraviny, léky a léčiva či další spotřební zboží. Data z roku 2014 říkají, že postavení vývozních partnerů zaujímá z 16,2 % Francie, 10,7 % Německo, 7,1 % Itálie a 7,1 % Velká Británie. Naopak importujícími partnery jsou Německo s 13,3 %, Francie 11,9 %, Itálie 6,2 %, Čína 6,1 %, Nizozemsko 4,8 % a Velká Británie s 4,4 %. Importuje se strojní

zařízení, pohonné hmoty, polotovary, potraviny a spotřební zboží, chemikálie a nástroje měření i lékařské kontroly (CIA World Fact Book, 2016/2017).

Španělsko je rozděleno do 17 autonomních společenství a dvou autonomních měst. Každé společenství obsahuje jednu nebo několik provincií z celkového množství 50 provincií na území státu. Regiony získaly významné kompetence a také mají značnou odpovědnost za provádění a prosazování státních předpisů (OECD, 2010 [2]).

Španělské autonomní oblasti jsou následující:

- **Galicie**, jejímiž nejdůležitějšími ekonomickými sektory jsou služby, které tvoří 45,8 % regionálního hrubého domácího produktu, průmysl s 12,7 % HDP regionu a stavebnictví, které zaujímá 10,1 % regionálního HDP. Společenství má silné obchodní a kulturní vztahy se severní oblastí Portugalska i Latinskou Amerikou (Hulbert, OECD Sekretariát, 2012).
- **Asturie**, oblast, jejíž tradiční odvětví je založeno na průmyslu uhlí a oceli, byla značně závislá na finanční pomoci od španělského státu i evropských fondů. Finanční prostředky byly použity na zlepšení dopravní infrastruktury, ochranu životního prostředí, rozvoj lidských zdrojů, zemědělství a venkova, na podporu hospodářské konkurenceschopnosti, inovací, podnikání, modernizaci a místní rozvoj (Carbajal, 2012).
- **Kantábie**, kde sektor služeb s 56,6 % nejvíce přispívá do regionálního hrubého domácího produktu. Druhé místo zaujímá průmysl, jehož příspěvek je ve výši 16,5 %. Nejdůležitější průmyslová činnost ve společenství je hutnictví, které do HDP posílá 5,6 %. Uvedené údaje platí pro rok 2010 (Arruti, Fernández-Olmo, Irabien, 2011).
- **Baskicko**, které se specializuje na výrobní sektor, konkrétně produkci základních kovů a zpracování kovových výrobků či na stroje a zařízení. Naopak relativní význam potravinářského, textilního a chemického odvětví je v Baskicku nižší, než je obvyklé ve zbytku Španělska či Evropy (Martínez-Granado, Greño, Oleaga, 2012).
- **Navarra**, které zaujímá strategické postavení v komunikační síti mezi Španělskem a Francií. Společenství také těží z obchodních vztahů s ostatními regiony patřícími k Atlantické ose (evropské regiony atlantického pobřeží). Je jedním z nejmenších regionů v zemi a to nejen co se týče povrchu, ale i demografických a ekonomických ukazatelů (Faulin, Lera, Pintor, García, 2006).
- **La Rioja**, jež má dlouhou tradici ve vinařství, jednu třetinu vína vyváží a není pochyb o vysoké konkurenceschopnosti španělského vína na světových trzích. Víno přináší tomuto regionu značnou přidanou hodnotu a tisíce pracovních míst (Arimany-Serrat, Farreras Noguera, Rabaseda Tarrés, 2016).
- **Aragonie**, v níž má zvláštní společenský i hospodářský význam zemědělský sektor. Dle sčítání lidu v roce 2009 měla Aragonie 2,3 milionů hektarů užitkové půdy, z čehož 1,6 milionů hektarů odpovídalo orným pozemkům, zbytek patřil trvalým travnatým porostům. V roce 2012 zemědělský sektor zaměst-

nával 31 300 pracovníků a potravinářský průmysl více než 11 000 pracovníků (Pérez, Alcántara, López, 2014).

- **Madrid**, který se vyznačuje jednou z nejvyšších úrovní příjmů a neustále rostoucí populací, což má za následek nejvyšší hustotu obyvatelstva ve Španělsku. Aktivita z primárního sektoru jako zemědělství a lesnictví jsou stále důležité, avšak tvoří reziduální část ekonomiky společenství, jelikož region je zaměřený spíše na sektor průmyslu a služeb (Rodríguez-Rodríguez, 2012).
- **Kastilie-León**, společenství, které nabízí různé formy cestovního ruchu, mezi něž se řadí hory, kultura, kulinářství a v posledních letech vinařská turistika, která si hledá své místo mezi podnikáním ve venkovských oblastech regionu, jelikož vinařský potenciál je v Kastilii a Leónu vysoký (Portela, 2013).
- **Kastilie-La Mancha**, region, jež je jeden z největších producentů vína na světě, sám reprezentuje polovinu vinařské výroby Španělska a 12-15 % produkce vína evropské sedmadvacítky (Simon-Elorz, Castillo-Valero, Garcia-Cortijo, 2014).
- **Extremadura**, která je závislá na ekonomice zemědělského sektoru. Z hlediska prostoru jsou nejdůležitějšími plodinami olivy, které zabírají okolo 265 tisíc hektarů půdy, z čehož zhruba 77 % je určeno pro produkci olivového oleje a 23 % pro stolní olivy. V regionu však panují územní rozdíly, kdy venkovské oblasti se snaží snížit nerovnosti ve srovnání s městskými, které leží v nejproduktivnějších zemědělských oblastech a je v nich soustředěna většina populace společenství, zaměstnání i služby (Nieto Masot, Alonso, 2015; Martínez a kol., 2014).
- **Katalánsko**, které je s téměř 19 % HDP hlavním přispívatelem do španělské ekonomiky, HDP na obyvatele dosahuje dokonce vyšší hodnoty než je průměr Evropské unie (EU-27). Za motor vývoje Katalánska lze označit město Barcelonu, které se transformovalo z upadajícího průmyslového města na jedno z hlavních center designu a biotechnologií. Jako magnet přitahuje studenty, výzkumné pracovníky i umělce ze zahraničí, což má přímý dopad na regionální ekonomiku (OECD, 2008).
- **Valencijské společenství**, jež se řadí na páté místo v počtu turistů mezi španělskými autonomními společenstvími. Co se týče zemědělské výroby v tomto regionu, v roce 2000 tvořila 43,3 % výroba citrusů a oblast byla primárním vývozcem citrusových plodů pro spotřebu v čerstvém stavu (Rodríguez, 2013; Moll, Igual, Juliá, 2006).
- **Baleárské ostrovy**, které leží 80-300 kilometrů na východ od Pyrenejského poloostrova, se skládají ze dvou skupin ostrovů. Mezi východní ostrovy patří hlavní ostrovy Mallorca a Menorca, menší ostrov Cabrera a asi 30 okolních ostrůvků. K západním, souhrnně nazývaným Pytyuským ostrovům, přísluší Ibiza, Formentera a zhruba 60 menších ostrůvků (Silva-Rocha a kol., 2015).
- **Andalusie**, jež se díky vstupu Španělska do Evropské unie v roce 1986 úspěšně transformovala z tradičního regionu emigrace do hostitelské oblasti pro

nové přistěhovalce. Přes dosažený pokrok však region stále zaostává za španělskými i evropskými průměry klíčových socioekonomických ukazatelů. Kvůli své ekonomické struktuře závislé na stavebnictví a cestovním ruchu zasáhla ekonomická krize tento region výrazněji (OECD, 2010).

- **Murcie**, jejíž ekonomická dynamika je do značné míry tažena odvětvím zemědělství. Potravinářský průmysl je jedním z klíčových pro rozvoj společnosti a hlavním pilířem, který přispívá hrubému národnímu produktu a regionální rovnováze. Murcie je region s největší oblastí věnované ekologickému zemědělství (Becerill, de los Rios, 2016).
- **Kanárské ostrovy**, které se nachází v severovýchodní části Atlantiku na západní straně od pobřeží Afriky. Jsou tvořeny skupinou sedmi hlavních ostrovů (El Hierro, Fuenteventura, Gran Canaria, Lanzarote, La Gomera, La Palma, Tenerife) a šesti ostrovů malých (Alegranza, La Graciosa, Lobos, Montaña Clara, Roque del Este, Roque del Oeste). Kanárské souostroví je převážně sopečného původu (Arnedo a kol., 2017).
- **Ceuta a Melilla**, jež zauímají postavení dvou španělských městských enkláv ležících na severu Maroka (Knoerrich Aldabo 2011). Izolace od zbytku Španělska jim brání v rozvoji některých průmyslových odvětví, tudíž mezi hlavní aktivity obou měst patří obchod (Peréz, 2015).

Obr. 1 Mapa autonomních společenství Španělska
Zdroj: Campos a kol., 2016

3.4 Ekonomická situace Španělska

3.4.1 Před ekonomickou krizí

Období od roku 1985 do roku 2000 bylo pro Španělsko obdobím ekonomické expanze s průměrným tempem růstu hrubého domácího produktu na obyvatele 3,3 %. Ekonomika zaznamenala jen mírné recese v letech 1992 a 1993, kdy pouze v druhém zmiňovaném roce se jednalo o pokles do záporných hodnot. Navzdory příznivému ekonomickému růstu byla míra nezaměstnanosti v zemi vysoká. V roce 1985 se pohybovala okolo 21 %, což představovalo maximum od poloviny sedmdesátých let, kdy v zemi začala expanze. Poté se míra nezaměstnanosti plynule snižovala až na 16 % v roce 1991. Nicméně recese v letech 1992 a 1993 zapříčinila prudký nárůst míry nezaměstnanosti, která v roce 1994 vystoupala až na 24 % (Pijoan-Mas, Sánchez-Marcos, 2009).

Od poloviny devadesátých let však bylo Španělsko zase mistrem růstu a fiskální stability. Období od roku 1995 do roku 2007 by tedy mohlo být označeno jako „zlaté desetiletí“ pro španělskou ekonomiku. Příjem na hlavu dle parity kupní síly se změnil z asi 80% úrovně EU-15 v polovině devadesátých let na více než 90 % v roce 2007. Nezaměstnanost rapidně klesala na úroveň, která panovala ve zbytku Evropské unie. Každé třetí pracovní místo vytvořené v EU-15 v letech 2000-2007 patřilo Španělsku. Španělsko navíc vstoupilo do zlatého desetiletí s velkým rozpočtovým deficitem (6 % HDP v roce 1995), který vznikl v důsledku krize na začátku devadesátých let a byl posílen vysokou mírou nezaměstnanosti. Zlatá dekáda však dokázala tento deficit snížit a kolem roku 2005 se dokonce podařilo změnit deficit v mírný přebytek díky síle ekonomiky a klesajícímu trendu v nezaměstnanosti. Vstup Španělska do Evropské měnové unie v roce 1999 zahrnoval snížení úrokových sazeb na evropskou úroveň. V letech 2002-2005 byly dokonce úrokové sazby v reálném vyjádření záporné. To přispělo k obrovskému boomu ve stavebnictví a na realitním trhu, který byl doprovázen rozvojem finančního zprostředkování. I když nominální úrokové sazby zůstaly během zlatého desetiletí nízké, inflace se poněkud zvyšovala. Mohl za to již zmíněný stavební sektor. Investice do bytových výstavby byly podpořeny velmi silným růstem cen nemovitostí, které se během daného období ztrojnásobily. Dalším možným důvodem mohlo být, že HDP zůstávalo po několik po sobě jdoucích let vyšší než je jeho potenciál, což způsobilo tlak na růst ceny a vedl k akumulaci inflačního diferenciatu mezi Španělskem a jeho hlavními obchodními partnery. V důsledku toho Španělsko utrpělo ztrátu konkurenceschopnosti, které přispělo ke zhoršení obchodní bilance. Vysoký růst ekonomiky byl také spojen se silnou poptávkou po zboží a službách. Výsledkem bylo další hromadění deficitu běžného účtu, především prostřednictvím rychle rostoucího dovozu. Začal se tvořit společný kapitálový trh, který snižoval úrokové rozdíly v eurozóně a vyvolal silný kapitálový tok do Španělska, což ovlivnilo španělskou ekonomiku a usnadnilo úvěry poháněný boom ve stavebním odvětví. Dalším důležitým aspektem zlatého desetiletí byl nárůst imigrace. Od poloviny sedmdesátých let byla velmi nízká míra porodnosti, avšak země začala přitahovat velké množství přistěhovalců především z důvodu vysokého počtu nových

pracovních míst ve stavebnictví. V důsledku toho rychle rostlo i množství obyvatel. Dalo se však očekávat, že ekonomický růst nebude trvat věčně a dojde k prasknutí bubliny na nemovitostním trhu (CESifo, 2011).

3.4.2 Po propuknutí krize

Během dlouhého rozmachu docházelo ve Španělsku k ekonomické nerovnováze, kdy inflace přesáhla průměr Evropské unie, domácnosti a podniky se staly velmi zadluženými a podstatně se prohloubil schodek běžného účtu. S ohledem na tyto nerovnováhy zasáhla celosvětová hospodářská krize španělskou ekonomiku velmi tvrdě. Výroby prudce ubývalo v důsledku snížení investic, vývozu i soukromé spotřeby, což vedlo v roce 2009 k hospodářskému poklesu, který pokračoval i v roce 2010. Krize si vybrala vysokou daň na trhu práce s nezaměstnaností pohybující se okolo 20 % v roce 2010, odrážející mzdové a pracovní nepružnosti, s velkým podílem dočasných pracovníků a bankrotem realitního trhu. Také fiskální rovnováha se otočila z let přebytků ke schodku většímu než 10 % HDP v roce 2009. V posledních letech se však vláda zavázala přijmout nápravná opatření k zajištění důvěry na trhu, k podpoře změny struktury ekonomiky včetně fiskální konsolidace a reformy trhu práce. Centrální banka Španělska se snažila zvýšit důvěru finančního sektoru urgováním bank pro transparentnost jejich ztrát a konsolidaci do silnějších celků. V lednu 2011 byla přijata důchodová reforma o zvýšení věku odchodu do důchodu z 65 na 67 let. I když se nejednalo o drastické reformy, trhy vnímaly tato opatření ku prospěchu stability ekonomiky. Nové změny v rámci ekonomiky pokračovaly i po zbytek roku 2011 a v roce 2012. Do poloviny roku 2012 byla totiž španělská ekonomika ještě hluboce ponořena do recese. Rapidně se zvyšoval veřejný dluh a segmenty finančního sektoru potřebovaly rekapitalizaci. Nezaměstnanost mládeže se vyšplhala na více než 50 %, celková nezaměstnanost vzrostla na 24 % (Spain Country Review, 2016).

Nezaměstnanost zhruba 24 % panovala v městských oblastech, ve venkovských vzrostla až na 26 % v roce 2012. Například v některých provinciích regionu Andalusie byla více než třetina pracovníků nezaměstnaná, naopak v severních regionech Navarra, Kantábrie či Baskicko se nezaměstnanost pohybovala hluboko pod celostátním průměrem. Během krize bylo tudíž zřejmé prohlubování mezery mezi jižními a severními oblastmi. Nejvíce postiženy krizí byly ty venkovské regiony, kde byl realitní boom nejrozsáhlejší a spekulativní bublina největší. Před ekonomickou krizí, spousta sezónních pracovníků přes léto obdělávala pole a po zbytek roku pracovala ve stavebnictví. Po propuknutí krize tedy ztratili práci na většinu roku (El País, 2012).

Na konci roku 2008 ve Španělsku podnikalo 3,422 miliony firem, v roce 2012 jich bylo jen 3,199 milionů. Nejvíce firem, které končily svou činnost, bylo ve stavebnictví, jelikož celosvětová krize neumožnila dokončit rozestavěné projekty. Což samozřejmě dopadlo i na banky, protože jim v portfoliích zůstala velká část nesplacených úvěrů. V roce 2011 se jednalo o 13,2 % zkrachovalých firem v sektoru stavebnictví a 10,2 % v sektoru speciálních staveb. Krachování firem se týkalo i pří-

buzných oborů, například specializujících se na návrhy a architekturu (Česká tisková kancelář, 2012).

Španělská ekonomika se vrátila ke kladnému růstu v druhé polovině roku 2013 díky snížení finančního napětí a nárůstu důvěry, který následoval po přijetí klíčových reforem v roce 2012. K obratu ekonomiky vedl také export, postupné zvyšování spotřeby, stabilizace investic, snížení jednotkových mzdových nákladů a nízká inflace. Oživení se mělo postupně zrychlovat v průběhu příštích dvou let. Zlepšující se situace na trhu práce a posilování důvěry mělo pomoci soukromé spotřebě, zatímco lepší hospodářské vyhlídky a síla vývozu měly podpořit investice. Nicméně fiskální konsolidace, oddlužování soukromého sektoru a pevné podmínky financování by nadále potlačovaly ekonomickou aktivitu. Míra nezaměstnanosti by měla postupně klesat, avšak i přes to by zůstávala vysoká (OECD, 2014).

Rok 2014 byl prvním celým rokem pozitivního ekonomického růstu po sedmi letech a to především díky zvýšené soukromé spotřebě. Míra nezaměstnanosti pohybující se nad 26 % v roce 2013 se mírně snížila na hodnotu okolo 24 % v roce 2014. Rozpočtový schodek s 11,4 % hrubého domácího produktu v roce 2010 spadl těsně pod 7 % HDP v letech 2013-2014. Vývoz pomohl přivést běžný účet Španělska v roce 2013 k přebytku, kde setrval i v roce 2014 (CIA World Fact Book, 2016/2017).

S růstem HDP o 3,2 % v roce 2015 ve srovnání s 2,5 % v případě Spojených států a 1,5 % v Evropské unii, začalo Španělsko platit za jednu z nejrychleji rostoucích ekonomik v rozvinutém světě. Tento růst hrubého domácího produktu nevedl k deficitu běžného účtu platební bilance, jako tomu bylo v předchozích ekonomických cyklech země. Ekonomický růst byl nadále podporován vzrůstající vnitřní poptávkou v čele se soukromými investicemi a spotřebou domácností. Pozitivní vliv na vzrůstající trend měli především strukturální reformy pro zvýšení konkurenceschopnosti, pružnosti trhu práce, finanční restrukturalizaci a zlepšení podmínek pro vstup firem na trh. Na Španělsko připadalo 42,8 % ze všech pracovních míst vytvořených v eurozóně od roku 2014. Míra nezaměstnanosti klesla na 20,9 % ve čtvrtém čtvrtletí roku 2015. Také inflace v roce 2015 v průměru poklesla o 0,6 % hlavně díky snížení ceny ropy. Ekonomický růst by měl být silný i v následujících letech 2016 a 2017 a opírat se o pozitivní vývoj na trhu práce, zlepšení přístupu k úvěrům, další zvyšování soukromé spotřeby či nízkou inflaci (FICCI Studies & Surveys, 2016).

Mezi tahouny růstu kromě snížení cen ropy či stoupající domácí poptávky se řadí oživení v exportních sektorech, převážně vývoz vína, v němž se Španělsko stalo v roce 2014 světovou jedničkou (Jedlička, 2015). Dobrou pozici zaujímá i vývoz služeb a odvětví cestovního ruchu. Zvyšující se počet turistů podporuje tvorbu pracovních míst v restauracích, hotelích a prázdninových resortech (Česká tisková kancelář, 2016). Od roku 2010 rovněž běží plán podpory průmyslu, jelikož se jedná o odvětví s vyšší zaměstnaností a produktivitou. Diversifikací zdrojů hospodářského růstu se má posílit konkurenceschopnost odvětví slabých. Do nových opatření jsou zahrnuty investice do infrastruktury, výzkum, rozvoj a podpora malých a

středně velkých firem či liberalizace energetického trhu (Česká tisková kancelář, 2010).

3.4.3 Hlavní příčiny problémů na trhu práce

Dopad ekonomické krize na zaměstnanost ve Španělsku byl zničující, proto je třeba trhu práce věnovat zvýšenou pozornost. Od začátku krize až do konce roku 2010 vzrostl počet nezaměstnaných o 152 % až na 4 632 000 pracovníků, což představovalo 21 % pracovních sil. Přičemž 4 osoby z 10 byly dlouhodobě nezaměstnané, 1 ze 4 pracovníků měl smlouvu na dobu určitou, 1 ze 3 bylo méně než 29 let a 6 lidí z 10 se vyznačovalo nízkou kvalifikací. Daný počet nezaměstnaných osob byl dokonce vyšší než na počátku roku 1994, kdy míra nezaměstnanosti v rámci časové řady vrcholila. Uvedené údaje naznačují, že existují institucionální aspekty španělského trhu práce, které vedou ke strukturální nezaměstnanosti a že nezaměstnanost postihuje dobře definovatelné skupiny pracovníků. Problém vysoké nezaměstnanosti tudíž není novým fenoménem, jelikož některé z hlavních příčin její existence pravděpodobně přetrvávají po celá desetiletí (Carballo-Cruz, 2011).

Faktory způsobující vysokou nezaměstnanost mají různou povahu. Jedním z nich je dopad hospodářské krize na trh nemovitostí. Ztráty pracovních míst ve stavebním sektoru se ve Španělsku pohybovaly mezi lety 2008 až 2010 okolo 36 %. Vyšší ztráty ve stavebnictví byly zaznamenány pouze u pobaltských zemí a Irska (kolem 50 %), zatímco v jiných zemích zasažených nemovitostní krizí, například v Dánsku či Spojených státech, byly podstatně nižší (kolem 25 %). Procentuální pokles zaměstnanosti v případě Španělska byl také zesílen skutečností, že zaměstnanost ve stavebním odvětví na počátku krize činila z celkové zaměstnanosti 13,2 % oproti 8,4 % v eurozóně. Další faktor, který odůvodňuje růst nezaměstnanosti, je trend zhodnocování reálného kurzu, který lze pozorovat od vzniku měnové unie. Během posledních deseti let mzdové náklady na vyrobenou jednotku ve Španělsku vzrostly o 20 % ve srovnání s eurozónou, což snížilo konkurenceschopnost španělské ekonomiky. V období před hospodářskou krizí neměla mzdová inflace vliv na ekonomický růst (co se týče konkurenceschopnosti), jelikož byla primárně založená na expanzi neobchodovatelných odvětví a na silném růstu domácí poptávky. Avšak s propuknutím krize byly firmy nuceny pro udržení podílu na trhu a určité úrovně ziskovosti snižovat náklady. Kvůli nemožnosti devalvovat měnu a strnulosti nominálních mezd směrem dolů, mohly být potřebné úpravy provedeny pouze zvýšením produktivity, čehož lze v krátkodobém horizontu dosáhnout jen propouštěním pracovníků (Carballo-Cruz, 2011).

Pracovní trh je charakteristický nízkou flexibilitou a menší jistotou zaměstnání, proto hrají důležitou roli odbory. Další faktory vysvětlující vysoký nárůst nezaměstnanosti se vztahují ke strukturálním charakteristikám trhu práce, které se vyznačují již zmíněnou silnou rigiditou mezd, neochotou obyvatel stěhovat se v rámci státu za zaměstnáním, jelikož kladou veliký důraz na rodinu, a intenzivní segmentací pracovníků. Nejčastěji analyzovanou segregací je segregace dle pohlaví a národnosti. K rysům španělského trhu práce totiž patří také nárůst pracovní síly v podobě imigrantů převážně z rozvojových zemí, kteří mají doplnit přirozený úby-

tek obyvatelstva. Studie ukázaly, že pracovní pozice mezi místními obyvateli a přistěhovalci nejsou rovnoměrně rozděleny napříč různými profesemi. Je běžné, že imigranti obsazují místa s chudšími pracovními podmínkami. Vyskytuje se také multidimenzionální segregace, kdy imigrantky trpí dvojí penalizací v přístupu k zaměstnání, jako ženy i přistěhovalci. Není pochyb, že nezaměstnanost ve Španělsku postihla všechny skupiny lidí, zvláště tedy ženy, pracovníky s nízkou úrovní vzdělání a mládež (Aceleanu, 2013; Aldaz Odriozola, Eguía Peña, 2016).

Nezaměstnanost mladých lidí se týká osob ve věku 15 až 24 let. Po recesi v letech 1993-1994 se nezaměstnanost mladých lidí ve Španělsku prudce snížila především díky boomu ve stavebním sektoru. Po prasknutí bubliny na trhu nemovitostí opět došlo k dramatickému nárůstu této nezaměstnanosti. Zatímco celková míra participace pracovní síly se v posledních 10 letech zvýšila, participace mladých pracovníků klesla, v roce 2013 dosáhla rekordně nízké úrovně 41,7 %. Je zřejmé, že vysoká míra nezaměstnanosti mladých lidí představuje překážku pro budoucí hospodářský růst a stabilitu. Vliv na zvyšování nezaměstnanosti má zpomalení ekonomiky a konkurence na světových trzích, mladí pracovníci však potřebují najít první zaměstnání v zemích, jejichž ekonomika je na vzestupu. V roce 2007 míra nezaměstnanosti vzrostla především kvůli pracovním smlouvám na dobu určitou, které většina mladých pracovníků držela. Uvedený problém přináší takzvaný trh duality, který se týká konfliktu mezi mladými pracovníky se smlouvami na dobu určitou a staršími členy pracovní síly s trvalými kontrakty. Zhruba 60 % pracovních smluv je uzavřeno na dobu neurčitou, což pro zaměstnance znamená nárok na zákonné důvody v případě možného propuštění, vysoké odstupné a bezpečné pracovní prostředí. Zbývajících 40 % smluv trvá dobu určitou bez nároku na odstupné i jiné výhody. Firmy proto v době krize raději najímají pracovníky na dobu určitou, převážně mladou a málo kvalifikovanou pracovní sílu, z důvodu snížení nákladů. Krátkodobé kontrakty tudíž nepodporují investice do vzdělávání a průběžné odborné přípravy. Tato dualita ovlivňuje sociální péči, což vede ke zvýšení volatility na trhu práce. Španělská vláda proto zavedla reformní opatření, která by měla vést ke zmírnění bariér na trhu práce. Došlo k uvolnění pravidel pro ukončení kontraktů, byly zredukovány náklady na propouštění a byly stanoveny slevy v oblasti sociálního zabezpečení. I přesto, že se trh práce stává pružnější, je nezaměstnanost vysoká, jelikož jsou nominální mzdy směrem dolů strnulé a existují pesimistická soukromá očekávání ohledně budoucího ekonomického vývoje země (Aceleanu, 2013; Sacht, 2015).

4 Materiál a metodika

4.1 Materiál

Průřezová data i časové řady použité v této práci byly získány z databáze Eurostatu. Eurostat je statistický úřad Evropské unie, který zpracovává a zveřejňuje informace na úrovni EU. Sbírání dat však mají v kompetenci statistické úřady členských států. Po ověření a analýze národních dat členskými státy jsou údaje zaslány Eurostatu. Úkolem Eurostatu je, aby údaje v rámci zemí Evropské unie byly srovnatelné. Srovnatelnosti docílí pomocí harmonizace jednotné metodologie pro zpracovávání dat ve všech státech, které jsou součástí Evropské unie (Eurostat, 2017).

Jedná se o roční data vybraných makroekonomických ukazatelů na regionální úrovni. Regionem se dle Reiner (1999) rozumí geografická entita bez ohledu na to, zda odpovídá národním či sub-národním hranicím nebo skupině zemí. Pro účely regionální politiky se za region považuje národní nebo sub-národní administrativní území. Eurostat definuje několik úrovní regionálního dělení, které lze aplikovat na všechny členské státy Evropské unie. „Nomenclature des unités territoriales statistiques“ zkráceně NUTS se používá ve čtyřech úrovních NUTS 0 až NUTS 3, kde NUTS 0 značí členské státy. Většina analýz týkajících se regionálních disparit je založena na úrovni NUTS 2.

Španělsko se v této kategorii člení do 17 autonomních společenství a 2 autonomních měst, jmenovitě jde o regiony: Galicie, Asturie, Kantábrie, Baskicko, Navarra, La Rioja, Aragonie, Madrid, Kastilie-León, Kastilie-La Mancha, Extremadura, Katalánsko, Valencijské společenství, Baleárské ostrovy, Andalusie, Murcie, Kanárské ostrovy a města: Ceuta a Melilla (Evropská komise, 2007).

V hlavním textu jsou výsledky makroekonomické analýzy doplněny grafy zobrazující vývoj jednotlivých ukazatelů, avšak pro přehlednost byly zvoleny jednotky vyššího stupně NUTS 1, které označují skupiny autonomních společenství ve Španělsku a mají následující složení (Evropská komise, 2007):

- **Severozápad**, který zahrnuje Galicii, Asturii a Kantábrii
- **Severovýchod** obsahující Baskicko, Navarru, La Rioju a Aragonii
- **Společenství Madrid**
- **Střed** s regiony Kastilie-León, Kastilie-La Mancha a Extremadura
- **Východ**, do kterého patří Katalánsko, Valencijské společenství a Baleárské ostrovy
- **Jih**, do něž náleží Andalusie, Murcie, Ceuta a Melilla
- **Kanárské ostrovy**

V práci jsou zpracovávána data následujících ukazatelů pro všechna autonomní společenství a města Španělska v letech 2000 – 2015:

- hrubý domácí produkt

- hrubý domácí produkt na obyvatele
- celková míra nezaměstnanosti
- míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let
- hrubá přidaná hodnota zemědělství, lesnictví a rybnářství
- hrubá přidaná hodnota průmyslu (bez stavebnictví)
- hrubá přidaná hodnota stavebnictví
- hrubá přidaná hodnota činností v oblasti nemovitostí
- podíl osob ve věku 25-64 let, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2
- podíl osob ve věku 25-64 let, které dosáhly vzdělanostního stupně 5-8
- počet obyvatel

Do indikátorů hrubých přidaných hodnot byly vybrány čtyři oblasti z rozsáhlé databáze hospodářských aktivit členěných dle NACE – statistické klasifikace ekonomických činností v Evropské unii. Opět se jedná o jednotnou kategorizaci činností ve všech členských státech Evropské unie pro možnost srovnávání údajů mezi zeměmi. Do makroekonomické analýzy byla zahrnuta sekce A – zemědělství, lesnictví a rybnářství, jež obsahuje využívání živočišných a rostlinných přírodních zdrojů od chovu zvířat po pěstování plodin a sklizeň rostlin i dřeva. Oddíl průmyslu bez stavebnictví se skládá ze sekcí B-E – těžba a dobývání, zpracovatelský průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu, zásobování vodou a činnosti související s odpady a sanacemi. Část F – stavebnictví, se týká obecných i specializovaných stavebních činností, může se jednat o nové výstavby, doplňky, úpravy či opravy. Posledním oddílem s označením L jsou činnosti v oblasti nemovitostí, kterými může být prodej nebo nákup nemovitostí, pronájem nemovitostí či oceňování nemovitostí (Evropská komise, 2008).

Vzdělanostní charakteristiky reflektují podíl nejméně a nejvíce vzdělaných obyvatel Španělska. Eurostat při členění vzdělanostních stupňů vychází z mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED. ISCED rozlišuje osm vzdělanostních úrovní. Podíl osob 25 až 64 let, které dosáhly jen základního vzdělávacího stupně, zahrnuje tyto úrovně (UNESCO Institute for Statistics, 2012):

- Úroveň 0, vzdělání v raném dětství

Podpora včasného fyzického, kognitivního, sociálního a emočního vývoje dětí potřebného pro účast ve škole a společnosti. Existují dvě kategorie, rozvoj v raném dětství pro děti do 2 let a předškolní vzdělávání od 3 let do začátku primárního vzdělávání.

- Úroveň 1, primární vzdělání

Získávání základních dovedností – čtení, psaní, matematika. Vstupní věk do kategorie není nižší než 5 let a vyšší než 7 let, úroveň trvá 4 až 7 let do věku 10-12 roků dítěte.

- Úroveň 2, nižší sekundární vzdělání

Rozvíjení poznatků z primární úrovně, položení základů pro celoživotní vzdělávání, některé systémy i odborné vzdělávání, nástup ve věku 10-13 let, dokončení stupně ve 14-16 letech.

Za obyvatele s nejvyšším dosaženým vzděláním jsou považovány osoby 25-64 let, které dokončily vysokoškolské vzdělání v některé z těchto úrovní (UNESCO Institute for Statistics, 2012):

- Úroveň 5, krátký cyklus terciálního vzdělání
Poskytnutí prakticky zaměřeného studia účastníkům s odbornými znalostmi, příprava na povolání a vstup na trh práce.
- Úroveň 6, bakalářská nebo jí odpovídající úroveň
- Úroveň 7, magisterská nebo jí odpovídající úroveň
- Úroveň 8, doktorská nebo jí odpovídající úroveň

4.2 Metodika

První část diplomové práce se zaměřuje na hodnocení předcházející odborné literatury týkající se vzniku a šíření ekonomické krize na americkém i španělském trhu. Jsou rozebrány odborné studie vztahující se ke konvergenci regionů Španělska a země i autonomní společenství jsou stručně charakterizována. Dochází ke zhodnocení ekonomické situace celého státu pro období před hospodářskou krizí a po jejím propuknutí.

Praktická část začíná rozbohem hlavních makroekonomických indikátorů všech autonomních společenství i měst Španělska rovněž pro období předcházející krizi v letech 2000-2007 a období po vzniku krize od roku 2008 do roku 2015. Komentáře k ukazatelům HDP, HDP na obyvatele, celkové míry nezaměstnanosti, míry nezaměstnanosti osob ve věku 25-64 let, hrubé přidané hodnoty zemědělství, lesnictví a rybnářství, průmyslu bez stavebnictví, stavebnictví a činností v oblasti nemovitostí a podílu osob 25-64 let, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2 nebo 5-8 jsou zpracovány na úrovni NUTS 2, avšak zdrojová data jsou k nahlédnutí v příloze. V textu vlastní práce zachycují ukazatele grafy s daty pro jednotky NUTS 1, tedy skupiny společenství.

Práce se dále soustředí na realizaci statistických analýz pro odhalení regionálních disparit mezi autonomními společenstvími a městy, které mohly vzniknout v důsledku propuknutí ekonomické krize. Metodou shlukování jsou regiony roztrženy do homogenních celků a pomocí konceptu β -konvergence dochází k posouzení tendence regionů se v důsledku krize vzájemně přibližovat či vzdalovat. Analýzu β -konvergence rovněž doplňuje rozbor σ -konvergence. Ekonometrické modely také pomáhají zjistit, které oblasti byly krizí zasaženy nejvíce a které naopak nejméně.

4.2.1 Shluková analýza

Shlukovou analýzou neboli shlukováním se označuje skupina vícerozměrných technik, jejichž primárním účelem je na základě charakteristik vytvořit uskupení. Shluková analýza klasifikuje objekty tak, že každý objekt je velmi podobný ostatním objektům ve shluku s ohledem na nějaké předem stanovené kritérium. Výsledné shluky objektů by měly vykazovat vysokou vnitřní homogenitu v rámci shluku a vysokou vnější heterogenitu mezi shluky. Tedy v případě, že je roztržďení objektů úspěšné, jsou při geometrickém zobrazení objekty jednoho uskupení blízko sebe a různé shluky daleko od sebe. Analýza dat pomocí shlukování se provádí v různých situacích, například pro výzkumné dolování dat nebo pro obvyklou statistickou analýzu dat v marketingu, psychologii a dalších sociálních vědách, strojovém učení či bioinformatice (Muda, Othman, 2015).

Shluková analýza si klade za cíl poskytnout klasifikaci, která bude rozumně „objektivní“ a „stabilní“. Objektivní v tom smyslu, že analýzou stejného souboru objektů stejnými numerickými metodami vznikne podobné roztržďení. Stabilní znamená, že při přidání nových objektů nebo nových vlastností, které tyto objekty popisují, zůstane klasifikace opět obdobná. Vzhledem k tomu, že shlukováním se seskupují podobné objekty, je třeba určit způsob měření jejich podobností (Everitt a kol., 2011).

Fraley a Raftery (1998) rozlišují metody shlukování na hierarchické a nehierarchické. Nehierarchickou metodou dělení se jednotky z počátečního rozdělení opakovaně přesunují z jednoho shluku do druhého dle centrovaných bodů. Tento způsob vyžaduje předvolení počtu shluků řešitelem.

Metoda hierarchické shlukové analýzy (HCA) je založena na budování hierarchie shluků. Existují dva typy této metody, divizní a aglomerativní. V divizním způsobu shora dolů všechny objekty náležejí k jednomu shluku a postupně se hierarchicky rozčleňují do shluků menších. Aglomerativní přístup postupuje odspodu vzhůru, kdy každý objekt představuje jeden shluk. Poté se páry shluků spojí do jednoho a pokračuje se dále v hierarchii, dokud nezůstane jeden shluk. Důležitou charakteristikou hierarchických postupů je, že výsledky v dřívějším stádiu jsou vnořeny do výsledků v pozdější fázi a výsledné zobrazení se podobá stromu. Hierarchické shlukování obvykle prezentuje výsledky pomocí grafu, který se nazývá dendrogram. V této práci je použita hierarchická aglomerativní metoda. Aby bylo možné tento přístup použít, je zapotřebí určitě míry odlišností mezi pozorovanými soubory. U většiny hierarchického shlukování se odlišnosti určují vhodným měřením vzdáleností mezi jednotlivými pozorováními v sadách a stanovením vhodného kritéria vazby pro zpřesnění odlišností shluků. Volba vhodné metriky má vliv na podobu shluku. Některé prvky mohou být dle jednoho typu metriky těsně vedle sebe a dle jiného daleko od sebe (Muda, Othman, 2015).

Nejčastěji používanými měrnými vzdálenostmi mezi objekty jsou (Synek, Kopkáně, Kubálková, 2009):

- Hemmingova vzdálenost: $D_H(x_i, x_i') = \sum_{j=1}^p |x_{ij} - x_{i'j}|$ (4.1)

- Euklidovská vzdálenost: $D_E(x_i, x_{i'}) = \sqrt{\sum_{j=1}^p (x_{ij} - x_{i'j})^2}$ (4.2)

- Čebyševova vzdálenost: $D_C(x_i, x_{i'}) = \max_j (x_{ij} - x_{i'j})$ (4.3)

Vazby mezi shluky lze popsat metodou (Crawford a kol., 2015):

- Nejbližšího souseda, vzdálenost mezi dvěma shluky se určuje minimální vzdáleností objektu z jednoho shluku s objektem ze shluku druhého, tzn. vzdálenost dvou objektů ze dvou shluků musí být minimální.
- Nejvzdálenějšího souseda, vzdálenost mezi dvěma shluky se stanovuje pomocí vzdálenosti dvou nejvíce vzdálených objektů dvou různých shluků.
- Vážené průměrné vzdálenosti, vzdálenost mezi dvěma shluky se definuje jako průměrná vzdálenost mezi všemi objekty v prvním shluku a všemi objekty ve druhém shluku. Váha každého shluku je proporcionální k velikosti shluku.
- Nevážené průměrné vzdálenosti, vzdálenost se určuje jako u metody váženého průměru, avšak váha každého shluku je identická bez ohledu na jejich velikost.
- Wardovou, která je speciální, jelikož shluky, které mají být sloučeny, musí mít po sloučení nejmenší součet druhých mocnin odchylek.
- Centroidní, vzdálenost mezi shluky je definována jako vzdálenost mezi středy shluků.
- Mediánovou, vzdálenost mezi oběma shluky je iterativně určována jako vzdálenost mezi středními body shluků.

V této diplomové práci je 19 autonomních regionů Španělska rozděleno do shluků dle hierarchické aglomerativní metody na základě podobností v makroekonomických ukazatelích zahrnujících hrubý domácí produkt na obyvatele, celkovou míru nezaměstnanosti, míru nezaměstnanosti osob 25-64 let, hrubou přidanou hodnotu zemědělství, lesnictví a rybářství, průmyslu bez stavebnictví, stavebnictví a činností v oblasti nemovitostí, podíl osob 25-64 let, jejichž maximální vzdělání dosáhlo vzdělanostního stupně 0-2 nebo 5-8 a počet obyvatel.

Shlukování regionů bylo realizováno pomocí softwaru STATISTICA. Před provedením samotné analýzy došlo ke standardizaci veškerých dat. Byla použita Euklidovská měrná vzdálenost mezi objekty a Wardova metoda pro vazby mezi shluky. Jsou vytvořeny tři modely shlukování, období před ekonomickou krizí je zastoupeno rokem 2005 a období po začátku krize reprezentuje rok 2009 a 2014. Výsledky shlukování demonstrují dendrogramy. Následně jsou dendrogramy obou period porovnány pro zhodnocení, zda změny v ekonomické situaci země vyvolané hospodářskou krizí měly vliv na uspořádání autonomních společenství do podobnostních skupin.

4.2.2 β -konvergence

Pojem konvergence vyjadřuje snižování rozdílu mezi dvěma či více veličinami v čase. Slavík (2007) konvergenci interpretuje pomocí absolutní hodnoty difference $|y_{1,t} - y_{2,t}| > |y_{1,t+s} - y_{2,t+s}|$, kde $y_{1,t}$ a $y_{2,t}$ označují dané ekonomické veličiny dvou oblastí v čase t a $y_{1,t+s}$ a $y_{2,t+s}$ vyjadřují tyto veličiny v čase $t+s$. Smrčková, Vlček, Cvengroš (2008) ve své studii používají zápis $\frac{y_{1,t}}{y_{2,t}} < \frac{y_{1,t+1}}{y_{2,t+1}}$ pro $y_{1,t} < y_{2,t}$, který zobrazuje snižování relativního odstupů ekonomických úrovní na obyvatele v čase. Y zobrazuje reálný důchod na obyvatele regionu 1 a 2 v čase t a $t+1$.

Tato práce se zabývá již zmíněnou β -konvergencí, dle níž roste reálný důchod na obyvatele chudších zemí rychleji než zemí bohatších a je předpokládána existence jednoho stálého stavu, ke kterému ekonomiky bez ohledu na počáteční podmínky konvergují (Slavík, 2007).

V návaznosti na uvedené Barro, Sala-i-Martin (1995) uvádí pro β -konvergenci následující regresní rovnici:

$$\frac{1}{T} \log \left(\frac{y_{i,T}}{y_{i,0}} \right) = \alpha + \beta \log(y_{i,0}) + \varepsilon_i \quad (4.4)$$

v níž levá strana značí průměrný růst v době 0 až T , který je závislý na rozdílu počáteční úrovně $y_{i,0}$ od stálého stavu. Za předpokladu, že se daná ekonomika nachází pod stálým stavem, lze tvrdit, že čím je rozdíl počáteční úrovně a stálého stavu větší, tím větší je i růst a chudší země roste rychleji než země bohatší. β znázorňuje rychlost konvergence ke stálému stavu a říká, o kolik procent se snížila mezera ve srovnání se stálým stavem za jedno období.

Pokud je koeficient β záporný, dochází k β -konvergenci, čím větší je koeficient v absolutní hodnotě, tím je konvergence rychlejší. Jako nevýhodu tohoto způsobu řešení konvergence lze označit zahrnutí pouze počátečního a konečného stavu ekonomiky, kdežto její vývoj v průběhu období analýza neobsahuje. Rovněž metodologie nebere v úvahu možnost různých stálých stavů v analyzovaném souboru zemí (Slavík, 2007).

Uvedené nedostatky se pokoušeli odstranit Nevima a Melecký (2011). Ve své studii pracují s modifikovanými rovnicemi, kde se snaží zohlednit vývoj hrubého domácího produktu v celém pozorovaném období. Navíc se soustředí na vývoj každého regionu zvlášť místo sledování vývoje celé skupiny zemí ke stálému stavu.

V diplomové práci je však β -konvergence autonomních společenství a měst sledována dle rovnice (4.4) pomocí regionálních hrubých domácích produktů na obyvatele ve dvou osmiletých obdobích, v období 2000-2007 před ekonomickou krizí a období 2008-2015 po udeření krize. Následně dochází k porovnání výsledků pro obě periody a vyvození dopadů ekonomické krize na konvergenci či divergenci autonomních společenství a měst Španělska.

Regresní rovnice jsou modelovány ve statistickém programu Gretl. V regresní analýze se zkoumá závislost vysvětlované proměnné na jedné či více vysvětlujících proměnných s cílem odhadnout střední nebo průměrné hodnoty veličiny. V modelu se však objevují i náhodné, nepozorované prvky (Gujarati, 2003). K odhadnutí

modelů dochází metodou nejmenších čtverců, která se dle Cipry (2008) snaží nalézt takové odhady, aby byl minimální součet čtverců odchylek skutečných hodnot vysvětlované veličiny od těch teoretických.

Následně je třeba posoudit kvalitu modelu a zhodnotit jeho statistickou významnost i průkaznost jednotlivých parametrů. K testování významnosti parametrů slouží t -test, u něhož je záměrem zamítnout nulovou hypotézu o statistické neprůkaznosti parametru na zvolené hladině významnosti. Zjištěná p -hodnota t -testu se v diplomové práci srovnává s 5% hladinou významnosti. Průkaznost celého modelu se ověřuje F -testem s nulovou hypotézou předpokládající nulové hodnoty všech parametrů a p -hodnota F -testu by měla být pro zamítnutí nulové hypotézy opět menší než 5% hladina významnosti (Gujarati, 2003).

Kvalitu modelu a jeho adekvátnost k použitým datům určuje koeficient determinace R^2 , který udává podíl rozptylu pozorování závislé veličiny, jež se podařilo modelem vysvětlit. Hodnota koeficientu determinace leží v intervalu mezi 0 a 1 a čím větší je jeho hodnota, tím byla regrese úspěšnější (Cipra, 2008).

4.2.3 σ -konvergence

σ -konvergence se vymezuje jako snižování variance logaritmu reálného hrubého domácího produktu na hlavu mezi ekonomikami v čase. Použití logaritmu zamezuje účinku různých úrovní reálného domácího produktu na obyvatele v různých časových okamžicích a sigma tudíž měří procentuální rozdíl vůči průměru dané skupiny zemí či regionů. σ -konvergenci mezi časovým úsekem t a $t+s$ lze zapsat (Slavík, 2007):

$$\sigma_t > \sigma_{t+s} \quad (4.5)$$

Smrčková, Vlček, Cvengroš (2008) považují β -konvergenci a σ -konvergenci za ekvivalentní. Pokud země s nižší počáteční ekonomickou úrovní rostou rychleji než země bohatší, snižuje se i variační koeficient sledovaného vzorku zemí. Slavík (2007) tvrdí, že je existence β -konvergence nutnou podmínkou pro σ -konvergenci, avšak opačně tento vztah nemusí platit. Při velkém rozdílu počátečních úrovní a malém růstovém diferenciálu může docházet ke zvětšování absolutního odstupu těchto ekonomik. Nesmí se však zapomínat, že obě analýzy popisují obecnou tendenci zemí ke konvergenci, v rámci skupiny ekonomik mohou některé divergovat.

5 Výsledky a diskuse

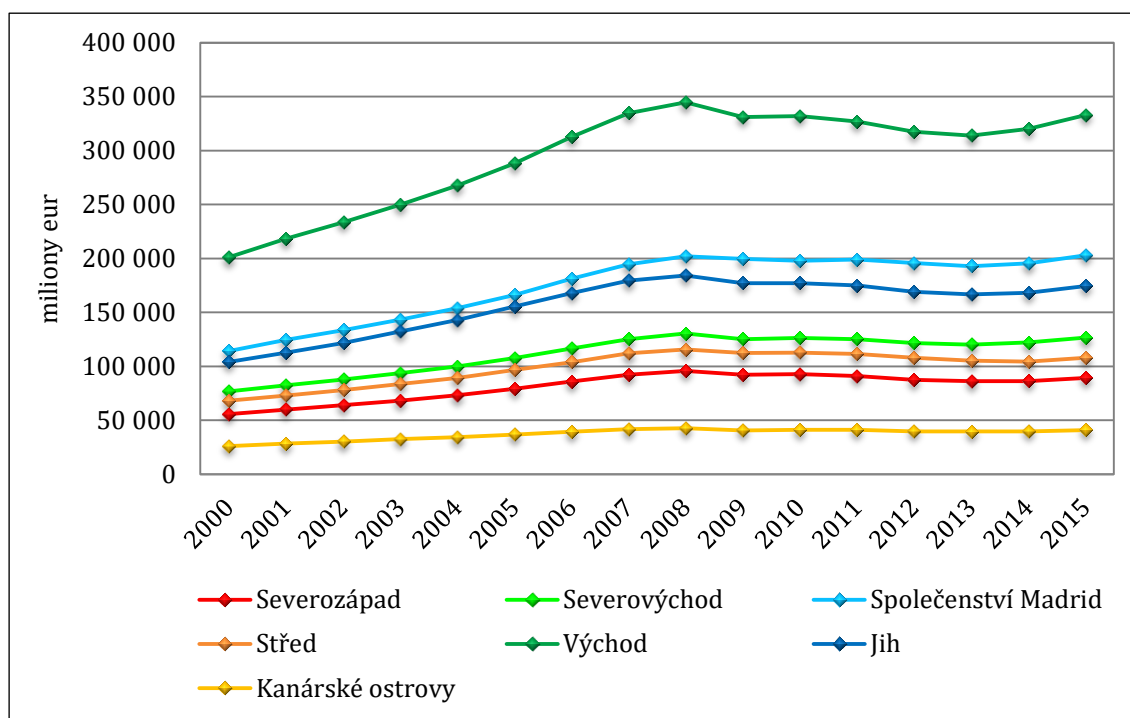
5.1 Makroekonomická analýza

Makroekonomická analýza přibližuje vývoj hospodářských ukazatelů autonomních společenství a měst v období před vznikem ekonomické krize od roku 2000 do roku 2007 a v době probíhající krize v letech 2008 až 2015. Z důvodu velkého množství dat je vlastní text doplněn grafy s údaji pro územní jednotky NUTS 1 – skupiny společenství a zdrojová data jednotlivých regionů obsahuje příloha A.

5.1.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt, zkráceně HDP, je nejrozšířenějším indikátorem regionálních příjmů, udává peněžní hodnotu zboží a služeb vyprodukovaných v daném autonomním společenství (Reiner, 1999).

Graf na obrázku 2 ukazuje, že hrubý domácí produkt měl ve všech skupinách společenství v letech 2000-2008 vzrůstající tendenci a žádný soubor regionů nerostl výrazně rychleji než ostatní. Po propuknutí krize začaly hrubé domácí produkty ve většině případů klesat. Co se týče roků 2014 a 2015 lze vypořizovat mírné oživení.

Obr. 2 Hrubý domácí produkt skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015

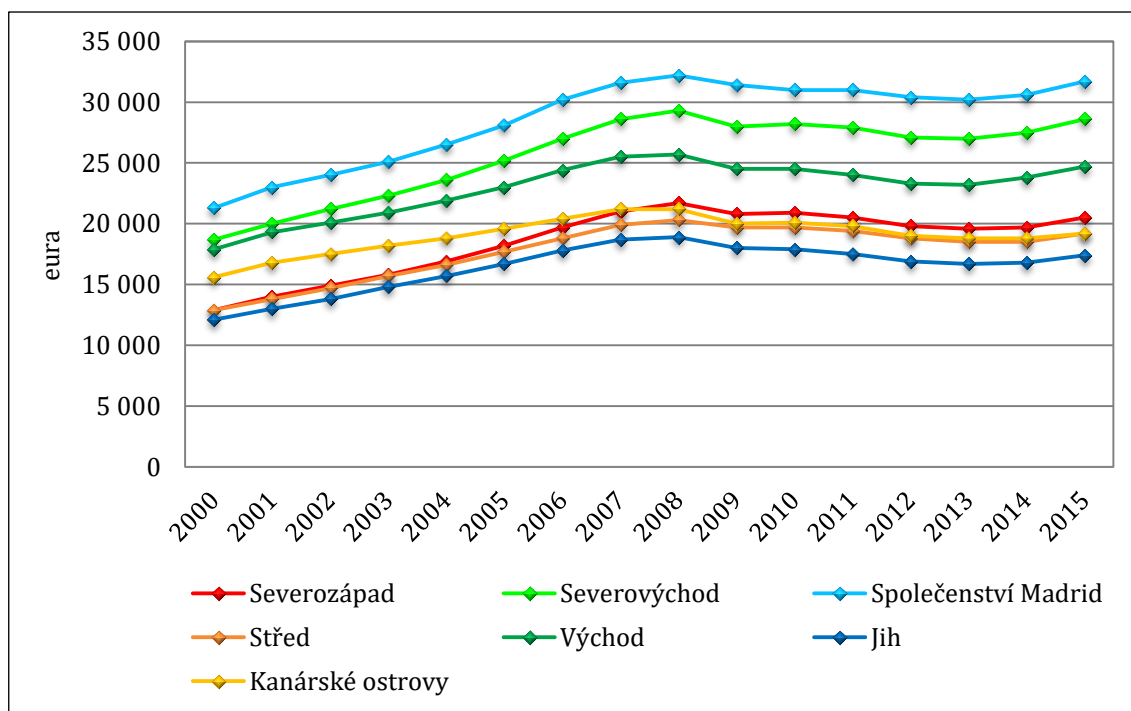
Nejvíce do národního HDP přispívalo Katalánsko, zhruba 19 % regionálního HDP s hodnotou 122 miliardy eur v roce 2000, druhé místo zaujímal region Madrid s asi

18 % a 114 miliardami eur v roce 2000. Dalším přispívatelem do celkového HDP částkou přes 100 miliard eur po většinu předkrizového období bylo společenství Andalusie, jehož podíl odpovídal necelým 14 %. Naopak méně než 1 % celkového HDP připadalo na autonomní města Ceutu a Melillu, jež přispívala sumou pohybující se okolo 1 miliardy eur a region La Rioju s částkou cca 5 miliard v roce 2000.

Těsně po vzniku krize v roce 2009 provázelo snížení HDP všechny regiony. Rok 2010 byl pro autonomní společenství příznivější. Do výrazně většího propadu proti předchozímu roku se dostalo jen společenství Madrid, jehož HDP kleslo o více než 1,5 miliardy eur. V následujících třech letech se regiony opět potýkaly spíše s poklesem. Roky 2014 a 2015 již byly příznivější, jediným regionem, jež v roce 2014 zažíval pokles, bylo společenství Kastilie-La Mancha. V roce 2015 již rostly všechny regiony, nejvíce vzrůstalo HDP společenství Baskicka a Valencijského společenství.

5.1.2 Hrubý domácí produkt na obyvatele

Pro lepší vypovídací schopnost dat lze uvést hrubý domácí produkt na obyvatele, jelikož dochází k odstranění vlivu velikosti jednotlivých regionů. V celém sledovaném období 2000-2015 lze za nejbohatší region považovat společenství Madrid, jelikož bylo ve všech uvedených letech jeho HDP na obyvatele nejvyšší, dokládá to i graf obrázku 3.

Obr. 3 Hrubý domácí produkt na obyvatele skupin společenství v eurech v letech 2000-2015

Hodnota HDP počátkem období činila v Madridu 21 300 eur na obyvatele. Druhé nejvyšší HDP patřilo do roku 2005 regionu Navarra s 20 300 eury na hlavu

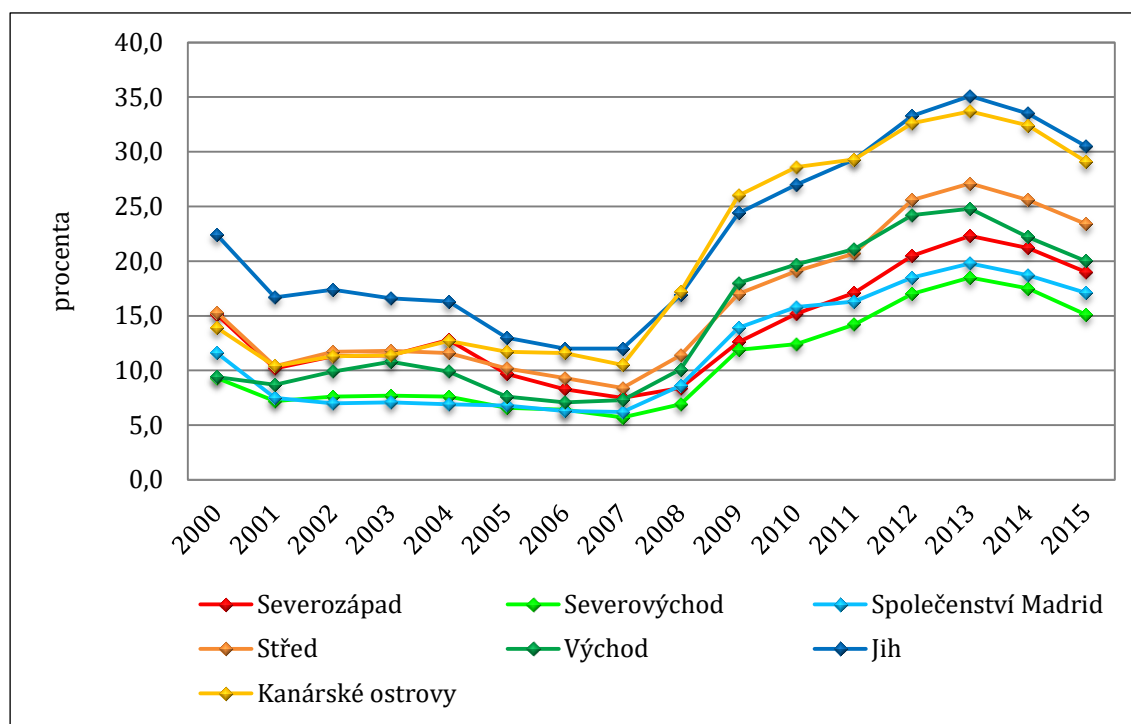
v počátečním roce, od roku 2006 pak regionu Baskicko. Třetí největší přispívatel do národního HDP region Andalusie s počáteční částkou 11 800 eur na obyvatele bylo po regionu Extremadura druhým nejchudším regionem. Katalánsko, jehož HDP tvoří největší část hrubého domácího produktu země, zaujímalo od roku 2002 čtvrté místo, co se týče velikosti HDP na obyvatele. Za zmínku stojí i společenství La Rioja, které se řadí mezi 3 regiony s nejnižším příspěvkem do celkového HDP Španělska, avšak zaujímalo šesté místo v bohatství mezi devatenácti regiony státu.

Stejně jako hrubý domácí produkt tak i HDP přepočtené na hlavu v průběhu let 2000-2007 v regionech rostlo. Při srovnání výše hrubých domácích produktů na obyvatele v roce 2000 a 2007 lze určit největší nárůst velikosti u regionu Baskicko. Nejmenší pokrok je viditelný u autonomního města Melilla.

V období po začátku krize opět docházelo k poklesu HDP na osobu. V roce 2009 se snížení týkalo všech regionů Španělska. Valencijské společenství, Murcie a Kanárské ostrovy čelily nejvyššímu poklesu proti roku 2008.

5.1.3 Celková míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti reflektuje charakter ekonomické situace v regionu a indikuje sociální kvalitu obyvatelstva (Csank, Blažek, 2007).

Obr. 4 Celková míra nezaměstnanosti skupin společenství v procentech v letech 2000-2015

V období 2000-2007 nelze jednoznačně určit trend vývoje míry nezaměstnanosti. Avšak při srovnání hodnoty roku 2000 a 2007, je dle obrázku 4 zřejmý pokles. V předkrizovém období k největšímu snížení ve skupinách společenství proti před-

cházejícímu roku došlo v roce 2001 a 2005. Na Severozápadě a Kanárských ostrovech byl proti ostatním seskupením regionů mezi roky 2003 a 2004 zaznamenán vysoký nárůst míry nezaměstnanosti. Rostoucí tendence míry nezaměstnanosti byla zřejmá v letech 2008-2013, kdy nejprudší nárůst byl registrován v roce 2009. I přes to, že také roky 2014 a 2015 představovaly poměrně vysokou míru nezaměstnanosti, lze sledovat její pokles.

V době před ekonomickou krizí se míra nezaměstnanosti v regionech Španělska pohybovala od 4,1 % do 26 %. Přičemž nejnižší míra byla pozorována v regionu La Rioja v roce 2001 a nejvyšší v autonomním městě Ceuta v roce 2000. Dlouhodobě nejnižší míra nezaměstnanosti v letech 2000-2007 patřila regionu Navarra a pohybovala se od 4,3 % do 5,7 %. Míra nezaměstnanosti přes 20 % zasáhla několik regionů v roce 2000, jednalo se o již zmíněnou Ceutu s 26 %, dále Andalusii a Extremaduru s 24,2 % a Melillu s 21,2 %. Město Ceuta je možné ve sledovaném období označit za region nejvíce postižený nezaměstnaností, jelikož jeho míra dosáhla také v letech 2006 a 2007 hranice 20 %.

V období po propuknutí krize již míra okolo 20 % nebyla výjimkou. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána opět v autonomním městě Ceuta v roce 2012. Nejnižší míra byla registrována v roce 2008 v regionu Baskicko. Tento region se společně s regionem Navarra mohl pyšnit nejnižší nezaměstnaností v celém sledovaném období, jelikož míra nezaměstnanosti nedosáhla k 20 %. Naopak regionům s nejvyšší nezaměstnaností se míra vyšplhala až přes 30 %. Jednalo se o společenství Kastilie-La Mancha, Extremadura, Andalusie, Kanárské ostrovy a města Ceuta a Melilla. V regionu Andalusie se 30% míra nezaměstnanosti držela v pětiletém období od roku 2011 do roku 2015.

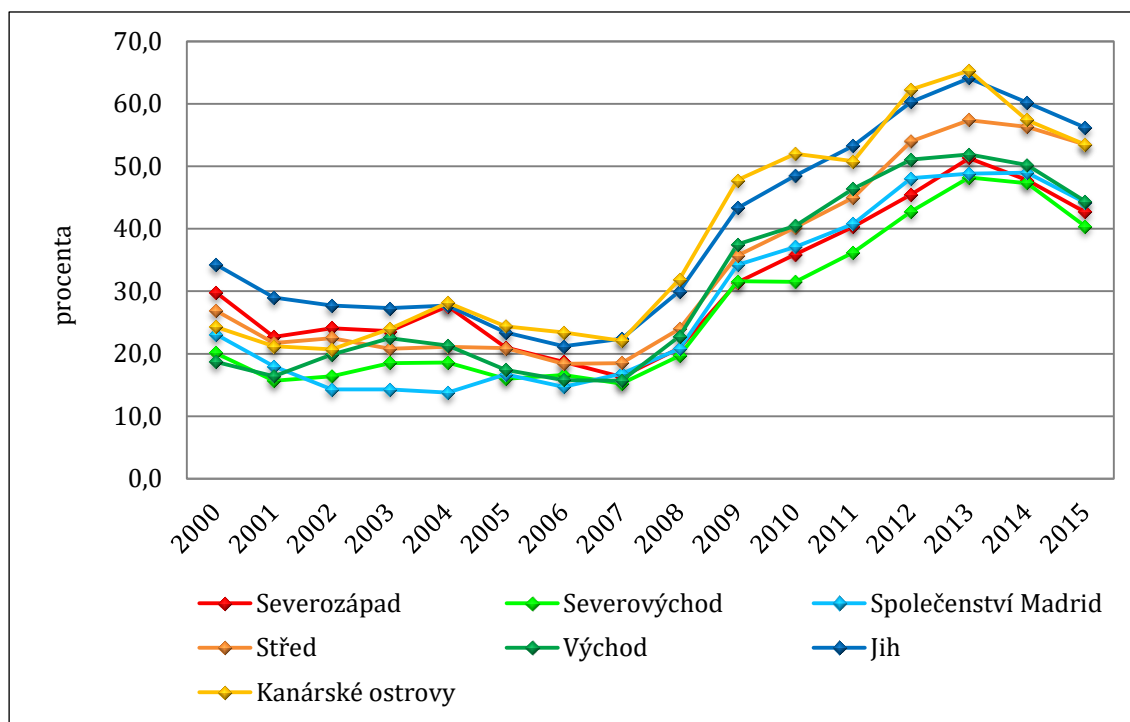
5.1.4 Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let

Nezaměstnanost mládeže ve Španělsku je zvláště po propuknutí krize alarmující, proto je nutné představit si její vývoj podrobněji.

Míra nezaměstnanosti mládeže nevykazovala jednoznačný trend, avšak jak dokládá obrázek 5, vyvíjela se v podobném duchu jako celková míra nezaměstnanosti. Největší nárůst nezaměstnanosti ve všech skupinách společenství patřil roku 2009. Vyrůstající tendence však až na drobné výjimky pokračovala do roku 2013. Roky 2014 a 2015 vykazovaly snížení míry nezaměstnanosti osob 15-24 let ve všech skupinách společenství.

V předkrizovém období byla stejně jako celková nezaměstnanost i nezaměstnanost mladých v regionu Navarra jednou z nejnižších, míra dosahovala maximálně 14,7 % v roce 2005. Relativně nízkou mírou nezaměstnanosti v letech 2000-2007 se mohly pochlubit také společenství La Rioja a Aragonie, ve kterých nezaměstnanost během některých let klesla i pod 10 % a nevyšplhala se k 20 %. V ostatních regionech, kromě Kastilie-La Mancha, nezaměstnanost 20% míru překročila. V předkrizovém období se s nejvyšší mírou nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let potýkalo zase autonomní město Ceuta s 54,8 % v roce 2006. Míra nezaměstnanosti vyšší než 30 % se za dané období objevila rovněž v regionu Asturie,

Kantábrie, Extremadura, Andalusie a město Melilla. Průměrně byla v době před krizí nejvyšší míra nezaměstnanosti v roce 2000.

Obr. 5 Míra nezaměstnanosti mládeže skupin společenství v procentech v letech 2000-2015

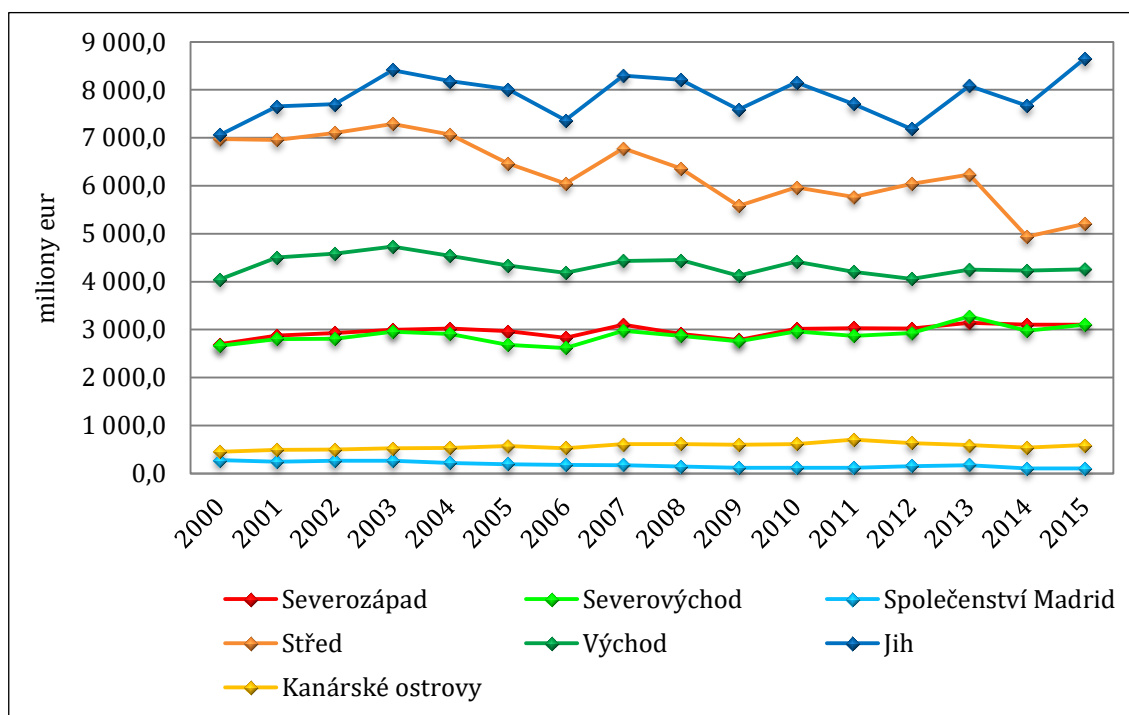
Co se týče druhého sledovaného období 2008-2015 byla míra nezaměstnanosti mladých v roce počínající krize nejnižší v regionu Navarra s 18,8 %, Kantábrii s 19,2 % a Baskicku s 19,5 %. V roce 2009 již však ve všech regionech překročila hranici 30 %, ve společenství Extremadura, Andalusie a Kanárské ostrovy dokonce hranici 40%. I přes mírný pokles v letech 2014 a 2015, míra nezaměstnanosti mladých v hojném počtu regionů atakovala hranici 50 %. Nejhorší situace panovala opět v autonomním městě Ceuta, kde už od roku 2010 bylo více než 60 % mládeže bez práce. V roce 2015 se v Ceutě míra nezaměstnanosti osob 15-24 let vyšplhala až na 79,2 %, což bylo maximum za celé sledované období. Hodnoty přes 70 % dosáhlo v roce 2015 i druhé autonomní město Melilla.

5.1.5 Hrubá přidaná hodnota

Ukazatel hrubé přidané hodnoty reflektuje nově vytvořenou hodnotu v národním hospodářství, nezahrnuje tudíž hodnotu zboží a služeb, jež byly spotřebovány či transformovány ve výrobním procesu (Hronová a kol., 2009). Pozornost je věnována hrubé přidané hodnotě zemědělství, lesnictví a rybářství, průmyslu, stavebnictví a činnostem v oblasti nemovitostí. Agrární oblast byla zahrnuta proto, že některé španělské regiony, především ty venkovské, i v dnešní době přikládají zemědělství velký význam. V mnoha oblastech panuje značný vinařský potenciál. Na-

opak městské části Španělska, hojně na severu, jsou orientovány na průmysl. Zaměření na stavebnictví a aktivity spojené s nemovitostmi bylo zvoleno z důvodu úzké spojitosti těchto oblastí se vznikem ekonomické krize.

Hrubá přidaná hodnota zemědělství lesnictví a rybářství skupin společností je zachycena v grafu na obrázku 6. Nelze určit jednoznačný trend vývoje hrubé přidané hodnoty tohoto odvětví, avšak největší výkyvy jsou pozorovány u skupin společností Jih a Střed, které k této hodnotě přispívaly největším dílem.

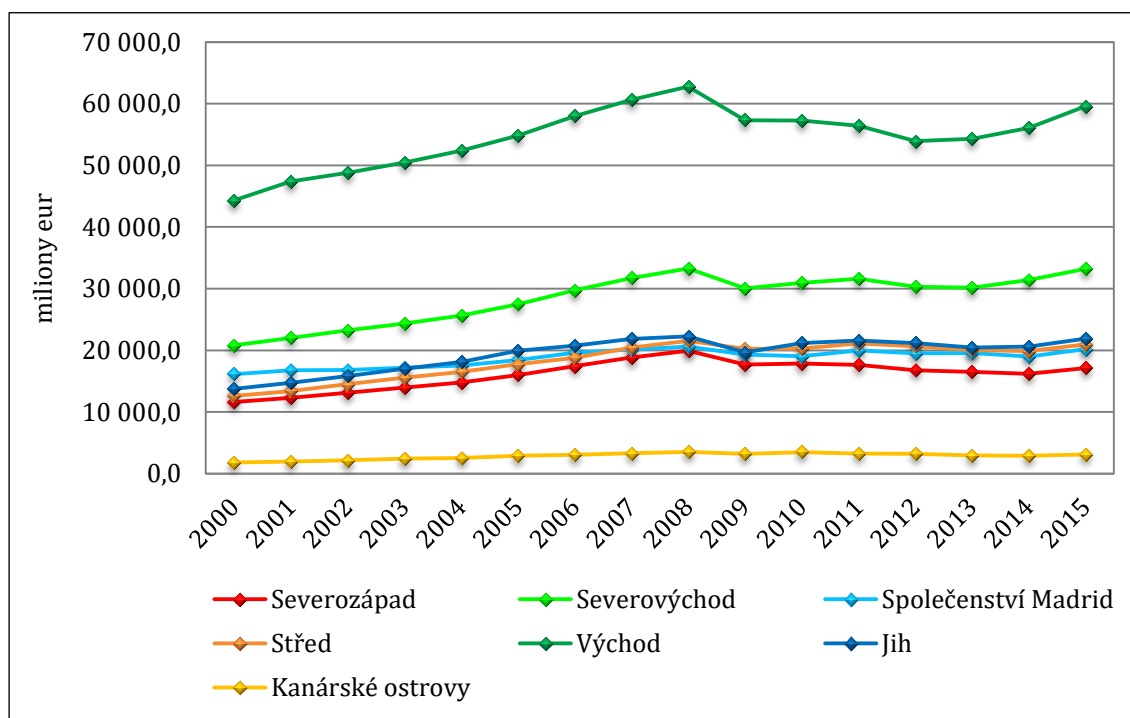
Obr. 6 Hrubá přidaná hodnota zemědělství, lesnictví a rybářství skupin společností v milionech eur v letech 2000-2015

Co se týče samotných regionů, nejvíce do hrubé přidané hodnoty zemědělského sektoru v předkrizovém období přispívalo společenství Andalusie a to 24-27 %, což představovalo 5,9-7,2 miliardy eur. Naopak méně než jednou desetinou procenta přispívala autonomní města Ceuta a Melilla. Příspěvek Melilly nepřekročil 9 milionů eur a Ceuty dokonce 4 miliony eur. Na regiony Kastilie-La Mancha a Kastilie-León připadalo více než 10 % celkové přidané hodnoty daného odvětví, což činilo 2-3 miliardy eur. Regiony Galicie, Aragonie, Extremadura, Katalánsko, Valencijské společenství a Murcie se podílely 4-10 % a regionům Asturie, Kantábrie, Baskicko, Navarra, La Rioja a Kanárské ostrovy náležel 1-3% podíl. Společenství Madrid a Baleárské ostrovy přispívaly po většinu období méně než 1 %.

V období po propuknutí krize už méně než 1 % hrubé přidané hodnoty zemědělství, lesnictví a rybářství patřilo třem regionům. K Madridu a Baleárským ostrovům se přidal i region Kantábrie. Při srovnání počátečního a konečného roku sledovaného období společenství Galicie, Baskicko, Navarra, La Rioja, Aragonie, Va-

lencijské společenství, Andalusie a Murcie přispívala v roce 2015 do přidané hodnoty více než v roce 2008, regiony Asturie, Kantábrie, Madrid, Kastilie-León, Kastilie-La Mancha, Extremadura, Katalánsko, Baleárské a Kanárské ostrovy a města Ceuta a Melilla naopak méně. Největší pokles patřil regionu Kastilie-León a činil zhruba 847 milionů eur.

Hrubá přidaná hodnota průmyslu seskupení regionů je zaznamenána na obrázku 7, ze kterého lze vypočítat vzrůstající tendence tohoto ukazatele do roku 2008. Rok 2009 byl rokem největšího poklesu hrubé přidané hodnoty odvětví ve všech skupinách společenství. Převážně pokles provázal soubory regionů až do roku 2013, poté došlo v některých případech k lehkému oživení. Rok 2015 byl příznivý již pro všechny skupiny společenství.

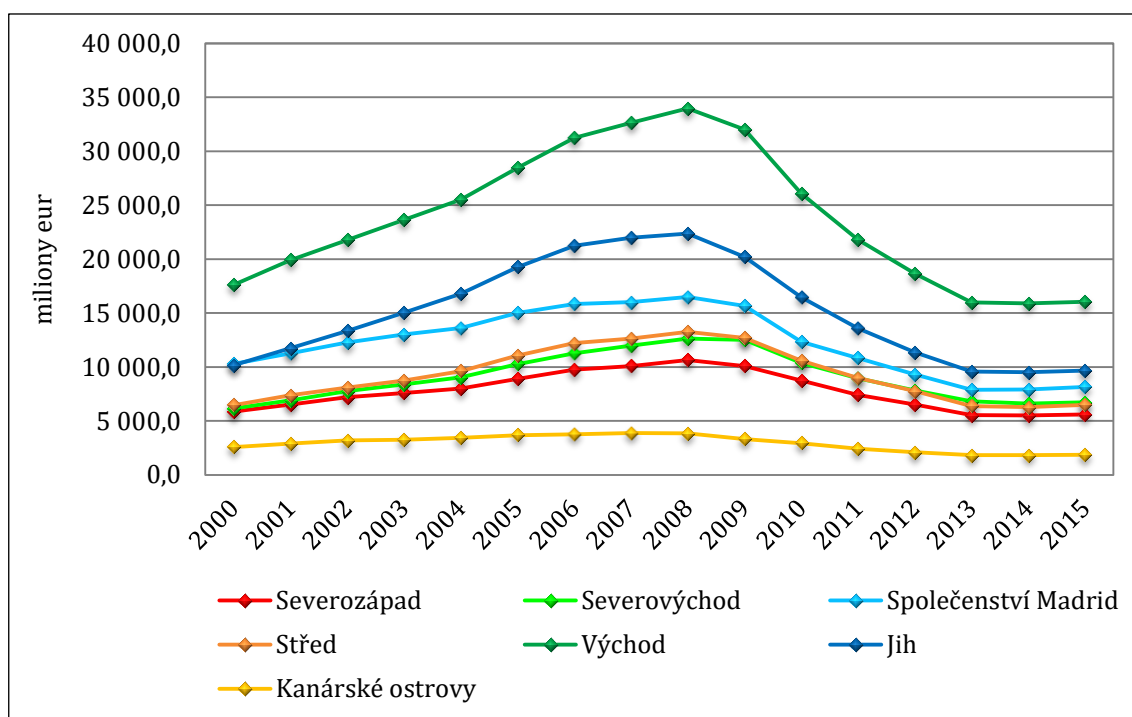
Obr. 7 Hrubá přidaná hodnota průmyslu (bez stavebnictví) skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015

Hrubá přidaná hodnota průmyslu byla nejvíce zastoupena v regionech Katalánsko 22-25 %, Madrid 11-13 %, Valencijské společenství 9,5-11 % a Baskicko s Andalsií 9-10 %. Pro celé období 2000-2015, hrubé přidané hodnoty uvedených regionů překračovaly 10 miliard eur. Nejméně opět přispívala města Ceuta a Melilla, jejichž příspěvek nepřevýšil desetinu procenta. 3-6 % z celkové hrubé přidané hodnoty průmyslu patřilo Galicii, Aragonii, Kastilii-León a Kastilii-La Mancha. Společenstvím Asturie, Kantábrie, Navarra, La Rioja, Extremadura, Murcie a Baleárské i Kanárské ostrovy náleželo zhruba 1-3 %.

Hrubá přidaná hodnota stavebnictví měla v letech 2000-2008 vzrůstající tendenci, což zřetelně značí i graf obrázku 8. Od roku 2009 do roku 2013 dochá-

zelo ke snižování tohoto ukazatele ve všech skupinách společenství. Následující dva roky hrubé přidané hodnoty stavebnictví stagnovaly či mírně rostly.

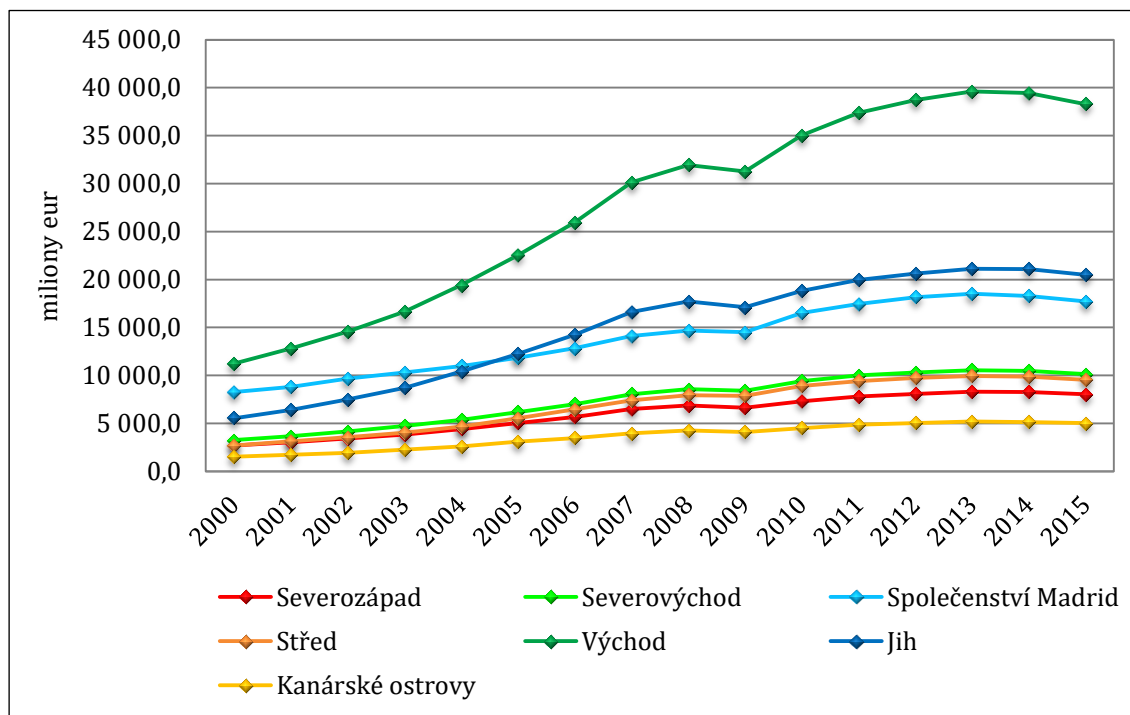
Obr. 8 Hrubá přidaná hodnota stavebnictví skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015

Nejvyšší podíl na celkové hrubé přidané hodnotě stavebnictví měl region Katalánsko 16-17 %, Madrid a Andalusie cca 14-17 % a Valencijské společenství 10-11 %. Galicii, Baskicku, Kastilii-León, Kastilii-La Mancha a Kanárským ostrovům náleželo 3-7 %. Společenství Asturie, Kantábrie, Navarra, Aragonie, Extremadura, Baleárské ostrovy a Murcie přispívaly 1-3 %. Podíl pod 1 % celkové hodnoty ukazatele náležel regionu La Rioja a městům Ceuta a Melilla.

Začátkem předkrizového období byl růst indikátoru v regionech výrazný, nejvyšší nárůst za celé sledované období byl zaznamenán ve městě Ceuta v roce 2002. Po propuknutí krize začaly hrubé přidané hodnoty stavebnictví klesat, největší pokles proběhl v roce 2010 v regionech Madrid a Baleárské ostrovy. Snižování pokračovalo až do roku 2013. Rok 2015 však byl už rokem ve znamení růstu přidané hodnoty stavebnictví všech autonomních společenství a měst kromě Aragonie, Katalánska, Murcie a Melilly. Nejrychleji rostla přidaná hodnota v regionech Navarra, Kastilie-La Mancha a Extremadura.

Hrubá přidaná hodnota činností v oblasti nemovitostí a její vývoj ve skupinách regionů od roku 2000 do roku 2015 je zaznačen v grafu na obrázku 9. V období před ekonomickou krizí není díky boomu na trhu nemovitostí vzrůstající sklon hrubé přidané hodnoty odvětví zarážející. Stejně jako v daném časovém úseku nepřekvapil růst hrubé přidané hodnoty stavebnictví. Na rozdíl od stavebnictví

hrubé přidané hodnoty činností s nemovitostmi vzrůstaly i během krizového období. Pokles hodnot ukazatele probíhal pouze těsně po propuknutí krize v roce 2009 a ke konci pozorovaného období.

Obr. 9 Hrubá přidaná hodnota činností s nemovitostmi skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015

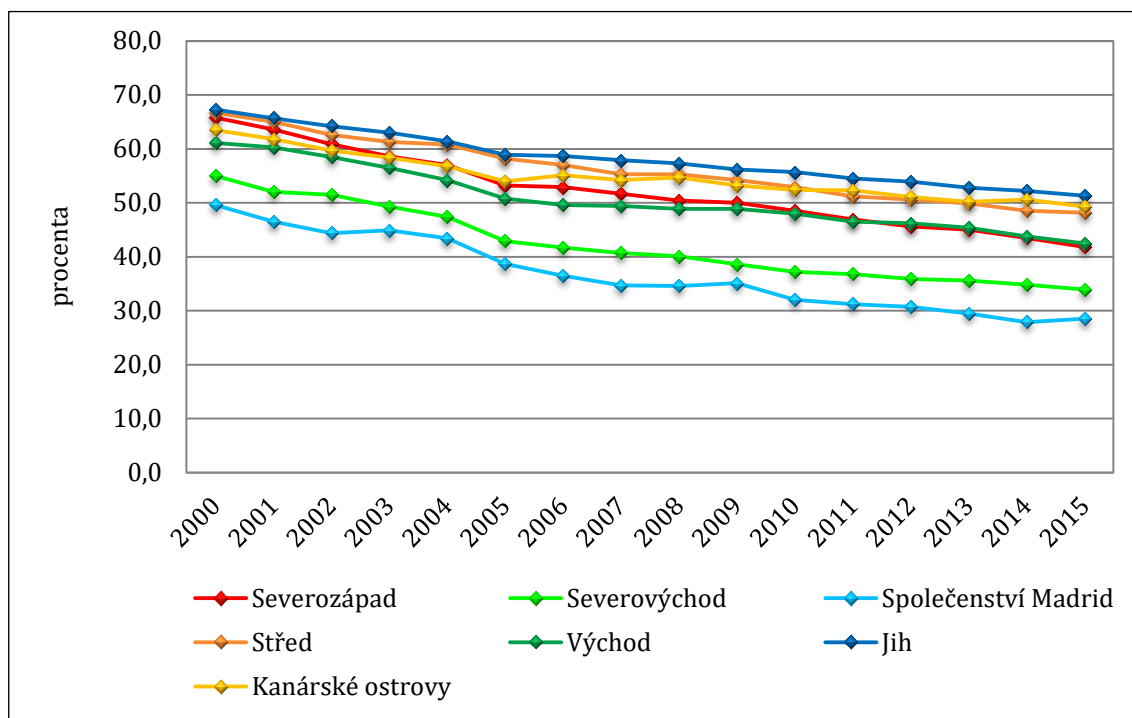
Na region Madrid připadalo 16-23 % celkové hrubé přidané hodnoty aktivit s nemovitostmi, na Katalánsko 19-20 %, Andalusii 13-16 % a Valencijské společenství 9-11 %. Ostatní regiony přispívaly za celé sledované období 5 a méně %. V předkrizovém období byl největší nárůst zaznamenán v regionu Kastilie-La Mancha, Extremadura, Baleárské ostrovy a Melilla. Naopak nejméně v letech 2000-2007 rostl region Madrid. V období po propuknutí krize se pokles v roce 2009 nedotkl regionu Kastilie-La Mancha a Extremadura, v roce 2015 klesala hrubá přidaná hodnota aktivit s nemovitostmi ve všech regionech.

5.1.6 Charakteristiky vzdělanosti

Vzdělanost je zmiňována především v souvislosti s trhem práce a zaměstnáváním osob s nízkou kvalifikací pro snížení nákladů. Vývoj vzdělanosti španělských obyvatel je představen pro doplnění ostatních ekonomických ukazatelů a hodnocení situace v autonomních společenstvích a městech. Charakteristiky vzdělání jsou prezentovány pomocí indikátorů, jež určují procentní podíl osob ve věku 25-64 let, které dosáhly maximální vzdělanostní úrovně 0-2, která zahrnuje vzdělání v raném dětství, primární vzdělání a nižší sekundární vzdělání nebo úrovně 5-8, která ob-

sahuje krátký cyklus terciálního vzdělání, bakalářskou, magisterskou či doktorskou úroveň nebo jim odpovídající stupeň.

Graf na obrázku 10 ukazuje klesající trend podílu osob od 25 do 64 let v celém sledovaném období, jež vystudovaly maximálně základní úroveň vzdělání. Nejmenší podíl zaujímá společenství Madrid, nejvyšší naopak regiony pod označením Jih.

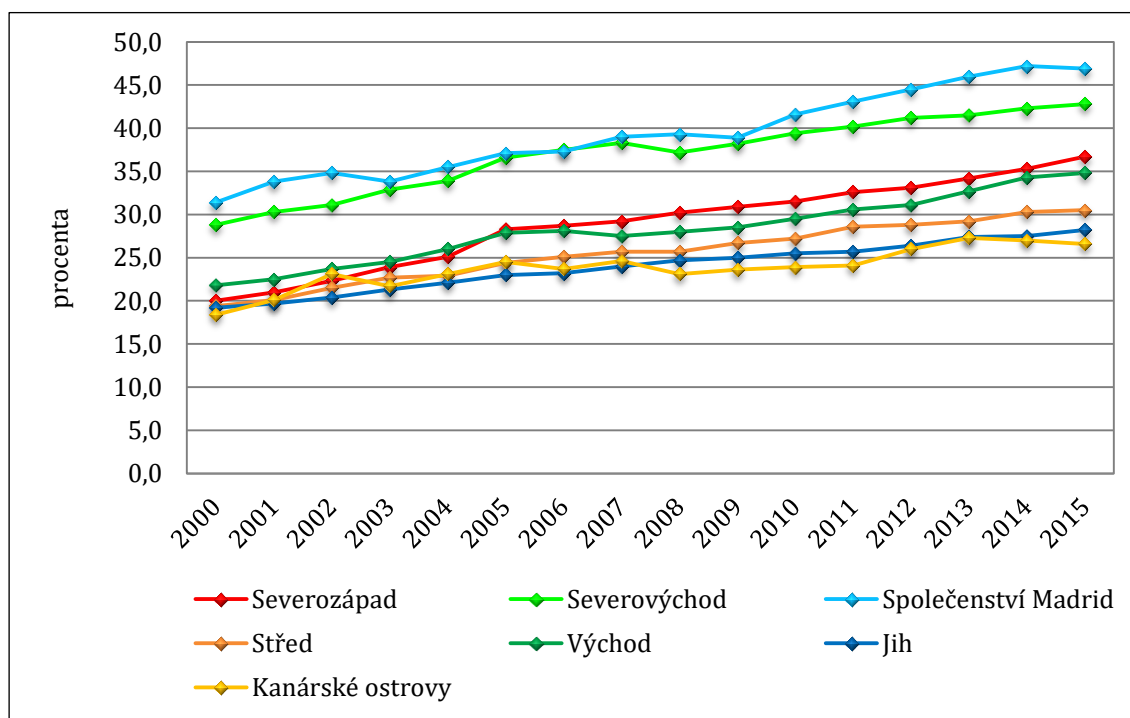

Obr. 10 Procentní podíl osob 25-64 let skupin společenství, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2 v letech 2000-2015

V roce 2000 dosáhla více než polovina populace 25-64 let jen nejnižšího vzdělanostního stupně. Avšak díky klesající tendenci v průběhu předkrizového období se podíl obyvatel s nejnižší vzdělaností v roce 2007 pohyboval v regionech Navarra a Aragonie pod 45 %, v regionech Baskicko a Madrid dokonce pod 40% hranicí. Společenství Madrid lze považovat za region s nejmenším podílem osob se základním vzděláním, jelikož v něm byl tento ukazatel dlouhodobě nejnižší. Naopak nejhorší situace panovala v regionech Kastilie-La Mancha a Extremadura, kde na začátku sledovaného období indikátor nejnižší vzdělanosti překročil dokonce 70 %.

Stále více obyvatel Španělska ve věku 25-64 let nepřestává studovat ani v době ekonomické krize po dosažení nejnižších vzdělávacích stupňů. V regionu Baskicko a Madrid se v roce 2010 podíl populace s danou úrovní vzdělání snížil pod 35 %. Společenství Madrid operovalo od roku 2013 dokonce s podílem pod 30 %. Nad 50 % populace s nízkým vzděláním v roce 2015 dosahuje už jen společenství Kastilie-La Mancha, Extremadura, Andalusie, Murcie a města Ceuta a Melilla.

Vývoj vysokoškolské vzdělanosti osob 25-64 let v období 2000-2015 na úrovni skupin společností zachycuje obrázek 11. Graf značí převážně rostoucí sklon podílu vysokoškolsky vzdělaných občanů, ale pokles je patrný například u společnosti Madrid v roce 2003 a 2009, u Kanárských ostrovů v roce 2003 a 2008, v severovýchodní skupině společností v roce 2008 a ve skupině Východ v roce 2007. Společnost Madrid však v rámci uskupení regionů operovalo s největším podílem vysokoškolsky vzdělaných osob po celý sledovaný časový úsek.

Obr. 11 Procentní podíl osob 25-64 let skupin společností, které dosáhly vzdělanostního stupně 5-8 v letech 2000-2015

Podíl vysokoškolsky vzdělané populace 25-64 let se v letech 2000-2007 pohyboval od 15,5 %, údaj z Kastilie-La Mancha z roku 2000, po 42,4 %, dle dat z Baskicka v roce 2007. Více jak 30% podíl nejvzdělanějších osob si po celé období před ekonomickou krizí udržely regiony Madrid, Navarra a Baskicko, které se od roku 2005 může pochlubit podílem více než 40 %. V roce 2005 překročily hranici 30 % také společnosti Aragonie a Kantábrie. Nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob 25-64 let připadal na regiony Kastilie-La Mancha, Extremadura, Baleárské ostrovy a Ceuta, jež se pohybovaly v hodnotách maximálně okolo 22-23 %.

V období po propuknutí krize došlo k mírnému růstu vysokoškolské vzdělanosti. Region Baskicko si držel podíl vzdělaných osob 25-64 let stále nad 40 %, maximální hodnota se vyšplhala na 47,5 % v roce 2015. Podíl 40 % překročilo také společnost Madrid v roce 2010 a společnost Navarra v roce 2012. Nejnižší podíl vysokoškoláků během období 2008-2015 byl zaznamenán v regionu Extremadura, v němž hodnota ukazatele jako v jediném regionu nepřevýšila 27 % v žádném roce.

Na 30% podíl se v daném období nedostaly regiony Kastilie-La Mancha, Baleárské ostrovy, Andalusie, Murcie, Kanárské ostrovy a města Ceuta a Melilla.

5.1.7 Zhodnocení výsledků makroekonomické analýzy

Makroekonomická analýza prokázala významný vliv ekonomické krize na španělská autonomní společenství a města. V období 2000-2007, pro které byl charakteristický stavební boom v zemi, ekonomiky regionů rostly. Dokládají to vzrůstající tendence regionálních hrubých domácích produktů i hrubých přidaných hodnot průmyslu, stavebnictví a činností s nemovitostmi. Pouze hrubé přidané hodnoty zemědělství, lesnictví a rybářství v předkrizové době nevykazovaly dlouhodobý sklon k růstu, jelikož význam zemědělského sektoru ve světě všeobecně upadá. Ve Španělsku však existuje několik regionů, jejichž ekonomiky z odvětví zemědělství doposud těží. Společenství La Rioja, Aragonie, Kastilie-León, Kastilie-La Mancha, Murcie a Extremadura přispívaly ze čtyř sledovaných oblastí největším dílem právě k hrubé přidané hodnotě zemědělství, lesnictví a rybářství. Autoři Arimany-Serrat, Farreras Noguer, Rabaseda Tarrés (2016), Portela (2013), Simon-Elorz, Castillo-Valero, Garcia-Cortijo (2014) přisuzují důležitost zemědělství vinařskému potenciálu zejména v regionech La Rioja, Kastilie-León a Kastilie-La Mancha.

Naopak po vzniku krize začaly ekonomické ukazatele signalizovat zhoršení hospodářské situace ve španělských regionech. V roce 2009 poklesly hrubé domácí produkty všech společenství a měst i hrubé přidané hodnoty všech odvětví. Prasknutí bubliny ve stavebním sektoru mělo za následek klesající trend hrubé přidané hodnoty stavebnictví až do roku 2014, avšak hrubá přidaná hodnota činností s nemovitostmi po roce 2009 spíše rostla. Ekonomická krize se rovněž odrazila na indikátorech nezaměstnanosti. Celková míra nezaměstnanosti se zvyšovala až do roku 2013, nejhorší byla za celé sledované období v autonomním městě Ceuta. Míra nezaměstnanosti mládeže v roce 2009 překročila ve všech regionech 30% hranici a v některých oblastech se v době ekonomické krize vyšplhala až přes 50%. Nejhorší situace panovala opět ve městě Ceuta. Vysoká míra nezaměstnanosti mládeže není překvapující, jelikož firmy v době krize kvůli snížení nákladů najímaly mladou pracovní sílu pouze na omezenou dobu, což také zmiňují ve svých dílech Aceleanu (2013) a Sacht (2015).

Oživení od roku 2014, na které upozornil CIA World Fact Book (2016/2017), podporují i výsledky z makroekonomické analýzy. Rok 2015 byl příznivý pro ukazatele HDP i hrubé přidané hodnoty stavebnictví či průmyslu. Rovněž obě míry nezaměstnanosti lehce poklesly.

Ekonomická krize však neměla nápadný vliv na tendenci vývoje vzdělanostních ukazatelů. I přes klesající trend podílu osob, které dosáhly pouze základního stupně vzdělání a rostoucí sklon podílu vysokoškolsky vzdělaných osob v celém období 2000-2015, jsou dané indikátory nechvalné, jelikož po většinu sledovaných roků zhruba polovina španělské populace ve věku 25-64 let vystudovala pouze nejnižší stupně vzdělání.

5.2 Shluková analýza

Shlukování regionů dle podobností v ekonomických charakteristikách je provedeno v období před ekonomickou krizí, které zastupuje rok 2005 i v období po propuknutí krize. Druhé sledované období reprezentuje rok 2009, v němž byla krize nejhlubší a nejničivější a rok 2014, jež je považován za první rok ekonomického růstu Španělska od vzniku krize.

Do shlukových analýz je kromě ekonomických indikátorů zahrnut také ukazatel počtu obyvatel jako charakteristika velikosti autonomních společenství a měst. Největším regionem co do počtu obyvatel je společenství Andalusie, v němž žije okolo 8 milionů osob. Druhý nejvyšší počet obyvatel náleží regionu Katalánsko s cca 7 miliony obyvatel. Třetí místo zaujímá Madrid, jehož obyvatelstvo čítá zhruba 6 milionů lidí. Valencijské společenství se může pochlubit necelými 5 miliony obyvatel. Naopak nejméně osob žije v autonomních městech Ceuta a Melilla, kde se jejich počet nedostal přes 85 tisíc. Po autonomních městech patří nejnižší počet obyvatel společenství La Rioja s cca 300 tisíci osobami. Mezi regiony, jejichž populace nepřevyšuje milion obyvatel, patří rovněž region Kantábie, Navarra a Baleárské ostrovy. Do milionu a půl obyvatel svého území se vejde region Asturie, Aragonie, Extremadura a Murcie. Počet obyvatel společenství Galicie, Baskicko, Kastilie-León, Kastilie-La Mancha a Kanárské ostrovy se pohybuje okolo 2-3 milionů lidí.

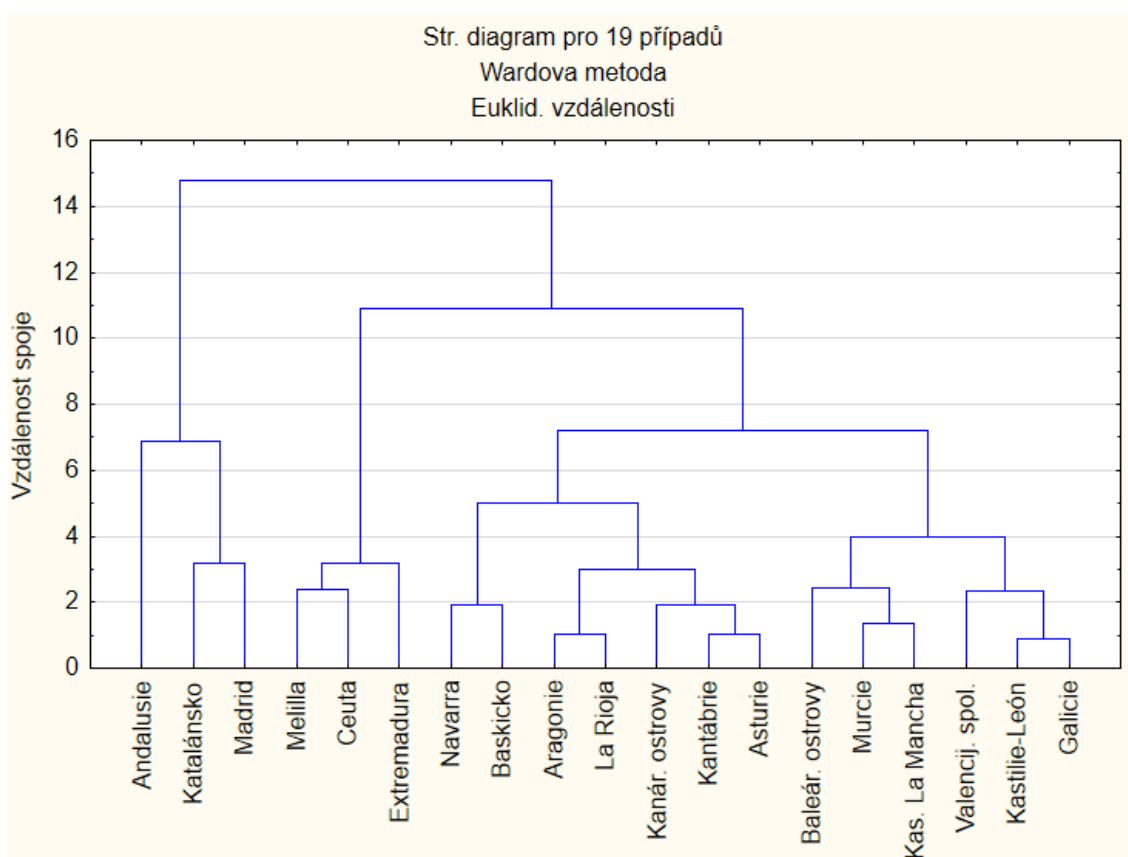
5.2.1 Období před ekonomickou krizí – rok 2005

Devatenáct autonomních společenství a měst je na základě shlukové analýzy v roce 2005 rozděleno do tří významných shluků. První shluk tvoří regiony Andalusie, Katalánsko a Madrid, jde o regiony s největším počtem obyvatel. Jedná se i o tři největší přispívatele k národnímu hrubému domácímu produktu. Na tyto regiony také připadá největší podíl některých hrubých přidaných hodnot Španělska. Uvedená společenství přispívala v roce 2005 k hrubé přidané hodnotě průmyslu více než 10 miliardami eur, v oblasti činností s nemovitostmi 10-13 miliardami eur. I ve stavebnictví zaujímala nejvyšší podíl mezi všemi regiony, konkrétně 15-17 %. Madrid a Katalánsko má však k sobě mnohem blíže, jelikož jde o regiony s velice podobnými mírami nezaměstnanosti, ať už se jedná o nezaměstnanost celkovou s necelými 7 % nebo nezaměstnanost mládeže s 16-17 %. Andalusii patřila v uvedeném roce celková míra nezaměstnanosti dvakrát vyšší.

Druhý shluk se skládá ze společenství Extremadura a měst Ceuta a Melilla. Tyto regiony měly v roce 2005 nejvyšší celkovou míru nezaměstnanosti i míru nezaměstnanosti mládeže. Také jejich podíl na národním HDP je velice nízký. Města Ceuta a Melilla přispívají méně než 1 %, Extremadura necelými 2 %. V regionech Extremadura a Ceuta zaujímá obyvatelstvo podobný podíl ve vzdělanostních charakteristikách, přes 60 % osob s nejnižším vzděláním a 20-23 % vysokoškoláků. Města Ceuta a Melilla jsou si velice blízká svojí lokalitou, geografickou rozlohou, počtem obyvatel a ke hrubým přidaným hodnotám země přispívají stejným dílem.

Do posledního shluku náleží společenství, jejichž ekonomické indikátory nepadají do extrémních hodnot. Jedná se o největší shluk čítající 13 regionů a lze jej

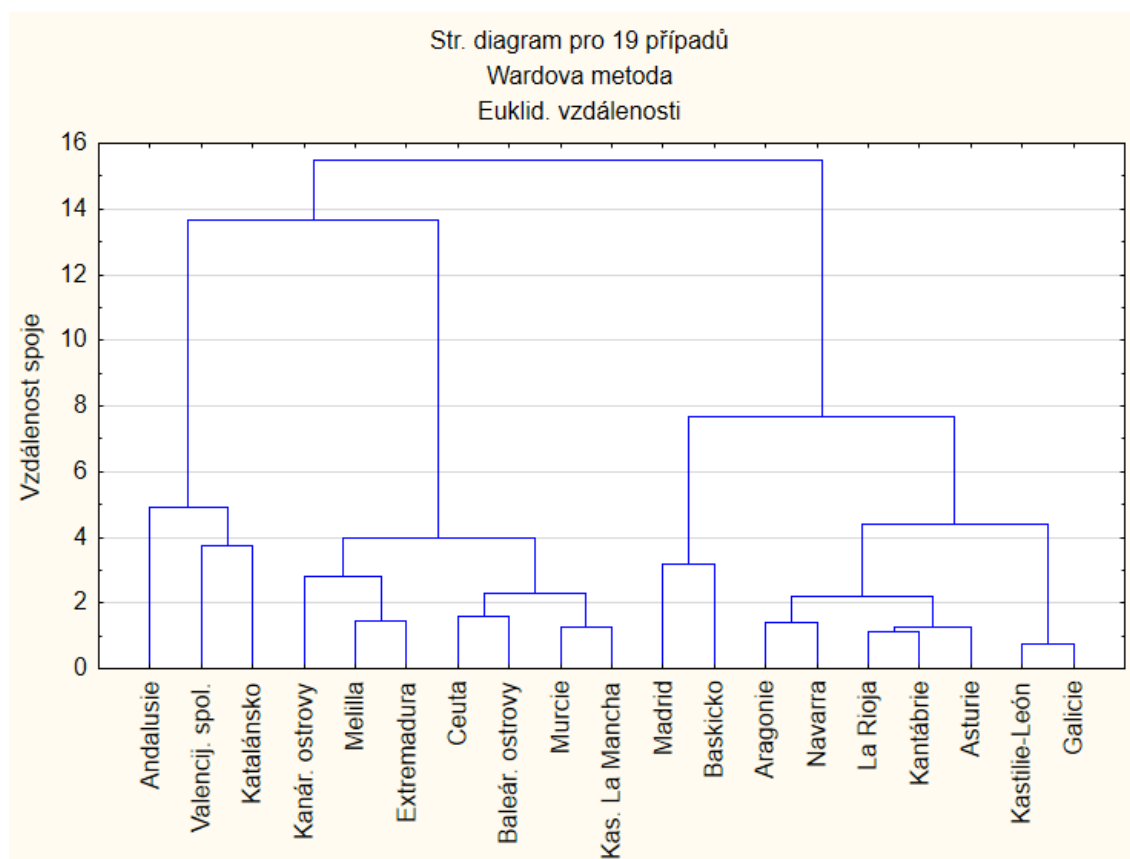
rozčlenit do dvou menších shluků. První z nich obsahuje region Navarra, Baskicko, Aragonie, La Rioja, Kanárské ostrovy, Kantábrie a Asturie. Ke druhému podshluku patří Baleárské ostrovy, Murcie, Kastilie-La Mancha, Valencijské společenství, Kastilie-León a Galicie. Uvedené regiony vykazují malé rozdíly v ekonomických ukazatelích. Například regiony menšího shluku číslo jedna se vyznačují kromě Kanárských ostrovů 30-40 % vysokoškolskou vzdělaností a všechny regiony vyjma Aragonie přispívají 300-600 milionů eur k hrubé přidané hodnotě zemědělství. Nejbližší k sobě mají regiony Aragonie a La Rioja, jejichž nezaměstnanost je ve výši cca 6 % a HDP na obyvatele necelých 23 000 eur. Jako poslední se ke shluku připojila společenství Navarra a Baskicko, která mají vedle Madridu nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob 37-41 %, nejnižší podíl nejméně vzdělaných obyvatel 40-43 % a HDP na hlavu se pohybuje okolo 26 500 eur. V druhém menším shluku se míra nezaměstnanosti v roce 2005 pohybovala v rozmezí 7-10 %, míra nezaměstnanosti mládeže mezi 18 a 21 %, kromě Murcie, kde byla nezaměstnanost nižší. Více než 50 % obyvatelstva dosáhlo v regionech jen nejnižšího vzdělanostního stupně. Nejpodobnější jsou si regiony Kastilie-León a Galicie s hrubým domácím produktem přes 48 miliard eur a obdobnými hrubými přidanými hodnotami ve všech zkoumaných oblastech. Postupné spojování regionů do větších celků zachycuje dendrogram na obrázku 12.

Obr. 12 Dendrogram shlukové analýzy pro rok 2005

5.2.2 Období po propuknutí krize – rok 2009

V roce 2009 vznikl shluk skládající se z Andalusie, Valencijského společenství a Katalánska, jež se řadí ke čtyřem největším přispívatelům k národnímu hrubému domácímu produktu i k hrubé přidané hodnotě stavebnictví a činností s nemovitostmi. Jak je možné vypožorovat z dendrogramu na obrázku 13, proti roku 2005 chybí v uvedeném shluku společenství Madrid, které se v hluboké fázi krize začalo od Katalánska, jemuž bylo v předkrizovém období nejbližší, vzdalovat. Míra nezaměstnanosti těchto dvou regionů se již nelišila o desetinu procenta, ale rozdíl byl více než 2%. Andalusie, Katalánsko a Valencijské společenství patří v roce 2009 k regionům s mírou nezaměstnanosti vyšší než 15 %, Madrid se řadí k těm s mírou pod 15 %. Co se týče nezaměstnanosti mládeže jednoprocenní rozdíl Katalánska a Madridu se změnil na necelé 3 %. I v tomto případě patří Andalusie, Katalánsko a Valencijské společenství k regionům s vyšší nezaměstnaností, konkrétně nad 35 %. Regiony náležející do shluku mají taktéž podobný podíl vysokoškolsky vzdělaných osob 25-64 let, který se pohybuje od 25,2 % do 30,6 %. Podíly ostatních společenství leží mimo uvedené rozmezí.

Obr. 13 Dendrogram shlukové analýzy pro rok 2009

Po propuknutí krize se shluk zahrnující města Ceuta a Melilla a region Extremadura rozšířil o Kanárské a Baleárské ostrovy a společenství Murcie a Kastilie-La Man-

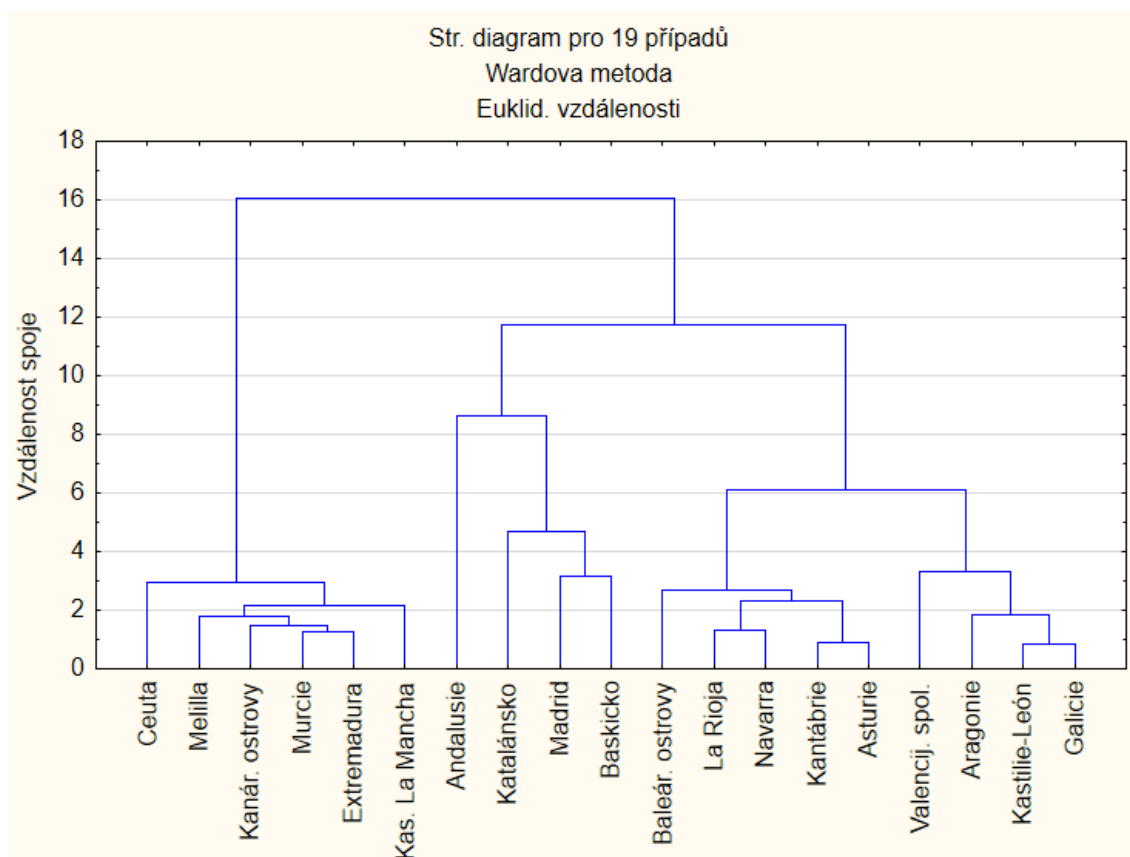
cha. Ve všech uvedených regionech se v roce 2009 vyšplhala míra nezaměstnanosti na 18 a více %, nejhorší situace byla na Kanárských ostrovech, kde míra nezaměstnanosti činila 26 %. Vyjma regionu Baleárské ostrovy a Murcie míra nezaměstnanosti osob 15-24 let dosahovala více než 35 %, na Kanárských ostrovech a v Extremaduře překročila dokonce 40% hranici. Uvedené regiony se také potýkají s vysokým podílem obyvatel se základním stupněm vzdělání, více než polovina obyvatel těchto společenství v roce 2009 dosáhla pouze nejnižší vzdělanostní úrovně. Naopak podíl vysokoškolsky vzdělaných osob nepřekročil v daném roce 25 % vyjma města Melilla, kde se vyšplhal na 26,6 %. Uvedené dva shluky mají k sobě blíže než ke shluku třetímu, jelikož jsou si podobnější díky vyšší nezaměstnanosti a většímu podílu osob s nejnižším vzdělanostním stupněm.

Třetí shluk v roce 2009 zahrnuje region Madrid, Baskicko, Aragonie, Navarra, La Rioja, Kantábrie, Asturie, Kastilie-León a Galicie. Hrubé přidané hodnoty všech uvedených společenství dosahují v daném roce přes 20 000 eur na osobu, nejvyšší HDP na hlavu náleží Madridu s 31 400 eury a Baskicku s 29 800 eury. Nakonec jmenované regiony se ke zbytku shluku připojily jako poslední a mají k sobě nejbližší nejen velikostí HDP na obyvatele, ale také díky hrubé přidané hodnotě průmyslu přes 15 miliard eur a obdobným vzdělanostním charakteristikám. Podíl osob s nejnižším vzděláním u obou regionů lehce překročil 35 %, ostatní regiony shluku mají podíl nad 40 %, Galicie dokonce nad 50 %. Společenství Madrid a Baskicko se v rámci shluku pyšní také nejvyšším podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. Pro třetí shluk je typická nižší nezaměstnanost než ve shlucích ostatních. V roce 2009 se vyšplhala maximálně na 14 % v regionu Madrid a Kastilie-León, nejnižší byla ve společenství Navarra a Baskicko, kde činila 11 %. Míra nezaměstnanosti mládeže se sice pohybovala nad 30 %, avšak nepřekročila 35% hranici jako v jiných shlucích.

5.2.3 Období ustupující krize – rok 2014

Do prvního shluku náleží nejchudší regiony, jejichž HDP na obyvatele v roce 2014 nedosáhlo ani na 20 000 eur. Ve shluku chybí pouze společenství Andalusie, které však také patří dle HDP na osobu k méně vyspělým regionům. Od shluku regionů Ceuta, Melilla, Extremadura, Kanárské ostrovy, Kastilie-La Mancha a Murcie se proto oddělil region Baleárské ostrovy, jehož HDP na hlavu činilo 23 500 eur. I celková míra nezaměstnanosti zaujímá na Baleárských ostrovech jen 20 %, kdežto ve společenstvích shluku dosahuje až ke 30 %, nejnižší ze shluku v daném roce patřila Murcii a činila 26,6 %. Baleárské ostrovy se rovněž mohou pochlubit nejnižší mírou nezaměstnanosti mládeže v roce 2014 a to 44,4 %. Nezaměstnanost mladých lidí je v regionech shluku více než 55 %, vyjma Murcie s 52,4 %. Hrubá přidaná hodnota stavebnictví se ve všech regionech od počátku krize snížila. I region Kastilie-La Mancha, který ještě na počátku krize přispíval k hrubé přidané hodnotě stavebnictví okolo 5 miliard eur, v roce 2014 už šlo jen o cca 2 miliardy a připojil se k ostatním regionům shluku, jež přispívají okolo 1-2 miliard eur, autonomní města Ceuta a Melilla se podílí pouze 60 milionů eur. Co se týče vzdělanostních charakteristik, ve společenstvích a městech shluku stále panuje podíl osob se základním

stupněm vzdělání přes 50 %, vyjma Melilly a podíl vysokoškoláků pod 30 %. Nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel patří městu Ceuta s 22,5 %. Město Ceuta má také absolutně nejvyšší nezaměstnanost mládeže v roce 2014, konkrétně 67,5 %. Právě kvůli extrémním hodnotám některých ekonomických ukazatelů se toto město ke zbytku shluku připojilo jako poslední, což je patrné z dendrogramu na obrázku 14.

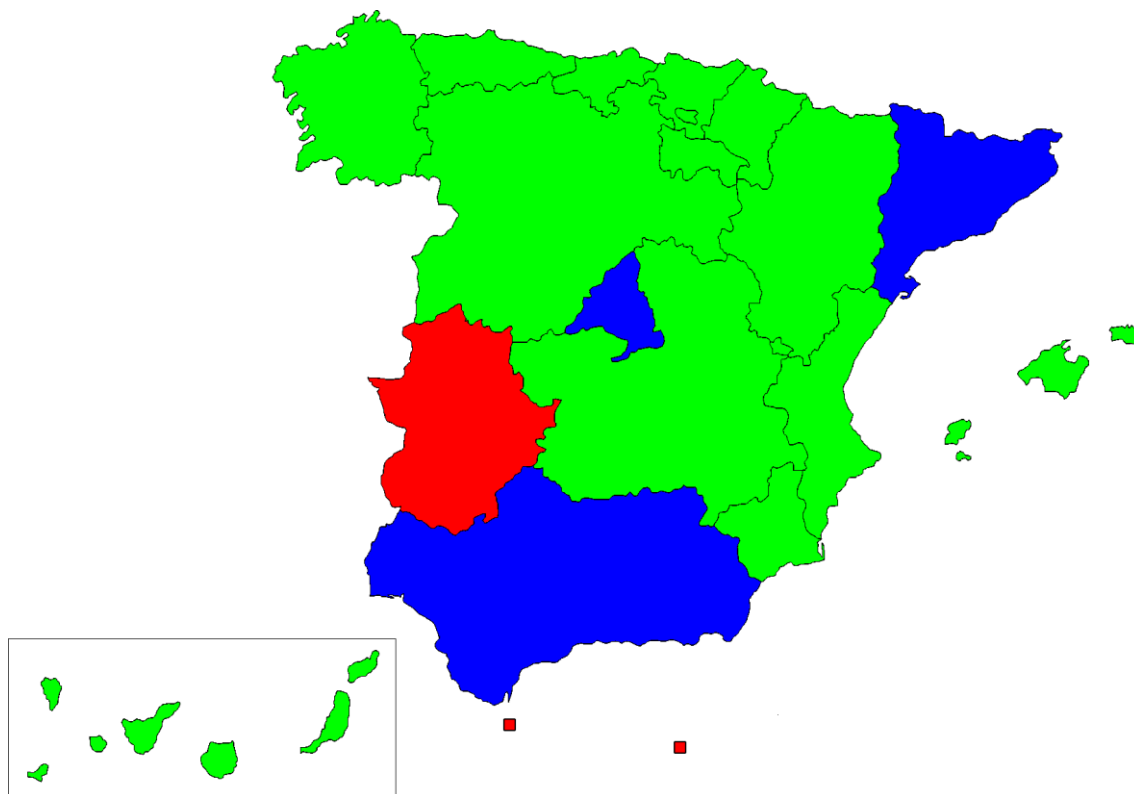
Obr. 14 Dendrogram shlukové analýzy pro rok 2014

Druhý shluk tvoří opět Andalusie, Katalánsko a Madrid, jako tomu bylo před propuknutím ekonomické krize. K těmto regionům se přidalo společenství Baskicko, které se v době krize přiblížilo v ekonomických ukazatelích Madridu, jeho hrubý domácí produkt na obyvatele atakoval 30 000 eur na osobu jako v případě Madridu. Madrid a Baskicko s 27,9 % a 31,6 % rovněž zaujímali v roce 2014 nejvyšší podíl obyvatel se základním stupněm vzdělání a s 47 % vysokoškolsky vystudovaných osob jim patřilo prvenství v podílu nejvzdělanějších obyvatel státu. Tentokrát se shluk dříve připojil ke shluku třetímu, pravděpodobně právě kvůli Madridu a Baskicku, jelikož se některými hodnotami ukazatelů, zvláště pak mírami nezaměstnanosti, které činily u těchto dvou společenství 16,3-18,7 % pro celkovou nezaměstnanost a 45-49 % pro nezaměstnanost mládeže, blíží k regionům shluku číslo tři.

Třetí shluk zahrnuje společenství Baleárské ostrovy, La Rioja, Navarra, Kantábrie, Asturie, Valencijské společenství, Aragonie, Kastilie-León a Galicie. Hrubé domácí produkty na obyvatele společenství patřících do uvedeného shluku se pohybují od 19 700 eur, kterých dosahují regiony Galicie, Asturie a Valencijské společenství, do 27 000 eur regionu Navarra. Celková míra nezaměstnanosti se pohybuje od 15,7 % do 25,8 % a mládeže od 44,4 do 56,7 %. V rámci shluku byla nejvyšší míra nezaměstnanosti ve Valencijském společenství, které se také ke shluku přidalo jako poslední.

5.2.4 Zhodnocení výsledků shlukových analýz

Hierarchické shlukování ve všech třech sledovaných letech rozčlenilo devatenáct autonomních společenství a měst do tří skupin na základě podobností v ekonomických indikátorech. Pro přehlednost výsledků shlukových analýz je následující text doplněn mapami Španělska, na kterých je vyznačena příslušnost regionů k jednotlivým shlukům.

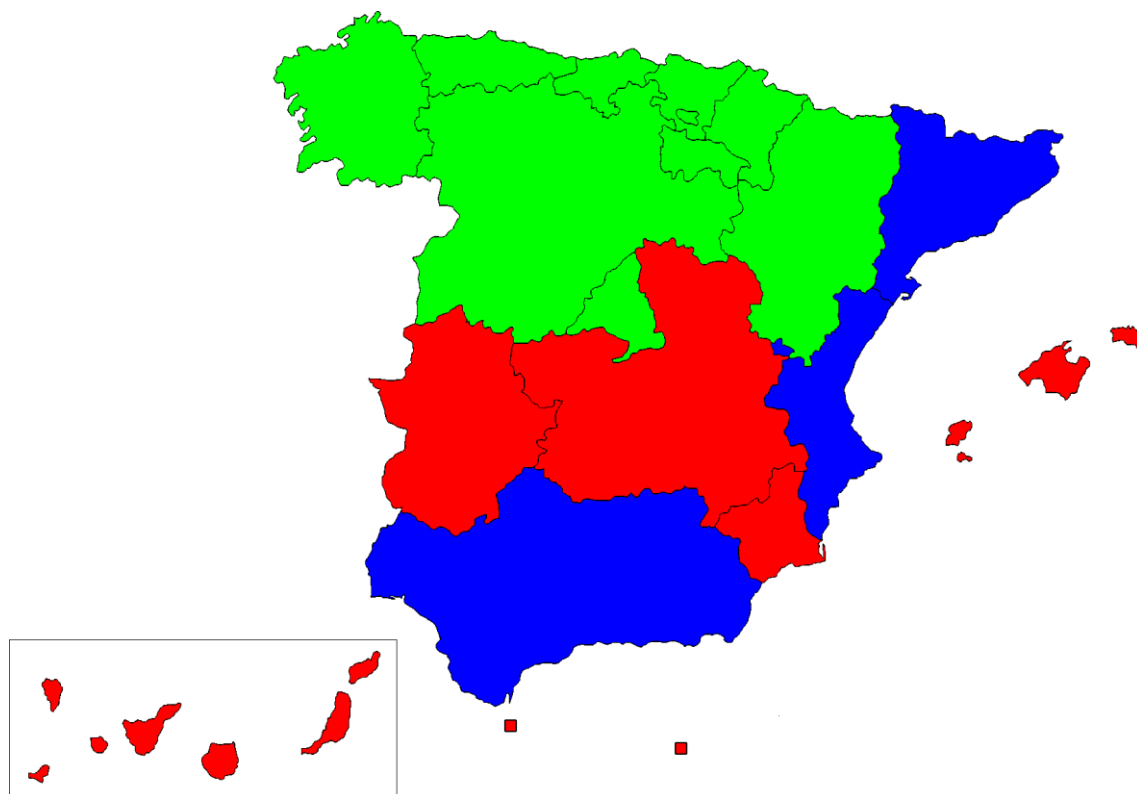

Obr. 15 Mapa autonomních společenství a měst s barevným vyznačením shluků pro rok 2005

Seskupení by se dala zobecnit na shluk patřící regionům s největším hrubým domácím produktem či počtem obyvatel, výjimku tvořilo společenství Baskicko, které se k uvedené skupině přidalo v roce 2014. Regiony náležející k tomuto shluku jsou zakresleny modrou barvou. Další shluk tvoří méně vyspělé regiony s nejvyššími mírami nezaměstnanosti a nejhorší situací v oblasti vzdělání. Na mapách jim patří

červená barva. Poslední shluk přísluší společnostem, jejichž ukazatele nevykazují krajní hodnoty, jedná se o nejpočetnější seskupení na mapách zaznačené zelenou barvou.

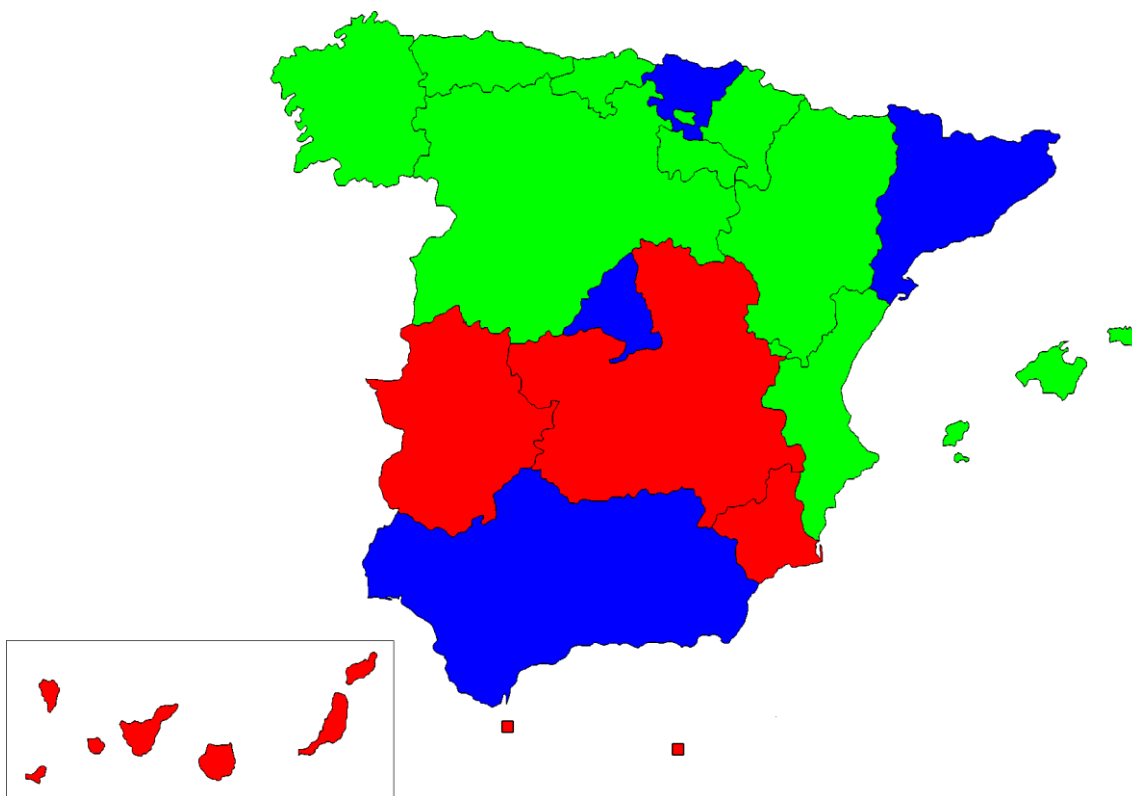
Z mapy na obrázku 15 lze vypočítat, že v období před propuknutím ekonomické krize se pouze tři regiony potýkaly s vysoce nepříznivými hodnotami hospodářských ukazatelů. Celková míra nezaměstnanosti se v těchto regionech již v době expanze pohybovala od 14 do 19 %, zatímco většina ostatních společností nedosáhla ani k 10 %. Města Ceuta a Melilla, jak pravil Peréz (2015), nejspíše doplácí na svoji separovanou pozici na africkém kontinentě, která jim brání udržet krok v rozvoji s ostatními regiony Španělska. Tato města se již v roce 2005 potýkala s mírou nezaměstnanosti mládeže pohybující se okolo 40 %, ostatní regiony se nedostaly přes 25 %. Extremadura, třetí region tvořící shluk, operovala se skoro 30% mírou nezaměstnanosti mládeže. Toto společnost platí za nejméně vyspělou oblast Španělska, jelikož v něm přetrvávají velké územní rozdíly venkovských a městských částí, o nichž se zmiňovali ve svých pracích Nieto Masot a Alonso (2015) i Martínez a kol. (2014).

Obr. 16 Mapa autonomních společenství a měst s barevným vyznačením shluků pro rok 2009

Shluková analýza v roce 2009 potvrdila značný dopad finanční a následné ekonomické krize na španělská autonomní společenství a města. Obrázek 16 dokládá zhoršení ekonomiky regionů výrazným rozšířením shluku s negativními hodnotami makroekonomických indikátorů.

Ceutu, Melillu a Extremaduru doplnily oba ostrovní regiony a zemědělské oblasti Murcie a Kastilie-La Mancha. Mapa na obrázku 16 rovněž značí geografickou závislost regionů Španělska, jak ve svém výzkumu avizovali Maza a Villaverde (2009). Rozvinutější regiony na severu země mají tendenci se shromažďovat do společného shluku a jižní regiony s méně příznivou hospodářskou situací tvoří vlastní uskupení. I Montaños a Olmos (2014) poukazovali na rozdílné chování společností ležících na severu Španělska, mezi které uvedli Baskicko, Navarru, Madrid, La Rioju či Aragonii, proti chování ostrovních a jižních regionů, do nichž řadily Extremaduru, Murcii, Kastilii-La Mancha, Andalusii či Valencijské společenství.

Obr. 17 Mapa autonomních společenství a měst s barevným vyznačením shluků pro rok 2014

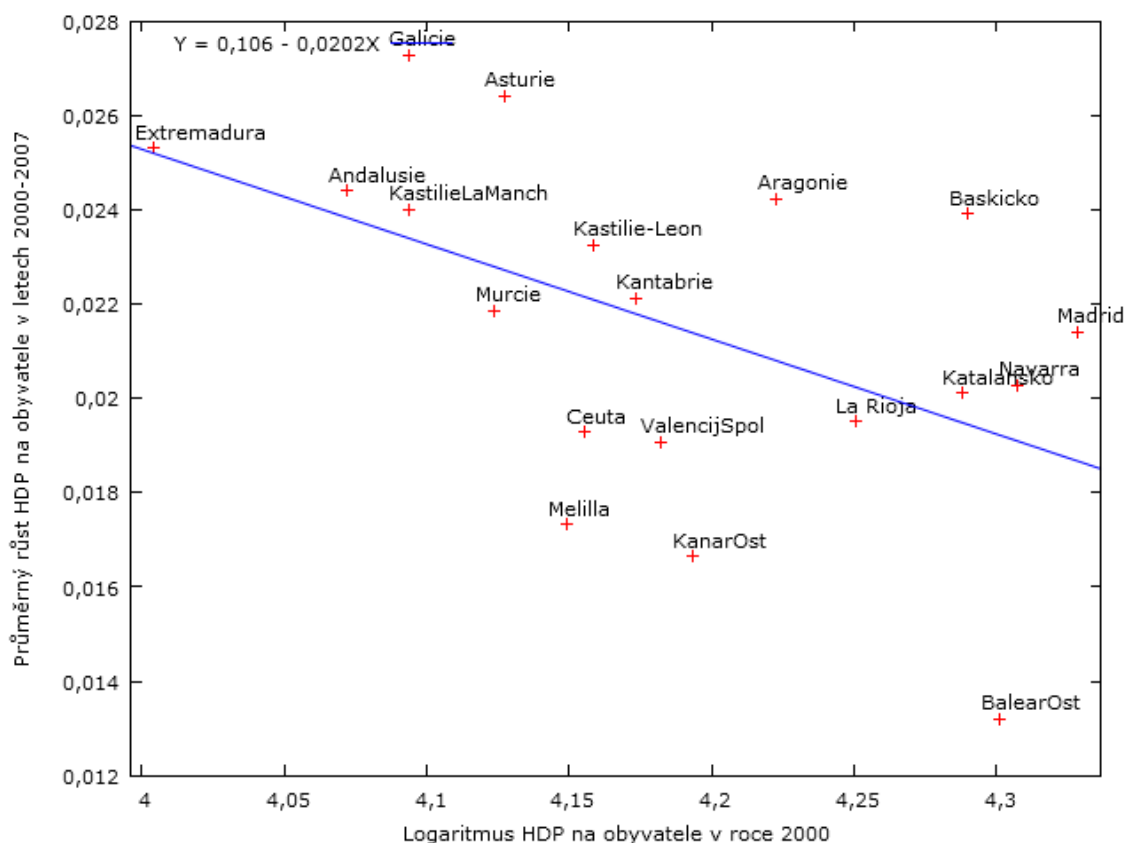
Shlukování však jeden z nejjihnějších regionů, společenství Andalusii, přiřadilo k jiné skupině oblastí. Důvodem byla pravděpodobně velikost regionu měřená celkovým počtem obyvatel a výší regionálního hrubého domácího produktu či hrubých přidaných hodnot pozorovaných oblastí. Jinak Andalusie dle studie OECD (2010) zaostává v podstatných socioekonomických indikátorech za průměry země i Evropy. Táhne k ekonomické úrovni méně rozvinutých společenství, jelikož je podle HDP na obyvatele po společenství Extremadura druhým nejchudším regionem v zemi. Celková míra nezaměstnanosti se před krizí blížila 14 %, po propuknutí činila přes 25 % a do konce sledovaného období neklesla pod 30 %. Míra nezaměstnanosti mládeže se v průběhu let vyšplhala až na více než 60 %. Tyto hodnoty ukazatelů řadí Andalusii k regionům s méně příznivým stavem hospodářství.

Proto se Andalusie ke zbytku shluku, který reprezentuje ve všech zkoumaných letech hlavní přispívateľ do španělské ekonomiky Katalánsko, přidala jako poslední.

I přes to, že je rok 2014 považován za mnohem příznivější pro hospodářství Španělska, k oživení ekonomiky po těžké krizi v autonomních regionech země docházelo pozvolna. Shluk nejchudších regionů státu totiž opustilo pouze společenství Baleárské ostrovy, což je patrné z mapy na obrázku 17.

5.3 Analýza β -konvergence

Sbližování autonomních společenství a měst pomocí hrubého domácího produktu na obyvatele je rovněž analyzováno ve dvou obdobích – před vznikem ekonomické krize v letech 2000-2007 a po jejím propuknutí v letech 2008-2015.

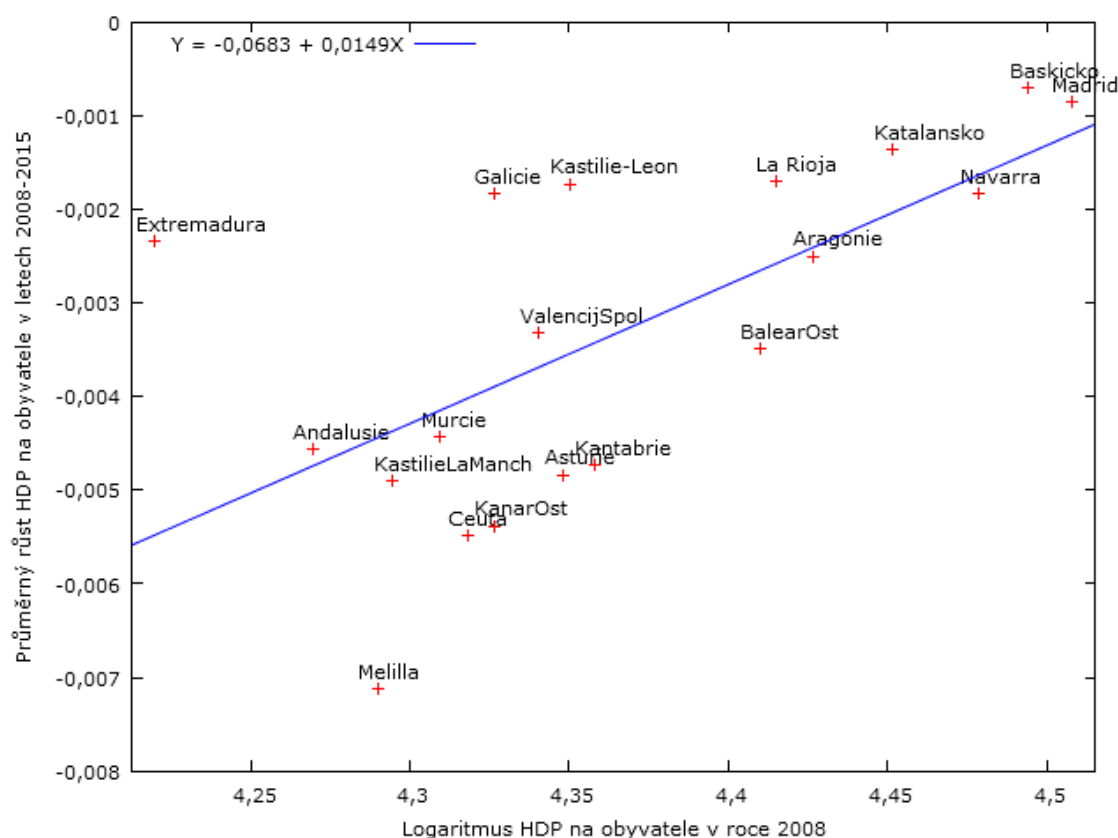

Obr. 18 β -konvergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2000-2007

Na obrázku 18 lze pozorovat rozvrstvení regionů dle jejich hrubých domácích produktů v roce 2000 a průměrných růstů HDP na obyvatele v letech 2000 až 2007. Při pohledu na graf, je patrné, že regiony nejméně vyspělé na počátku sledovaného období, společenství Extremadura a Andalusie, se pyšní rychlejším průměrným růstem hrubého domácího produktu během sledovaných let než regiony nejvyspělejší, mezi které řadíme společenství Madrid, Navarra či Baleárské ostrovy. Uvede-

né je tudíž v souladu s definicí β -konvergence. Záporný parametr sklonu regresní přímky rovněž naznačuje β -konvergenci.

Avšak koeficient determinace, jež uvádí, jak velká část dat byla modelem vysvětlena, vykazuje hodnotu pouze 26 %, proto nelze i přes průkaznost celého modelu a jednotlivých koeficientů jednoznačně prokázat β -konvergenci. K závěru přispívají odlehle hodnoty některých regionů od regresní přímky. Méně rozvinutá autonomní města Ceuta a Melilla by měla na úrovni své ekonomiky růst rychleji a naopak vyspělejší společenství jako Aragonie a Baskicko by měla dle modelu růst pomaleji než ve skutečnosti.

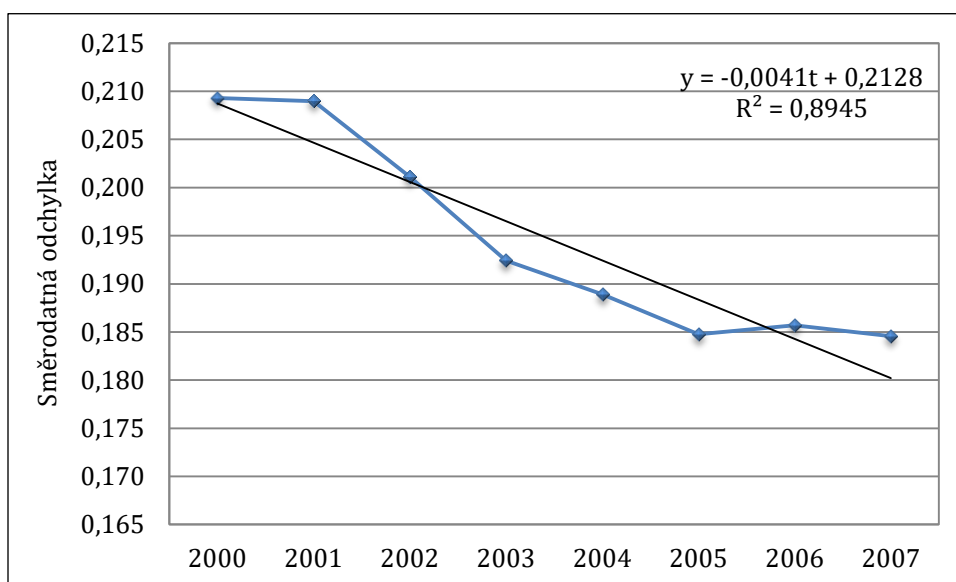
Obr. 19 β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015

V období po propuknutí krize v letech 2008-2015 docházelo mezi regiony Španělska k β -divergenci, jak naznačuje obrázek 19. Regresní přímka obsahuje kladný parametr sklonu a z grafu je zřejmé, že vyspělejší regiony jako Madrid, Baskicko a Katalánsko rostly rychleji než zaostalejší společenství zahrnující Andalusii, Kastilii-La Mancha, Murcii, Kanárské ostrovy, Ceutu a Melillu. Nejméně rozvinuté společenství Extremadura však v uvedeném období rostlo více, než odpovídá jeho hrubému domácímu produktu na obyvatele. Rychlost růstu tohoto regionu byla v těsném závěsu za regionem Navarra, třetím nejvyspělejších společenství Španělska.

Vypovídací schopnost dat 42 % dle koeficientu determinace a statisticky významné koeficienty u parametrů ukazují na relativně vysokou kvalitu modelu. I přes to byl odhadnut ještě jeden model pro léta 2008-2015, z něhož byl vyloučen region Extremadura, jež značně nekoresponduje s teorií β -divergence. Model i koeficienty parametrů byly v tomto případě opět statisticky průkazné a koeficient determinace se zvýšil na 62 %. Model tudíž vysvětlil více než padesát procent proměnlivosti dat a lze vyslovit závěr, že v letech 2008-2015 docházelo mezi autonomními společenstvími a městy k β -divergenci. Regiony Španělska se dle hrubých domácích produktů na obyvatele v období po propuknutí finanční a následné ekonomické krize od sebe vzdalovaly.

Výrazný růst nejchudšího regionu Španělska, společenství Extremadury, má pravděpodobně spojitost s boomem na nemovitostním trhu. Hrubá přidaná hodnota činností v oblasti nemovitostí tohoto regionu již v období 2000-2007 patřila k nejrychleji rostoucím, růst se pohyboval okolo 20 % za rok. V roce 2009, kdy byla krize nejhlubší, hrubá přidaná hodnota aktivit s nemovitostmi v Extremaduře na rozdíl od ostatních regionů, vyjma Kastilie-La Mancha, neklesala. Společenství Extremadura se rovněž může pochlubit nejrychleji rostoucí hrubou přidanou hodnotou stavebnictví v roce 2015, která činila 3,9 %.

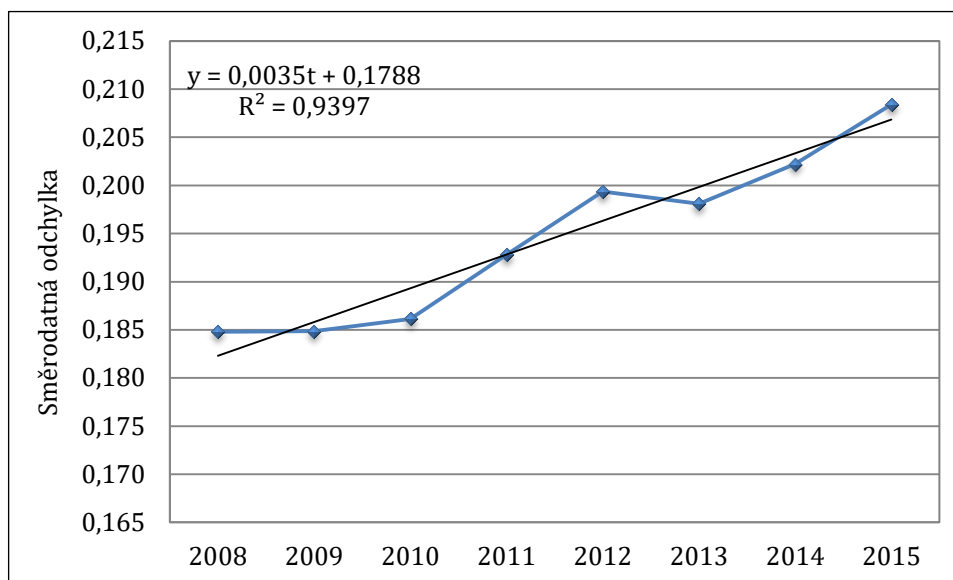
Závěry vyplývající z analýzy β -konvergence doplňuje rozbor σ -konvergence, jež znázorňuje zmenšování rozptýlenosti ukazatele HDP na hlavu ve zlogaritmované podobě mezi autonomními společenstvími a městy v průběhu let. V období před vznikem krize docházelo ke snižování směrodatné odchyly regionů, tudíž lze konstatovat, že v letech 2000 až 2007 se rozdíly mezi regiony Španělska zmenšovaly. Od roku 2001 do roku 2005 byl pokles odchyly výrazný, v následujících dvou letech spíše stagnoval. Vývoj směrodatné odchyly je zaznamenán v grafu na obrázku 20.

Obr. 20 σ -konvergence autonomních společenství a měst v letech 2000-2007

Naopak v období po propuknutí krize se variabilita ekonomik autonomních společenství a měst zvyšovala. Jak dokládá obrázek 21, panovala mezi španělskými regiony v letech 2008 až 2015 σ -divergence. Největší nárůst směrodatné odchylky lze pozorovat mezi lety 2010 až 2012 a od roku 2013 do roku 2015, avšak mezi těmito dvěma obdobími došlo k mírnému poklesu variance logaritmu HDP na obyvatele.

Obr. 21 σ -divergence autonomních společenství a měst v letech 2008-2015

5.3.1 Zhodnocení výsledků analýzy β -konvergence

Oba typy konvergence tudíž naznačily sbližování ekonomik regionů Španělska v letech 2000-2007 a tendenci ekonomických úrovní společenství se navzájem vzdalovat v letech 2008-2015. Jak pravili Smrčková, Vlček, Cvengroš (2008), lze považovat β -konvergenci a σ -konvergenci za ekvivalentní.

Konvergence regionů země v předkrizovém období stavebního boomu však nebyla jednoznačně prokázána, zatímco divergentní chování v období po propuknutí krize ve Španělsku panovalo mezi společenstvími celkem jednoznačně. Výzkum podporuje tvrzení Montaňese a Olmose (2014), kteří rovněž ve své analýze vyslovili myšlenku poukazující na divergentní síly ekonomik španělských regionů. Šetření také koresponduje s míněním autorů Larreho a Toresse (1991), že v období expanze dochází spíše ke konvergenci regionů, zatímco při cyklických poklesech se utváří mezery.

6 Závěr

Od konce druhé světové války se za nejničivější krizi považuje ekonomická krize, jež propukla v posledním čtvrtletí roku 2008. Její počátek je spojován s hypotečním trhem Spojených států amerických, avšak kvůli globalizaci a provázanosti světových ekonomik se prasknutí bubliny na trhu s nemovitostmi okamžitě přeneslo do finančního sektoru a následně do dalších hospodářských oblastí zemí celého světa.

Diplomová práce se zabývala vlivem ekonomické krize na Španělsko, avšak tyto dopady byly v práci řešeny na úrovni regionů státu, které se označují jako autonomní společenství a města. Země se člení do 17 autonomních společenství a 2 autonomních měst. Na severozápadě státu se rozprostírá region Galicie, Asturie a Kantábrie. Severovýchod zahrnuje region Baskicko, Navarra, La Rioja a Aragonie. Střed země patří společenství Madrid, Kastilie-León, Kastilie-La Mancha a Extremadura. Východ Španělska zaujímá Katalánsko, Valencijské společenství a Baleárské ostrovy. Jižní strana země pojímá společenství Andalusie, Murcie a Kanárské ostrovy. Ještě o něco více na jihu na africkém kontinentě leží autonomní města Ceuta a Melilla.

Prvním dílčím cílem bylo charakterizovat ekonomickou situaci regionů jak před propuknutím hospodářské krize, tak po jejím vzniku. Byly zvoleny osmileté časové úseky, před krizí roky 2000-2007 a po propuknutí krize léta 2008-2015. Prostředkem ke zhodnocení hospodářství společenství a měst země se staly ekonomické ukazatele. Konkrétně se jednalo o hrubý domácí produkt celkový i ve formě na obyvatele, jelikož lépe reflektuje ekonomickou úroveň regionů. Došlo ke zhodnocení celkové míry nezaměstnanosti a blíže byla rozebrána i míra nezaměstnanosti mládeže. Pro posouzení odvětvových rozdílů mezi regiony se použily hrubé přidané hodnoty zemědělství, lesnictví a rybářství, průmyslu, stavebnictví a aktivit spojených s nemovitostmi. Pro dokreslení situace zejména pracovního trhu se do makroekonomické analýzy začlenily i vzdělanostní charakteristiky, které poukazovaly na maximální dosaženou úroveň vzdělání občanů Španělska.

Makroekonomická analýza prokázala významný vliv ekonomické krize na španělská autonomní společenství a města. Španělsko je země, která zažila před krizí vlastní boom na trhu s bydlením. V posledním desetiletí se ceny domů a bytů ve Španělsku ztrojnásobily a objem hypoték vzrostl čtyřnásobně. Velký účinek na růst výstavby bytových jednotek měl rovněž migrační příliv, který mohl zapříčinit zhruba jednu třetinu stavebního rozmachu. Období před ekonomickou krizí se tudíž dá označit za „zlaté desetiletí“ pro španělskou ekonomiku. Regionům rostly hrubé domácí produkty i hrubé přidané hodnoty průmyslu, stavebnictví a činností v oblasti nemovitostí. Míry celkové nezaměstnanosti se některým regionům například společenství Navarra, La Rioja a Aragonie pohybovaly pod 10 %, regionům, u nichž byla situace horší, výjimečně dosáhly k 20 %. Míra nezaměstnanosti mladých v roce 2007 v důsledku tvorby pracovních míst ve stavebním sektoru v porovnání s rokem 2000 výrazně poklesla.

Po propuknutí krize začaly ekonomické ukazatele signalizovat zhoršení hospodářské situace ve španělských regionech. V roce 2009 poklesly hrubé domácí

produkty všech společenství a měst i hrubé přidané hodnoty všech odvětví. Prasknutí bubliny ve stavebním sektoru mělo za následek klesající trend hrubé přidané hodnoty stavebnictví až do roku 2014, ale hrubá přidaná hodnota činností s nemovitostmi po roce 2009 spíše rostla.

Dopady na stavební sektor však nebyly zanedbatelné. Svoji činnost ukončovalo nejvíce firem právě ve stavebnictví a jemu příbuzných oborech, například v architektuře. Firmy, které nebyly ekonomickou krizí nuceny k radikálnímu kroku a svého podnikání se nemusely vzdát, pro udržení podílu na trhu a určité úrovně ziskovosti musely snižovat náklady. Z důvodu strnulosti nominálních mezd směrem dolů kvůli silnému vlivu odborů jim nezbývalo nic jiného, než zaměstnance propouštět. Celková nezaměstnanost se v době krize u některých regionů vyšplhala na více než 30 %. A pokud přece jen podniky potřebovaly nabrat nějakou pracovní sílu, zaměstnaly převážně mladého a málo kvalifikovaného pracovníka jen na omezenou dobu. Krátkodobé kontrakty představovaly úsporu nákladů, jelikož zaměstnavatele nezavazovaly k placení odstupného. Avšak tyto omezené pracovní smlouvy nepodporovaly investice do vzdělání a odborné přípravy, proto stále téměř polovina populace 25-64 let dosahuje jen základního stupně vzdělání. Navíc mladá populace potřebuje nalézt první zaměstnání v zemích stabilnějších, v nichž je ekonomika na vzestupu. Míra nezaměstnanosti osob 15-24 let tudíž taktéž vzrostla nad 30 % v roce 2009 a v průběhu krize se v některých regionech vyšplhala na hodnotu vyšší než 50 %.

V roce 2014 se začala ekonomika Španělska lehce oživovat a hodnoty ekonomických ukazatelů mírně zlepšovat. Rok 2015 byl příznivý pro ukazatele HDP i hrubé přidané hodnoty stavebnictví či průmyslu. Tahounem růstu byl mimo jiné export, například vývoz vína, v němž Španělsko v roce 2014 platilo za světovou jedničku. I když význam zemědělského sektoru ve světě všeobecně upadá, ve Španělsku existuje několik regionů, jejichž ekonomiky z odvětví zemědělství doposud těží. Výrazný vinařský potenciál se přisuzuje regionům La Rioja, Kastilie-León a Kastilie-La Mancha. Co se týče odvětví průmyslu, od roku 2010 běží plán podpory průmyslu, který zahrnuje výdaje na infrastrukturu či výzkum, rozvoj a podporu malých a středních podniků.

Druhým dílčím cílem bylo shlukování regionů pomocí makroekonomických indikátorů, ke kterým se přidal ještě ukazatel počtu obyvatel jako charakteristika velikosti oblastí. Shluky byly vytvořeny na základě podobností a odlišností v těchto ekonomických ukazatelích. Pro období předcházející hospodářské krizi bylo shlukování regionů provedeno v roce 2005. Rok 2009 zastupoval období nejhlubší krize a rok 2014 reprezentoval mírně oživující se ekonomiku Španělska. Mezi společenstvími a městy náležejícími do jednoho shluku by neměly panovat regionální disparity. Naopak mezi regiony patřícími k jinému shluku se pravděpodobně územní nerovnosti vyskytují.

Shluková analýza z roku 2005 prokázala, že mezi autonomními společenstvími a městy i v době před ekonomickou krizí existovaly určité rozdílnosti. Byly vytvořeny tři podobnostní skupiny. Andalusie, Katalánsko a Madrid tvořily seskupení oblastí, které mají největší počet obyvatel a nejvyšší celkový hrubý domácí pro-

dukt. Další skupina zahrnovala společenství Extremadura a města Ceuta a Melilla. Šlo o regiony s nejvyššími mírami nezaměstnanosti, jak celkovými, tak týkajícími se jen španělské mládeže, a velkým podílem osob s pouze základním stupněm vzdělání. Region Extremadura platí za nejchudší společenství a města Ceuta a Melilla pravděpodobně doplácí na izolovanou polohu od ostatních částí Španělska. Zbývající regiony náležely ke shluku třetímu.

Shlukování v roce 2009 ukazovalo na prohlubování nerovností mezi španělskými regiony. Skupina společenství a měst s nejméně příznivou hospodářskou situací se značně rozšířila. K regionům Extremadura, Ceuta a Melilla se přidaly společenství Kastilie-La Mancha, Murcie a Baleárské a Kanárské ostrovy. Regionální disparity se často vyskytují mezi venkovskými spíše agrárními a městskými více průmyslovými oblastmi. Shluky vytvořené v roce 2009 tyto rozdílnosti potvrdily, jelikož regiony Extremadura, Kastilie-La Mancha i Murcie se řadí k ekonomikám do jisté míry taženým zemědělstvím a například Madrid patří k regionům zaměřeným na průmysl. S uvedeným také souvisí rozdělení společenství na chudší regiony jihu a bohatší regiony severu, mezi které se řadí již zmíněný Madrid, dále Baskicko, Aragonie, Kantábrie, Asturie, Galicie, Navarra, Kastilie-León a La Rioja. Třetí seskupení v roce 2009 obsahovalo Andalusii, Katalánsko a Valencijské společenství.

Co se týče regionu Andalusie, je třeba zmínit, že i když patří k nejnižnějším regionům země, shlukové analýzy jej přiřadily do jiné skupiny oblastí. Důvodem byla pravděpodobně velikost regionu měřená celkovým počtem obyvatel a výší regionálního HDP. Andalusie jinak svojí ekonomickou vyspělostí a hodnotami některých ukazatelů, převážně mírami nezaměstnanosti náleží k regionům s méně příznivým stavem hospodářství.

Při shlukování v roce 2014 se od nejchudších regionů oddělilo pouze společenství Baleárské ostrovy, což značí pozvolný ozdravný proces a španělská autonomní společenství a města ještě čeká dlouhá cesta k hospodářské stabilitě a vyhlazení ekonomických nerovností.

Třetím dílčím cílem bylo prostřednictvím analýzy β -konvergence rozhodnout o tendenci autonomních společenství a měst se vzájemně přibližovat či vzdalovat. β -konvergence zjišťuje, zda chudší regiony rostou rychleji než regiony vyspělejší a tím se jejich ekonomická úroveň měřená hrubým domácím produktem na obyvatele přibližuje úrovni bohatších území. Ke konvergenci obecně dochází spíše v době ekonomického rozmachu a v době cyklických poklesů se nerovnosti mezi oblastmi prohlubují. Proto byla koncepce β -konvergence rovněž aplikována na dva časové úseky, úsek 2000-2007 a 2008-2015.

β -konvergence zápornou směrnici regresní přímky naznačila, že regiony Španělska měli tendenci sblížovat své ekonomické úrovně v době expanze v letech 2000-2007. Graf zachycující výsledky β -konvergence také ukázal, že nejchudší regiony Andalusie a Extremadura rostly rychleji než vyspělejší Madrid, Navarra či Katalánsko. Avšak modelem bylo vysvětleno pouze 26 % proměnlivosti použitých dat. Konvergenci regionů v období před ekonomickou krizí tudíž nešlo jednoznačně vyvrátit ale ani potvrdit.

V období po propuknutí ekonomické krize dle analýzy β -konvergence došlo mezi regiony Španělska k divergenci. Rozvinutější regiony jako Madrid, Baskicko a Katalánsko rostly rychleji než méně vyspělé regiony Andalusie, Kastilie-La Mancha, Murcie, Kanárské ostrovy či Ceuta a Melilla. Po odstranění regionu Extremadura z modelu, jelikož působil nejodlehleji a rozporoval divergenci, stoupla vypovídací schopnost dat na 62 %, což bylo dostačující pro vyslovení závěru o tendenci autonomních společenství a měst se navzájem vzdalovat.

7 Seznam použité literatury

ABRHÁM, J., VOŠTA, M. Ekonomický růst a konvergence rozšířené Evropské unie. In: *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. Praha: VŠE. 2011, vol. 5, s. 3-16 [cit. 2011-01-11]. Dostupné z: <http://www.zdravepohodlicko.cz/uploads/files/pfz77-343.pdf>.

ACELEANU, M. I., The labour market in the post-crisis economy: the case of Spain. In: *Theoretical and Applied Economics* [online]. 2013, vol. 20, no. 3, s. 135-146 [cit. 2017-03-16]. ISSN: 1841-8678. Dostupné z: <http://store.ectap.ro/articole/845.pdf>.

AIGINGER, K. The Current Economic Crisis: Causes, Cures and Consequences. In: *WIFO Working Papers* [online]. Österreichisches Institut Für Wirtschaftsforschung. Wien, 2009, vol. 341, s. 30 [cit. 2017-01-11]. Dostupné z: http://karl.aiginger.wifo.ac.at/fileadmin/files_aiginger/publications/2009/WP_2009_341_PDF.

ALDAZ ODRIOZOLA, L., EGUÍA PEÑA, B. Gender and Nationality Based Occupational Segregation in the Spanish Labor Market. In: *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* [online]. 2016, no. 156, s. 3-20 [cit. 2017-03-16]. ISSN 0210-5233. Dostupné z: [doi:10.54777/cis/reis.156.3](https://doi.org/10.54777/cis/reis.156.3).

ARIMANY-SERRAT, N., FARRERAS NOGUER, A., RABASEDA TARRÉS, J. Análisis económico financiero del sector vinícola de La Rioja en un entorno de crisis. In: *Intangible Capital* [online]. 2016, vol. 12, no. 1, s. 268-294 [cit. 2017-01-06]. ISSN 1697-9818. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.3926/ic.686>.

ARNEDO, M. A., RUBIANO, J. G., ALONSO, H., TEJERA, A., GONZÁLEZ, A., GONZÁLEZ, J., GIL, J. M., RODRÍGUEZ, R., MARTEL, P., BOLIVAR, J. P. Mapping natural radioactivity of soils in the eastern Canary Islands. In: *Journal of Environmental Radioactivity* [online]. Elsevier. 2017, vol. 166, s. 242-258 [cit. 2017-01-07]. ISSN 1879-1700. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvrad.2016.07.010>.

ARUTTI, A., FERNÁNDEZ-OLMO, I., IRABIEN, A. Impact of the global economic crisis on metal levels in particulate matter (PM) at an urban area in the Cantabria Region (Northern Spain). In: *Environmental Pollution* [online]. Elsevier. 2011, vol. 159, no. 5011, s. 1129-1135 [cit. 2017-01-17]. ISSN 0269-7491. Dostupné z: DOI: 10.1016/j.envpol.2011.02.008.

BARRO, R. J., SALA-I-MARTIN, X. *Economic Growth*. New York: McGraw-Hill. 1995. ISBN 0-07-003697-7.

BARRO, R. J., SALA-I-MARTIN, X. *Economic Growth*. Massachusetts Institute of Technology. 2004. s. 654. ISBN 978-0-262-02553-9.

BECERILL, H., DE LOS RIOS, I. Energy Efficiency Strategies for Ecological Greenhouses: Experiences from Murcia (Spain). In: *Energies* [online]. 2016, vol. 9, no. 11, s. 1-23 [cit. 2017-01-17]. ISSN 1996-1073. Dostupné z: DOI:10.3390/en9110866.

- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje*. 2. vyd. Karolinum Press. 2011. s. 342. ISBN 978-80-246-1974-3.
- CAMPOS, M. S., FERNÁNDEZ-MONTES, A., GAVILAN, J. M., VELASCO, F. Public resource usage in health systems: a data envelopment analysis of the efficiency of health systems of autonomous communities in Spain. In: *Public Health* [online]. Elsevier. 2016, no. 138 [cit. 2017-03-15]. ISSN 0033-3506. Dostupné z: DOI:10.1016/j.puhe.2016.03.003.
- CARBAJAL M. J. R. Integrating Local Labour Markets and Infrastructure. *OECD Regional Development Policy Conference* [online]. Newcastle. 27. 3. 2012 [cit. 2017-01-06.]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/site/govrdpc/50126244.pdf>.
- CARBALLO-CRUZ, F. Causes and Consequences of the Spanish Economic Crisis: Why the Recovery Is Taken So Long? In: *Panoeconomicus* [online]. 2011, vol. 58, no. 3, s. 309-328 [cit. 2017-03-16]. ISSN 1452-595X. Dostupné z: DOI: 10.2298/PAN1103309C.
- CIPRA, T. *Finanční ekonometrie*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2008. 538 s. ISBN 978-80-86929-43-9.
- CRAWFORD, I., RUSKE, S., TOPPING, D.O., GALLAGHER, M.W. Evaluation of hierarchical agglomerative cluster analysis methods for discrimination of primary biological aerosol. In: *Atmospheric Measurement Techniques* [online]. 2015, vol. 8, no. 11, s. 4979-4991 [cit. 2017-01-18]. ISSN 1867-1381. Dostupné z: doi:10.5194/amt-8-4979-2015.
- CSANK, P., BLAŽEK, J. Nová fáze regionálního rozvoje v ČR? In: *Sociologický časopis* [online]. 2007, vol. 43, no. 5, s. 945-965 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ssoar-53574>.
- DE LA FUENTE, A. Regional convergence in Spain, 1965-95. In: TUMPEL-GUGERELL, G., MOOSLECHNER, P. *Economic convergence and divergence in Europe: growth and regional development in an enlarged European Union*. Cheltenham (UK): Edward Elgar. 2003. s. 72-85. ISBN 1-84376-241-2.
- EVERITT, B.S., LANDAU, S., LEESE, M., STAHL, D. *Cluster Analysis*. 5. vyd. JohnWiley & Sons, Inc, New York. 2011. s. 346. ISBN 978-0-470-74991-3.
- FAULIN, J., LERA, F., PINTOR J. M., GARCÍA, J. The outlook for renewable energy in Navarre: An economic profile. In: *Energy Policy* [online]. Elsevier. 2006, vol. 34, no. 15, s. 2201-2216 [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.enpol.2005.04.005>.
- FISHMAN, R. M. Anomalies of Spain's economy and economic policy-making. In: *Contributions to Political Economy* [online]. 2012, vol. 31, s. 67-76 [cit. 2017-01-11]. ISSN 0277-5921. Dostupné z: <http://cpe.oxfordjournals.org/content/by/year>.
- FRALEY, C., RAFTERY, A.E. How Many Clusters? Which Clustering Method? Answers Via Model-Based Cluster Analysis. In: *Technical Report* [online]. Seattle. 1998, no. 329, s. 1-15 [cit. 2017-01-18]. Dostupné z:

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.7.8739&rep=rep1&type=pdf>.

GÁSPÁR, A. Convergence analysis: a new approach. Crisis Aftermath: Economic policy changes in the EU and its Member States, Conference Proceedings. In: *MPRA Paper* [online]. 2012, no. 40363, s. 382-390 [cit. 2017-01-11]. Dostupné z: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/40363/1/MPRA_paper_40363.pdf.

GONZALEZ, L., ORTEGA, F. Immigration and Housing Booms: Evidence from Spain. *Centre for Research and Analysis of Migration* [online]. Londýn: CReAM. 2009, CDP No 19/09 [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: http://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_19_09.pdf.

GUJARATI, D N. *Basic econometrics*. 4. vyd. Boston: McGraw Hill, 2003. 1002 s. ISBN 0-07-112342-3.

HRONOVÁ, S., FISCHER, J., HINDLS, R., SIXTA, J. *Národní účetnictví: Nástroj popisu globální ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 2009. s. 326. ISBN 978-80-7400-153-6.

HULBERT C., OECD SEKRETARIÁT. Public Investment across Levels of Government: The Case of Galicia, Spain. OECD 28th Territorial Development Policy Committee. *OECD Conference Centre* [online]. 4. -5. 12. 2012 [cit 2017-01-05]. s. 22. Dostupné z: http://www.oecd.org/gov/regional-policy/Galicia_edited.pdf

IONESCU, V-R. PIGS Countries' New Challenges Under Europe 2020 Strategy. In: *USV Annals of Economics & Public Administration* [online]. 2015, vol. 15, no. 1, s. 20-29 [cit. 2017-02-15]. ISSN 2285-3332.

KNOERRICH ALDABO, I. A. When Spain meets Morocco: discourses, language choices and linguistic policy in Ceuta and Melilla. In: *Dialectologia et Geolinguistica* [online]. 2011, vol. 19, no. 1, s. 103-118 [cit-2017-01-17]. ISSN 0942-4040. Dostupné z: DOI:10.1515/dig.2011.005.

KOHOUT, P. *Finance po krizi – 3. Rozšířené vydání: Evropa na cestě do neznáma*. 3. vyd. Praha: Grada. 2011. s. 328. ISBN 978-80-247-4019-5.

KUTSCHERAUER, A. Východiska výzkumu regionálních disparit v územním rozvoji České republiky. In: *Regionální disparity, Working Papers*. Ostrava: Technická univerzita. 2007, no. 1, s. 75. ISSN 1802-9450. Dostupné z: http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/RD_0701.pdf.

LARRE, B., TORRES, R. Is convergence a spontaneous proces? The experience of Spain, Portugal and Greece. In: *OECD Economic Studies* [online]. 1991, no. 16, s. 169-198 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/eco/growth/34278656.pdf>.

LOPES, J. C., ARAÚJO, T. Geographic and Demographic Determinants of Regional Growth and Convergence: a Network Approach. In: *Revista Portuguesa de Estudos Regionais (RPER)* [online]. 2016, no. 43 [cit. 2017-01-11]. ISSN 1645-586X.

LUNGOVÁ, M. Hospodářská krize 2008-2009: Analýza příčin. In: *E + M Ekonomie a management* [online]. 2011, vol. 2, s. 22-30 [cit 2017-01-11]. Dostupné z:

https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/17388/2011_02_lungova.pdf?sequence=1.

MARTÍNEZ, M., FUENTES, M., FRANCO, N., SANCHÉZ, J., MIGUEL, C. Fatty Acid Profiles of Virgin Olive Oils from the Five Olive-Growing Zones of Extremadura (Spain). In: *Journal of the American Oil Chemists' Society (JAOCS)* [online]. 2014, vol. 91, no. 11, s. 1921-2929 [cit. 2017-01-07]. ISSN 0003-021X. Dostupné z: DOI 10.1007/s11746-014-2528-9.

MARTÍNEZ-GRANADO, M., GREÑO, P., OLEAGA, M. The Basque Country, Spain: Self-Evaluation Report. *OECD Reviews of Higher Education in Regional and City Development* [online]. 2012 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/basque%20country%20self%20evaluation%20report.pdf>.

MAZA, A., VILLAVERDE, J. Spatial effects on provincial convergence and income distribution in Spain: 1985-2003. In: *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* [online]. 2009, vol. 100, no. 3, s. 316-331 [cit. 2017-01-11]. ISSN 0040-747X. Dostupné z: DOI: 10.1111/j.1467-9663.2009.00519.x.

MOLL, P., IGUAL, E. M., JULIÁ, J. F. Long-Term Feasibility of Sustainable Citrus-Farming Systems in the Region of Valencia, Spain. In: *Journal of Food Distribution Research* [online]. 2006, vol. 37, no. 1, s. 133-141 [cit. 2017-01-21]. ISSN 0047-245X.

MONTAÑÉS, A., OLMOS, L. Do the Spanish Regions Converge? A Unit Root Analysis for the HDI of the Spanish Regions. In: *Applied Economics* [online]. 2014, vol. 46, no. 34-36, s. 4218-4230 [cit. 2017-01-11]. ISSN 0003-6846. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/loi/raec20>.

MUDA, N., OTHMAN, A. R. Modified Distance in Average Linkage Based on M-Estimator and MAD_n Criteria in Hierarchical Cluster Analysis. In: *AIP Conference Proceedings* [online]. 2015, vol. 1682, no. 1, s. 1-10 [cit. 2017-01-18]. ISSN 0094-243X. Dostupné z: DOI:10.1063/1.4932506.

NEVIMA, J., MELECKÝ, L. Analýza beta-konvergence regionů zemí visehradské čtyřky prostřednictvím nelineárního regresního modelu. In: *Acta academica karviniensia: vědecký recenzovaný časopis* [online]. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta. 2011, vol. 3, s. 43-57 [cit. 2011-01-20]. ISSN 1212-415x.

NIETO MASOT, A., ALONSO, G. C. Research on the accessibility to health and educational services in the rural areas of Extremadura. In: *European Countryside* [online]. 2015, vol. 7, no. 1, s. 57-67 [cit. 2017-01-07]. ISSN 1803-8417. Dostupné z: DOI: 10.1515/euco-2015-0004.

PÉREZ, A. O. Fiscalidad de las empresas establecidas en Ceuta y Melilla. In: *Anales De Derecho, Murcia* [online]. 2015, vol. 33, no. 1, s. 1-36 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/1702272792?accountid=28016>.

PÉREZ, L., ALCÁNTARA J. R. M., LÓPEZ, A. M. Beyond income transfers to farmers, the macroeconomic spillover of CAP payments in Aragon (Spain), 2007-2013. In: *New Medit* [online]. 2014, vol. 13, no. 4, s. 30-38 [cit. 2017-01-06]. ISSN 1594-5685.

PIJOAN-MAS, J., SÁNCHEZ-MARCOS, V. Spain is different: Falling trends of inequality. In: *Special issue: Cross-Sectional Facts for Macroeconomists, Review of Economic Dynamics* [online]. 2009, vol. 13, no. 1, s. 154-178 [cit. 2017-01-16]. ISSN 1094-2025. Dostupné z: doi:10.1016/j.red.2009.10.002.

PORTELA, J. F. Railroad, heritage and wine culture in the Ribera del Duero in Valladolid (Castile and León, Spain). In: *Cuadernos de Turismo* [online]. 2013, no. 32, s. 307-309 [cit. 2017-01-21]. ISSN: 1139-7861.

REINER, M. *The Regional Dimension in European Public Policy. Convergence or Divergence?* Basingstoke: Palgrave Macmillan. 1999. s. 197. ISBN 978-0-333-74671-4.

RODRIGÚEZ, J. R. M. Residents' attitudes toward tourism employment in the Region of Valencia (Spain). In: *Cuadernos de Turismo* [online]. 2013, no. 32, s. 327-328 [cit. 2017-01-21]. ISSN 1139-7861.

RODRÍGUEZ-RODRÍGUEZ, D. Integrated networks. A territorial planning proposal for biodiversity conservation in urban, densely populated regions. The case of the Autonomous Region of Madrid, Spain. In: *Journal of Environmental Planning and Management* [online]. 2012, vol. 55, no. 5, s. 667-683 [cit. 2017-01-07]. ISSN 1360-0559. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/09640568.2011.620391>.

SACHT, S. On the Efficiency of Labor Market Reforms: How to Solve the Spanish Puzzle? In: *Economics* [online]. 2015, vol. 9, s. 2015-2044 [cit. 2017-03-16]. ISSN 1864-6042. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2015-44>.

SILVA-ROCHA, I., SALVI, D., CARRETERO, M. A., SILLERO, N., MATEO, J. A. Snakes on the Balearic Islands: An Invasion Tale with Implications for Native Biodiversity Conservation. In: *PLoS ONE* [online]. 2015, vol. 10, no. 4, s. 1-18 [cit. 2017-01-07]. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0121026.

SIMON-ELORZ, K., CASTILLO-VALERO, J. S. GARCIA-CORTIJO, M. C. Economic Performance and the Crisis: Strategies Adopted by the Wineries of Castilla-La Mancha (Spain). In: *Agribusiness* [online]. Wiley Periodicals. 2014, vol. 31, no. 1, s. 107-131 [cit. 2017-01-06]. ISSN 1520-6297. Dostupné z: DOI: 10.1002/agr.21392.

SLAVÍK, C. Reálná konvergence České republiky k Evropské unii v porovnání s ostatními novými členskými zeměmi. *Politická ekonomie* [online]. 2007, vol. 55, no. 1, s. 23-40 [cit. 2016-11-3]. ISSN 2336-8225. Dostupné z: DOI: <https://doi.org/10.18267/j.polek.588>.

SMRČKOVÁ, G., VLČEK, I., CVENGROŠ, F. Reálná konvergence – souvislosti a příčiny. Výzkumná studie pro Ministerstvo financí ČR. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR. 2008 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf.

SOROS, G. *Finanční turbulence v Evropě a Spojených státech*. 1. vyd. Brno: BizBooks, Albatros Media a.s. 2016. s. 144. ISBN 978-80-265-0049-0.

SYNEK, M., KOPKÁNĚ, H., KUBÁLKOVÁ, M. *Manažerské výpočty a ekonomická analýza*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 2009. s. 301. ISBN 978-80-7400-154-3.

WAGNER, D. C. The Spanish Financial Crisis: Economic Reforms and the Export-Led Recovery. In: *Inquiries Journal/Student Pulse* [Online]. 2014, vol. 6, no. 10, s. 4 [cit. 2016-12-28]. ISSN 2153-5760 Dostupné z: <http://www.inquiriesjournal.com/articles/921/the-spanish-financial-crisis-economic-reforms-and-the-export-led-recovery>.

WOKOUN, R. MATES, P. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha: Linde. 2006. s. 351. ISBN 978-80-7201-608-2.

Ostatní zdroje:

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Krize a realitní bublina drtí španělské firmy ve stavebnictví. In: *tyden.cz* [online]. 7. 8. 2012 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/svet/krize-a-realitni-bublina-drti-spanelske-firmy-ve-stavebnictvi_242352.html.

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Španělsko nasype do průmyslu 2 biliony korun. In: *idnes.cz*. MAFRA a. s. 10. 12. 2010 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/spanelsko-nasype-do-prumyslu-2-biliony-korun-fnk/eko-zahranicni.aspx?c=A101210_185437_eko-zahranicni_spi.

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Španělsku ubylo nezaměstnaných nejvíce za téměř 20 let. In: *EURO*. Mladá fronta a.s. 2. 8. 2016 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <http://www.euro.cz/politika/spanelsku-ubylo-nezamestnanych-nejvice-za-temer-20-let-1299726>.

EUROSTAT. About Eurostat. *Europa.eu* [online]. 2017 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>.

EVROPSKÁ KOMISE. Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses. In: *European Economy* [online]. 2009, no. 7, s. 108 [cit. 2017-02-15]. ISSN 0379-0991.

EVROPSKÁ KOMISE. NACE Rev. 2. Statistical classification of economic activities in the European Community. In: *Eurostat Methodologies and Working papers* [online]. 2008, cat. no. KS-RA-07-015-EN-N, s. 369. ISSN 1977-0375. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5902521/KS-RA-07-015-EN.PDF>.

EVROPSKÁ KOMISE. Nařízení komise (ES) č. 105/2007 ze dne 1. února 2007, kterým se mění přílohy nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS). In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. 2007, L 39, s. 1-37 [cit. 2017-05-03]. Dostupné z:

- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:039:0001:0037:CS:PDF>.
- INDIA-SPAIN Synergizing Economic Complementarity. In: *FICCI Studies & Surveys* [online]. 2016, s. 1-38 [cit. 2017-01-13]. Dostupné z: <http://indiainbusiness.nic.in/newdesign/upload/Working-Paper-spain.pdf>.
- JEDLIČKA, P. Hospodářská krize ve Španělsku ustupuje, důsledky ale trvají. In: *Deník Referendum* [online]. 17. 3. 2015 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/20005-hospodarska-krize-ve-spanelsku-ustupuje-dusledky-ale-trvaji>.
- KUČÍK, V. Původ potíží jihu Evropy: Spíše minulost než přítomnost. In: *ceskapozice.lidovky.cz* [online]. Praha: Mafra a.s. 2015 [cit. 2017-02-15]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/puvod-potizi-jihu-evropy-spise-minulost-nej-pritomnost-pe2-/tema.aspx?c=A150805_234322_pozice-tema_lube.
- La OIT advierte del impacto añadido de la crisis en el sector rural español. In: *El País* [online]. 2012 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: http://economia.elpais.com/economia/2012/09/17/agencias/1347869392_814402.html.
- OECD. Better regulation in Europe: Spain. *OECD* [online]. 2010, s. 167-179 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/45418514.pdf>. [2]
- OECD. Catalonia, Spain. *OECD Review of Higher Education in Regional and City Development* [online]. 2008 [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/edu/imhe/46827358.pdf>.
- OECD. Higher Education in Regional and City Development: Andalusia, Spain. *Institutional Management in Higher Education* [online]. OECD. 2010, s. 264 [cit. 2017-01-07]. ISBN 978-92-64-008899-3. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264008893-en>.
- OECD Economic Surveys: Spain. *OECD* [Online]. 2014 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/economy/Spain-Overview-2014.pdf>.
- Spain. *CIA World Fact Book* [online]. 2016/2017, vol. 53, s. 693-697 [cit. 2017-01-17]. ISSN 0277-1527.
- Spain. In: *Spain Country Review* [online]. CountryWatch. 2016, s. 1-401 [cit. 2016-01-11]. ISSN 1- 60523- 893-5.
- STUHLÍK, R. Výrazné zpomalení ve střední a východní Evropě. In: *FOND SHOP* [online]. 2008, no. 23 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: http://www.fondshop.cz/print_clanek.asp?clanek_id=&action=vyrazne_zpomaleni_ve_stredni_a_vychodni_evrope.
- The EEAG Report on the European Economy. Spain. *CESifo* [online]. Mnichov. 2011, s. 127-145 [cit. 2017-01-16]. ISSN 1611-311X.

UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. International Standard Classification of Education ISCED 2011. In: *UNESCO-UIS* [online]. 2012, s. 86 [cit. 2017-05-03]. ISBN 978-92-9189-123-8. Dostupné z: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.

8 Seznam obrázků

Obr. 1	Mapa autonomních společenství Španělska Zdroj: Campos a kol., 2016	21
Obr. 2	Hrubý domácí produkt skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015	34
Obr. 3	Hrubý domácí produkt na obyvatele skupin společenství v eurech v letech 2000-2015	35
Obr. 4	Celková míra nezaměstnanosti skupin společenství v procentech v letech 2000-2015	36
Obr. 5	Míra nezaměstnanosti mládeže skupin společenství v procentech v letech 2000-2015	38
Obr. 6	Hrubá přidaná hodnota zemědělství, lesnictví a rybářství skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015	39
Obr. 7	Hrubá přidaná hodnota průmyslu (bez stavebnictví) skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015	40
Obr. 8	Hrubá přidaná hodnota stavebnictví skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015	41
Obr. 9	Hrubá přidaná hodnota činností s nemovitostmi skupin společenství v milionech eur v letech 2000-2015	42
Obr. 10	Procentní podíl osob 25-64 let skupin společenství, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2 v letech 2000-2015	43
Obr. 11	Procentní podíl osob 25-64 let skupin společenství, které dosáhly vzdělanostního stupně 5-8 v letech 2000-2015	44
Obr. 12	Dendrogram shlukové analýzy pro rok 2005	47
Obr. 13	Dendrogram shlukové analýzy pro rok 2009	48
Obr. 14	Dendrogram shlukové analýzy pro rok 2014	50
Obr. 15	Mapa autonomních společenství a měst s barevným vyznačením shluků pro rok 2005	51
Obr. 16	Mapa autonomních společenství a měst s barevným vyznačením shluků pro rok 2009	52

Obr. 17	Mapa autonomních společenství a měst s barevným vyznačením shluků pro rok 2014	53
Obr. 18	β -konvergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2000-2007	54
Obr. 19	β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015	55
Obr. 20	σ -konvergence autonomních společenství a měst v letech 2000-2007	56
Obr. 21	σ -divergence autonomních společenství a měst v letech 2008-2015	57
Obr. 22	Model β -konvergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2000-2007	97
Obr. 23	Model β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015	97
Obr. 24	Model β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015 bez regionu Extremadura	98
Obr. 25	β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015 bez regionu Extremadura	98
Obr. 26	Model trendu pro σ -konvergenci v letech 2000-2007	99
Obr. 27	Model trendu pro σ -konvergenci v letech 2008-2015	100

9 Seznam tabulek

Tab. 1	Hrubý domácí produkt regionů v milionech eur v letech 2000-2007	76
Tab. 2	Procentní podíl regionálních hrubých domácích produktů na celkovém HDP Španělska v letech 2000-2007	76
Tab. 3	Hrubý domácí produkt regionů v milionech eur v letech 2008-2015	77
Tab. 4	Procentní podíl regionálních hrubých domácích produktů na celkovém HDP Španělska v letech 2008-2015	78
Tab. 5	Hrubý domácí produkt regionů v eurech na obyvatele v letech 2000-2007	78
Tab. 6	Hrubý domácí produkt regionů v eurech na obyvatele v letech 2008-2015	79
Tab. 7	Celková míra nezaměstnanosti regionů v procentech v letech 2000-2007	80
Tab. 8	Celková míra nezaměstnanosti regionů v procentech v letech 2008-2015	80
Tab. 9	Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let regionů v procentech v letech 2000-2007	81
Tab. 10	Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let regionů v procentech v letech 2008-2015	82
Tab. 11	Hrubá přidaná hodnota zemědělství, lesnictví a rybářství regionů v milionech eur v letech 2000-2007	82
Tab. 12	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot zemědělství, lesnictví a rybářství na celkové HPH zemědělství, lesnictví a rybářství Španělska v letech 2000-2007	83
Tab. 13	Hrubá přidaná hodnota zemědělství, lesnictví a rybářství regionů v milionech eur v letech 2008-2015	84
Tab. 14	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot zemědělství, lesnictví a rybářství na celkové HPH zemědělství, lesnictví a rybářství Španělska v letech 2008-2015	84

Tab. 15	Hrubá přidaná hodnota průmyslu (bez stavebnictví) regionů v milionech eur v letech 2000-2007	85
Tab. 16	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot průmyslu na celkové HPH průmyslu Španělska v letech 2000-2007	86
Tab. 17	Hrubá přidaná hodnota průmyslu (bez stavebnictví) regionů v milionech eur v letech 2008-2015	86
Tab. 18	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot průmyslu na celkové HPH průmyslu Španělska v letech 2008-2015	87
Tab. 19	Hrubá přidaná hodnota stavebnictví regionů v milionech eur v letech 2000-2007	87
Tab. 20	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot stavebnictví na celkové HPH stavebnictví Španělska v letech 2000-2007	88
Tab. 21	Hrubá přidaná hodnota stavebnictví regionů v milionech eur v letech 2008-2015	89
Tab. 22	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot stavebnictví na celkové HPH stavebnictví Španělska v letech 2008-2015	89
Tab. 23	Hrubá přidaná hodnota činností v oblasti nemovitostí regionů v milionech eur v letech 2000-2007	90
Tab. 24	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot činností v oblasti nemovitostí na celkové HPH činností v oblasti nemovitostí Španělska v letech 2000-2007	91
Tab. 25	Hrubá přidaná hodnota činností v oblasti nemovitostí regionů v milionech eur v letech 2008-2015	91
Tab. 26	Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot činností v oblasti nemovitostí na celkové HPH činností v oblasti nemovitostí Španělska v letech 2008-2015	92
Tab. 27	Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2 v letech 2000-2007	92

Tab. 28	Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2 v letech 2008-2015	93
Tab. 29	Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 5-8 v letech 2000-2007	94
Tab. 30	Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 5-8 v letech 2008-2015	95
Tab. 31	Počet obyvatel regionů Španělska v tisících v letech 2000-2007	95
Tab. 32	Počet obyvatel regionů Španělska v tisících v letech 2008-2015	96
Tab. 33	Výběrová směrodatná odchylka regionů Španělska v letech 2000-2007	99
Tab. 34	Výběrová směrodatná odchylka regionů Španělska v letech 2008-2015	100

Přílohy

A Makroekonomická data

Tab. 1 Hrubý domácí produkt regionů v milionech eur v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	646 250	699 528	749 288	803 472	861 420	930 566	1 007 974	1 080 807
Galicie	33 391	35 968	38 451	41 225	44 351	48 125	52 169	56 234
Asturie	14 267	15 389	16 315	17 270	18 386	19 956	21 700	23 239
Kantábrie	7 945	8 604	9 198	9 704	10 339	11 170	11 976	12 846
Severozápad	55 603	59 961	63 965	68 200	73 076	79 251	85 846	92 319
Baskicko	40 711	43 591	46 167	48 880	52 131	56 212	60 938	65 092
Navarra	11 157	11 906	12 741	13 586	14 514	15 635	16 816	17 959
La Rioja	4 890	5 225	5 534	5 994	6 359	6 855	7 420	7 963
Aragonie	20 043	21 557	23 411	25 088	26 801	28 907	31 407	34 228
Severovýchod	76 802	82 280	87 853	93 548	99 804	107 609	116 581	125 242
Madrid	114 203	124 398	133 559	143 196	153 815	166 139	181 318	194 533
Kastilie-León	35 646	37 971	40 385	42 970	45 712	48 867	52 148	55 832
Kas.LaMancha	21 714	23 583	25 416	27 622	29 647	32 485	35 434	38 707
Extremadura	10 745	11 484	12 238	13 095	13 987	15 215	16 231	17 482
Střed	68 105	73 038	78 039	83 686	89 347	96 568	103 813	112 021
Katalánsko	122 057	132 311	141 450	151 677	162 716	175 032	189 854	203 403
Valencij.spol.	62 532	68 324	73 247	78 242	83 896	90 535	98 382	105 193
Baleár.ostrovky	16 493	17 790	18 780	19 693	20 984	22 603	24 430	26 145
Východ	201 081	218 425	233 477	249 612	267 596	288 170	312 665	334 740
Andalusie	86 332	93 493	100 888	109 790	118 724	128 987	139 067	148 645
Murcie	15 676	17 086	18 598	20 241	21 758	23 867	25 937	27 990
Ceuta	1 018	1 053	1 110	1 187	1 255	1 330	1 428	1 521
Melilla	922	954	995	1 063	1 133	1 209	1 296	1 361
Jih	103 948	112 585	121 592	132 281	142 871	155 393	167 727	179 517
Kanár.ostrovky	25 962	28 278	30 246	32 434	34 305	36 768	39 248	41 656

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 2 Procentní podíl regionálních hrubých domácích produktů na celkovém HDP Španělska v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Galicie	5,17	5,14	5,13	5,13	5,15	5,17	5,18	5,20
Asturie	2,21	2,20	2,18	2,15	2,13	2,14	2,15	2,15
Kantábrie	1,23	1,23	1,23	1,21	1,20	1,20	1,19	1,19
Baskicko	6,30	6,23	6,16	6,08	6,05	6,04	6,05	6,02
Navarra	1,73	1,70	1,70	1,69	1,68	1,68	1,67	1,66
La Rioja	0,76	0,75	0,74	0,75	0,74	0,74	0,74	0,74
Aragonie	3,10	3,08	3,12	3,12	3,11	3,11	3,12	3,17

Madrid	17,67	17,78	17,82	17,82	17,86	17,85	17,99	18,00
Kastilie-León	5,52	5,43	5,39	5,35	5,31	5,25	5,17	5,17
Kas.LaMancha	3,36	3,37	3,39	3,44	3,44	3,49	3,52	3,58
Extremadura	1,66	1,64	1,63	1,63	1,62	1,64	1,61	1,62
Katalánsko	18,89	18,91	18,88	18,88	18,89	18,81	18,84	18,82
Valencij.spol.	9,68	9,77	9,78	9,74	9,74	9,73	9,76	9,73
Baleár.ostrový	2,55	2,54	2,51	2,45	2,44	2,43	2,42	2,42
Andalusie	13,36	13,37	13,46	13,66	13,78	13,86	13,80	13,75
Murcie	2,43	2,44	2,48	2,52	2,53	2,56	2,57	2,59
Ceuta	0,16	0,15	0,15	0,15	0,15	0,14	0,14	0,14
Melilla	0,14	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Kanár.ostrový	4,02	4,04	4,04	4,04	3,98	3,95	3,89	3,85

Tab. 3 Hrubý domácí produkt regionů v milionech eur v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	1116207	1079034	1080913	1070413	1042872	1031272	1041160	1075639
Galicie	58 584	56 739	57 025	55 828	54 041	53 899	53 858	55 821
Asturie	23 989	22 724	22 869	22 465	21 413	20 719	20 793	21 279
Kantábrie	13 279	12 810	12 826	12 592	12 115	11 757	11 864	12 226
Severozápad	95 852	92 273	92 720	90 884	87 594	86 129	86 362	89 325
Baskicko	67 698	64 935	65 681	65 176	63 727	62 517	63 394	66 553
Navarra	18 739	18 205	18 257	18 221	17 543	17 454	17 623	18 485
La Rioja	8 275	7 950	8 014	7 914	7 654	7 577	7 727	7 890
Aragonie	35 615	34 138	34 406	33 917	32 552	32 658	32 828	33 689
Severovýchod	130 327	125 228	126 357	125 227	121 582	120 230	122 114	126 617
Madrid	202 035	199 531	197 948	198 943	197 061	193 834	196 118	202 965
Kastilie-León	57 092	55 458	55 558	55 076	53 481	52 109	52 348	53 563
Kas.LaMancha	40 389	39 211	39 230	38 774	37 513	36 837	36 463	36 958
Extremadura	18 155	17 778	18 027	17 563	16 836	16 841	16 907	17 273
Střed	115 636	112 446	112 815	111 414	107 824	105 213	104 235	107 795
Katalánsko	209 005	202 028	203 324	200 185	196 011	194 268	197 004	204 189
Valencij.spol.	108 508	102 781	102 329	100 665	96 731	95 884	97 430	101 369
Baleár.ostrový	27 194	26 153	26 195	26 030	25 810	25 838	26 329	27 229
Východ	344 706	330 963	331 848	326 879	317 284	313 881	320 223	332 787
Andalusie	152 137	146 315	146 125	144 652	139 999	138 585	139 099	143 846
Murcie	29 137	27 797	27 984	27 243	26 594	26 654	26 808	27 528
Ceuta	1 573	1 565	1 589	1 585	1 544	1 567	1 580	1 592
Melilla	1 411	1 407	1 423	1 425	1 384	1 402	1 406	1 444
Jih	184 259	177 084	177 121	174 905	169 170	166 808	168 138	174 410
Kanár.ostrový	42 582	40 695	41 249	41 048	40 004	39 986	40 753	40 880

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 4 Procentní podíl regionálních hrubých domácích produktů na celkovém HDP Španělska v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Galicie	5,25	5,26	5,28	5,22	5,20	5,24	5,19	5,19
Asturie	2,15	2,11	2,12	2,10	2,06	2,02	1,98	1,98
Kantábrie	1,19	1,19	1,19	1,18	1,17	1,15	1,15	1,14
Baskicko	6,07	6,02	6,08	6,09	6,14	6,11	6,16	6,19
Navarra	1,68	1,69	1,69	1,70	1,69	1,70	1,72	1,72
La Rioja	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,73	0,74	0,73
Aragonie	3,19	3,16	3,18	3,17	3,13	3,18	3,16	3,13
Madrid	18,10	18,49	18,31	18,59	18,82	18,81	18,84	18,87
Kastilie-León	5,11	5,14	5,14	5,15	5,14	5,06	5,00	4,98
Kas.LaMancha	3,62	3,63	3,63	3,62	3,61	3,57	3,44	3,44
Extremadura	1,63	1,65	1,67	1,64	1,62	1,64	1,61	1,61
Katalánsko	18,72	18,72	18,81	18,70	18,77	18,83	18,97	18,98
Valencij.spol.	9,72	9,53	9,47	9,40	9,27	9,29	9,38	9,42
Baleár.ostrový	2,44	2,42	2,42	2,43	2,47	2,49	2,53	2,53
Andalusie	13,63	13,56	13,52	13,51	13,44	13,39	13,37	13,37
Murcie	2,61	2,58	2,59	2,55	2,55	2,58	2,56	2,56
Ceuta	0,14	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Melilla	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,14	0,14	0,13
Kanár.ostrový	3,81	3,77	3,82	3,83	3,83	3,86	3,83	3,80

Tab. 5 Hrubý domácí produkt regionů v eurech na obyvatele v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	15 900	17 200	18 100	19 000	20 100	21 300	22 700	23 900
Galicie	12 400	13 300	14 200	15 200	16 300	17 700	19 100	20 500
Asturie	13 400	14 500	15 400	16 300	17 300	18 800	20 400	21 800
Kantábrie	14 900	16 100	17 100	17 800	18 800	20 000	21 200	22 400
Severozápad	12 900	14 000	14 900	15 800	16 900	18 200	19 700	21 000
Baskicko	19 500	20 900	22 100	23 300	24 700	26 500	28 600	30 300
Navarra	20 300	21 500	22 700	23 700	25 000	26 600	28 200	29 500
La Rioja	17 800	18 900	19 700	20 800	21 600	22 800	24 300	25 500
Aragonie	16 700	17 900	19 200	20 400	21 500	22 900	24 500	26 100
Severovýchod	18 700	20 000	21 200	22 300	23 600	25 200	27 000	28 600
Madrid	21 300	23 000	24 000	25 100	26 500	28 100	30 200	31 600
Kastilie-León	14 400	15 400	16 400	17 400	18 500	19 600	20 800	22 100
Kas.LaMancha	12 400	13 400	14 300	15 200	16 000	17 100	18 300	19 300
Extremadura	10 100	10 900	11 600	12 300	13 100	14 200	15 100	16 100
Střed	12 900	13 800	14 700	15 700	16 600	17 700	18 800	19 900
Katalánsko	19 400	20 900	21 900	22 800	24 000	25 200	26 800	28 100
Valencij.spol.	15 200	16 500	17 200	17 900	18 700	19 600	20 800	21 600

Baleár.ostrov	20 000	21 300	21 700	21 900	22 700	23 700	24 700	25 500
Východ	17 900	19 300	20 100	20 900	21 900	23 000	24 400	25 500
Andalusie	11 800	12 700	13 600	14 600	15 500	16 500	17 600	18 500
Murcie	13 300	14 300	15 200	16 100	16 800	17 900	19 000	19 900
Ceuta	14 300	14 700	15 700	16 700	17 500	18 400	19 500	20 400
Melilla	14 100	14 400	15 200	16 300	17 500	18 200	19 100	19 400
Jih	12 100	13 000	13 800	14 800	15 700	16 700	17 800	18 700
Kanár.ostrov	15 600	16 800	17 500	18 200	18 800	19 600	20 400	21 200

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 6 Hrubý domácí produkt regionů v eurech na obyvatele v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	24 300	23 300	23 200	22 900	22 300	22 100	22 400	23 200
Galicie	21 200	20 500	20 600	20 100	19 500	19 600	19 700	20 500
Asturie	22 300	21 100	21 200	20 900	20 000	19 500	19 700	20 400
Kantábrie	22 800	21 800	21 800	21 300	20 500	20 000	20 200	20 900
Severozápad	21 700	20 800	20 900	20 500	19 800	19 600	19 700	20 500
Baskicko	31 200	29 800	30 100	29 800	29 200	28 800	29 300	30 800
Navarra	30 100	28 900	28 800	28 500	27 400	27 400	27 700	29 100
La Rioja	26 000	24 900	25 100	24 700	23 900	23 900	24 600	25 200
Aragonie	26 700	25 400	25 600	25 200	24 300	24 500	24 700	25 500
Severovýchod	29 300	28 000	28 200	27 900	27 100	27 000	27 500	28 600
Madrid	32 200	31 400	31 000	31 000	30 700	30 300	30 700	31 700
Kastilie-León	22 400	21 800	21 800	21 700	21 200	20 800	21 100	21 700
Kas.LaMancha	19 700	18 900	18 800	18 400	17 900	17 700	17 600	18 000
Extremadura	16 600	16 200	16 400	15 900	15 300	15 300	15 500	15 900
Střed	20 300	19 700	19 700	19 400	18 800	18 500	18 500	19 200
Katalánsko	28 300	27 100	27 200	26 700	26 100	26 100	26 600	27 600
Valencij.spol.	21 900	20 600	20 500	20 100	19 300	19 300	19 700	20 600
Baleár.ostrov	25 700	24 300	24 100	23 800	23 400	23 200	23 500	24 100
Východ	25 700	24 500	24 500	24 000	23 300	23 200	23 800	24 700
Andalusie	18 600	17 700	17 600	17 300	16 700	16 500	16 600	17 100
Murcie	20 400	19 200	19 200	18 600	18 200	18 200	18 300	18 800
Ceuta	20 800	20 100	19 700	19 100	18 300	18 500	18 700	18 800
Melilla	19 500	18 900	18 400	17 800	16 700	16 800	16 700	17 100
Jih	18 900	18 000	17 900	17 500	16 900	16 700	16 800	17 400
Kanár.ostrov	21 200	20 000	20 100	19 800	19 100	19 000	19 200	19 200

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 7 Celková míra nezaměstnanosti regionů v procentech v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	13,8	10,3	11,1	11,3	11,1	9,1	8,5	8,2
Galicie	14,7	11,4	12,1	11,9	14,1	9,9	8,3	7,6
Asturie	17,3	8,2	10,3	10,8	10,3	10,0	9,2	8,4
Kantábrie	13,4	8,0	9,7	10,3	10,5	8,5	6,5	6,0
Severozápad	15,1	10,2	11,3	11,4	12,8	9,7	8,3	7,5
Baskicko	11,9	9,6	9,2	9,2	9,6	7,4	7,2	6,2
Navarra	4,5	4,3	5,1	5,5	5,4	5,7	5,4	4,7
La Rioja	7,9	4,1	7,8	5,1	5,3	6,4	6,1	5,8
Aragonie	7,0	5,0	5,9	6,7	5,5	5,9	5,5	5,3
Severovýchod	9,3	7,2	7,6	7,7	7,6	6,6	6,4	5,7
Madrid	11,6	7,5	7,0	7,1	6,9	6,8	6,3	6,2
Kastilie-León	13,7	9,7	10,6	11,2	11,0	8,7	8,1	7,1
Kas.LaMancha	12,2	9,5	9,3	10,1	8,9	9,2	8,8	7,7
Extremadura	24,2	13,9	18,4	16,5	18,0	15,7	13,3	13,0
Střed	15,3	10,4	11,7	11,8	11,6	10,2	9,3	8,4
Katalánsko	8,8	8,4	9,5	10,5	9,8	6,9	6,5	6,5
Valencij.spol.	11,4	9,7	11,2	11,4	10,3	8,9	8,3	8,7
Baleár.ostrovky	5,3	5,9	6,7	9,4	9,1	7,2	6,4	7,2
Východ	9,4	8,7	9,9	10,8	9,9	7,6	7,1	7,3
Andalusie	24,2	18,1	18,6	17,9	17,4	13,8	12,6	12,8
Murcie	11,4	9,4	11,2	9,8	10,9	8,0	7,9	7,5
Ceuta	26,0	.	.	9,8	13,9	19,4	21,5	21,0
Melilla	21,2	.	.	.	17,3	14,3	13,6	18,2
Jih	22,4	16,7	17,4	16,6	16,3	13,0	12,0	12,0
Kanár.ostrovky	13,9	10,4	11,3	11,4	12,7	11,7	11,6	10,5

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 8 Celková míra nezaměstnanosti regionů v procentech v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,4	22,1
Galicie	8,6	12,4	15,3	17,3	20,5	22,0	21,7	19,3
Asturie	8,5	13,4	15,9	17,8	21,8	24,1	21,1	19,1
Kantábrie	7,2	12,0	13,7	15,3	17,8	20,4	19,4	17,6
Severozápad	8,4	12,6	15,2	17,1	20,5	22,3	21,2	19,0
Baskicko	6,6	11,3	10,7	12,4	15,6	16,6	16,3	14,8
Navarra	6,8	10,8	11,9	13,0	16,2	17,9	15,7	13,8
La Rioja	7,9	12,6	14,1	17,2	20,6	20,0	18,2	15,4
Aragonie	7,3	13,1	15,0	17,1	18,7	21,4	20,2	16,3
Severovýchod	6,9	11,9	12,4	14,2	17,0	18,5	17,5	15,1
Madrid	8,6	13,9	15,8	16,3	18,5	19,8	18,7	17,1

Kastilie-León	9,6	14,0	15,8	16,9	19,8	21,7	20,8	18,3
Kas.LaMancha	11,7	18,9	21,2	23,1	28,6	30,0	29,0	26,3
Extremadura	15,4	20,6	23,0	25,1	33,1	33,9	29,8	29,1
Střed	11,4	17,0	19,1	20,7	25,6	27,1	25,6	23,4
Katalánsko	8,9	16,2	17,7	19,2	22,5	23,1	20,3	18,6
Valencij.spol.	12,0	20,8	22,9	24,0	27,2	28,0	25,8	22,8
Baleár.ostrový	10,2	17,9	20,1	21,9	23,2	22,3	20,0	17,3
Východ	10,1	18,0	19,7	21,1	24,2	24,8	22,2	20,0
Andalusie	17,7	25,2	27,8	30,1	34,4	36,2	34,8	31,5
Murcie	12,4	20,3	22,9	25,0	27,6	29,0	26,6	24,6
Ceuta	17,4	18,5	23,9	27,7	37,0	34,8	31,9	27,6
Melilla	20,0	23,5	22,8	22,4	26,9	32,5	28,4	34,0
Jih	16,9	24,4	27,0	29,3	33,3	35,1	33,5	30,5
Kanár.ostrový	17,2	26,0	28,6	29,3	32,6	33,7	32,4	29,1

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 9 Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let regionů v procentech v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	25,3	20,7	21,5	22,3	22,5	19,6	17,9	18,1
Galicie	28,1	25,8	24,9	24,4	27,8	20,8	17,8	15,9
Asturie	34,4	17,0	23,0	24,2	30,1	23,7	22,4	18,9
Kantábrie	30,8	12,6	22,0	18,8	22,4	17,9	16,7	13,8
Severozápad	29,8	22,7	24,1	23,6	27,6	21,0	18,7	16,3
Baskicko	24,5	21,5	20,6	23,2	24,8	18,9	21,1	17,5
Navarra	13,2	11,0	12,4	14,3	12,7	14,7	14,2	11,8
La Rioja	19,1	.	14,5	.	.	14,4	14,9	16,6
Aragonie	16,6	9,2	12,1	15,1	13,8	13,0	11,8	13,7
Severovýchod	20,1	15,7	16,4	18,5	18,6	16,0	16,6	15,2
Madrid	23,1	18,0	14,3	14,3	13,8	16,7	14,7	16,8
Kastilie-León	29,7	24,1	24,7	24,9	22,8	19,4	16,9	17,3
Kas.LaMancha	19,6	18,9	17,6	16,4	15,3	18,2	17,0	15,8
Extremadura	33,8	22,1	27,6	21,4	28,8	28,6	24,2	26,2
Střed	26,9	21,7	22,5	20,8	21,1	20,9	18,4	18,5
Katalánsko	18,7	15,8	19,7	23,9	23,0	15,8	14,6	13,4
Valencij.spol.	20,6	17,8	21,3	20,2	19,7	19,6	17,9	19,1
Baleár.ostrový	10,0	14,5	14,5	24,2	17,4	18,2	13,4	15,2
Východ	18,7	16,4	19,9	22,5	21,3	17,4	15,8	15,7
Andalusie	36,4	31,3	29,4	29,5	28,8	24,6	21,7	23,2
Murcie	22,2	18,1	20,2	17,1	21,2	15,4	17,1	16,6
Ceuta	46,5	.	.	.	.	44,5	54,8	38,3
Melilla	.	.	.	.	.	38,1	23,7	31,5
Jih	34,3	29,0	27,7	27,3	27,7	23,4	21,2	22,4

Kanár.ostrov	24,3	21,2	20,7	24,0	28,2	24,4	23,4	22,1
---------------------	------	------	------	------	------	------	------	------

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 10 Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let regionů v procentech v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	24,5	37,7	41,5	46,2	52,9	55,5	53,2	48,3
Galicie	21,1	30,4	35,4	37,7	45,2	49,9	48,5	43,5
Asturie	21,6	35,0	37,3	48,5	48,9	55,0	45,1	41,9
Kantábrie	19,2	30,0	36,1	40,6	41,7	52,5	49,2	39,6
Severozápad	20,9	31,4	35,9	40,3	45,5	51,3	47,8	42,7
Baskicko	19,5	31,6	30,6	34,1	42,7	46,5	45,0	40,4
Navarra	18,8	30,6	30,4	29,3	40,1	48,3	45,2	38,1
La Rioja	21,7	33,1	38,2	46,1	50,1	48,0	44,8	40,6
Aragonie	19,8	31,7	31,9	39,9	42,4	50,2	51,5	41,2
Severovýchod	19,7	31,6	31,5	36,2	42,8	48,2	47,3	40,4
Madrid	20,8	34,2	37,1	40,8	48,1	48,8	49,0	44,2
Kastilie-León	22,5	32,0	34,0	38,6	48,1	49,7	50,4	48,0
Kas.LaMancha	22,9	36,3	42,9	47,7	54,5	61,5	61,3	57,2
Extremadura	29,0	41,4	45,8	51,0	61,9	61,5	55,4	55,4
Střed	24,0	35,7	40,2	45,0	54,0	57,4	56,3	53,5
Katalánsko	20,1	36,9	39,1	43,8	50,4	50,2	47,1	42,3
Valencij.spol.	26,2	39,5	42,2	51,4	52,9	56,3	56,7	48,3
Baleár.ostrov	24,4	32,1	42,7	42,7	48,9	45,2	44,4	42,2
Východ	22,8	37,5	40,5	46,4	51,1	51,9	50,2	44,4
Andalusie	31,1	45,0	49,9	54,1	61,9	66,0	61,5	56,8
Murcie	23,4	33,7	39,4	48,0	50,4	53,5	52,4	50,6
Ceuta	39,6	35,7	62,1	63,9	70,4	73,4	67,5	79,2
Melilla	38,2	38,3	52,0	63,8	60,1	54,0	57,3	72,0
Jih	30,0	43,3	48,5	53,3	60,3	64,1	60,2	56,2
Kanár.ostrov	31,9	47,8	52,0	50,8	62,3	65,3	57,4	53,5

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 11 Hrubá přidaná hodnota zemědělství, lesnictví a rybářství regionů v milionech eur v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	24 160,0	25 533,0	25 891,0	27 171,0	26 478,0	25 238,0	23 748,0	26 376,0
Galicie	1 983,9	2 118,1	2 193,7	2 270,2	2 338,1	2 296,5	2 211,9	2 475,9
Asturie	368,8	411,0	406,8	421,3	400,1	403,4	373,7	387,4
Kantábrie	340,4	347,5	329,8	302,7	285,1	268,1	242,6	242,6
Severozápad	2 693,2	2 876,6	2 930,3	2 994,2	3 023,3	2 968,0	2 828,3	3 105,9
Baskicko	666,5	674,8	653,0	601,1	573,9	513,0	452,9	483,1

Navarra	406,8	422,5	447,0	499,8	485,2	488,5	466,8	550,4
La Rioja	484,3	486,3	450,7	491,5	476,4	445,8	440,1	453,7
Aragonie	1 103,8	1 219,3	1 261,4	1 362,1	1 374,9	1 236,2	1 256,1	1 485,6
Severovýchod	2 661,4	2 802,9	2 812,1	2 954,4	2 910,3	2 683,5	2 616,0	2 972,9
Madrid	276,0	248,4	263,6	264,9	218,6	192,1	180,5	174,9
Kastilie-León	2 909,5	2 831,9	2 912,5	3 017,6	3 045,4	2 774,7	2 605,3	2 969,9
Kas.LaMancha	2 731,5	2 751,9	2 820,1	2 953,0	2 788,0	2 451,1	2 389,9	2 679,9
Extremadura	1 332,5	1 373,4	1 369,5	1 321,0	1 234,6	1 243,6	1 052,1	1 130,9
Střed	6 973,4	6 957,2	7 102,1	7 291,7	7 068,0	6 469,4	6 047,2	6 780,7
Katalánsko	2 030,6	2 282,2	2 341,0	2 432,4	2 370,0	2 312,1	2 257,5	2 355,9
Valencij.spol.	1 766,0	1 974,8	2 007,0	2 095,9	1 992,2	1 869,6	1 796,1	1 944,6
Baleár.ostrový	248,5	244,5	236,2	200,2	177,8	156,1	127,6	132,4
Východ	4 045,1	4 501,5	4 584,2	4 728,5	4 540,0	4 337,7	4 181,2	4 432,9
Andalusie	5 879,2	6 475,1	6 390,0	7 091,6	6 956,8	6 866,9	6 354,3	7 185,4
Murcie	1 164,1	1 168,7	1 303,1	1 312,7	1 219,2	1 143,4	1 009,2	1 107,2
Ceuta	3,7	3,9	3,5	3,6	3,4	3,0	2,8	2,9
Melilla	8,6	6,9	5,6	4,6	3,3	2,4	1,7	1,4
Jih	7 055,7	7 654,5	7 702,2	8 412,5	8 182,7	8 015,7	7 368,1	8 296,9
Kanár.ostrový	455,2	491,8	496,4	524,7	535,1	571,6	526,8	611,8

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 12 Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot zemědělství, lesnictví a rybnářství na celkové HPH zemědělství, lesnictví a rybnářství Španělska v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Galicie	8,21	8,30	8,47	8,36	8,83	9,10	9,31	9,39
Asturie	1,53	1,61	1,57	1,55	1,51	1,60	1,57	1,47
Kantábrie	1,41	1,36	1,27	1,11	1,08	1,06	1,02	0,92
Baskicko	2,76	2,64	2,52	2,21	2,17	2,03	1,91	1,83
Navarra	1,68	1,65	1,73	1,84	1,83	1,94	1,97	2,09
La Rioja	2,00	1,90	1,74	1,81	1,80	1,77	1,85	1,72
Aragonie	4,57	4,78	4,87	5,01	5,19	4,90	5,29	5,63
Madrid	1,14	0,97	1,02	0,97	0,83	0,76	0,76	0,66
Kastilie-León	12,04	11,09	11,25	11,11	11,50	10,99	10,97	11,26
Kas.LaMancha	11,31	10,78	10,89	10,87	10,53	9,71	10,06	10,16
Extremadura	5,52	5,38	5,29	4,86	4,66	4,93	4,43	4,29
Katalánsko	8,40	8,94	9,04	8,95	8,95	9,16	9,51	8,93
Valencij.spol.	7,31	7,73	7,75	7,71	7,52	7,41	7,56	7,37
Baleár.ostrový	1,03	0,96	0,91	0,74	0,67	0,62	0,54	0,50
Andalusie	24,33	25,36	24,68	26,10	26,27	27,21	26,76	27,24
Murcie	4,82	4,58	5,03	4,83	4,60	4,53	4,25	4,20
Ceuta	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Melilla	0,04	0,03	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01

Kanár.ostrov	1,88	1,93	1,92	1,93	2,02	2,26	2,22	2,32
---------------------	------	------	------	------	------	------	------	------

Tab. 13 Hrubá přidaná hodnota zemědělství, lesnictví a rybnářství regionů v milionech eur v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	25 561,0	23 549,0	25 253,0	24 391,0	23 817,0	26 560,0	23 903,0	25 004,0
Galicie	2 341,7	2 292,9	2 501,8	2 500,8	2 454,7	2 707,5	2 650,0	2 663,7
Asturie	345,8	300,7	318,4	319,6	285,8	280,4	261,9	273,7
Kantábrie	222,0	191,5	197,8	209,1	184,3	168,3	160,7	162,3
Severozápad	2 909,5	2 785,0	3 018,0	3 029,5	3 019,4	3 142,9	3 103,1	3 099,7
Baskicko	435,1	404,7	428,0	435,2	447,5	447,3	428,0	458,3
Navarra	556,5	518,0	550,1	531,2	580,9	591,2	527,8	556,5
La Rioja	433,1	379,5	399,6	379,8	371,3	410,1	380,5	434,4
Aragonie	1 445,4	1 453,8	1 582,1	1 521,0	1 491,2	1 895,7	1 684,7	1 650,2
Severovýchod	2 870,1	2 756,1	2 959,7	2 867,2	2 927,1	3 276,5	2 974,7	3 099,4
Madrid	144,7	118,1	118,1	116,8	152,5	180,5	156,3	103,0
Kastilie-León	2 849,0	2 378,3	2 584,9	2 488,6	2 388,9	2 446,8	2 145,2	2 002,2
Kas.LaMancha	2 410,7	2 163,4	2 300,4	2 241,1	2 637,2	2 961,6	2 524,2	2 155,7
Extremadura	1 103,3	1 038,9	1 083,9	1 036,2	965,6	1 024,1	925,9	1 047,7
Střed	6 363,1	5 580,5	5 969,2	5 765,9	6 042,6	6 234,5	4 941,9	5 205,6
Katalánsko	2 292,6	2 138,4	2 238,5	2 111,8	1 976,8	2 187,0	1 978,4	1 940,3
Valencij.spol.	2 041,2	1 883,3	2 084,3	1 992,2	1 957,6	2 099,1	1 945,0	2 207,5
Baleár.ostrov	115,8	101,9	96,4	97,9	107,8	103,3	93,4	111,0
Východ	4 449,7	4 123,6	4 419,2	4 201,9	4 058,0	4 249,1	4 232,2	4 258,8
Andalusie	7 118,5	6 647,8	7 130,3	6 747,1	6 120,3	7 140,4	6 296,1	7 434,1
Murcie	1 087,5	936,0	1 022,2	955,2	1 056,6	1 298,7	1 168,1	1 210,5
Ceuta	2,4	2,2	2,2	2,3	2,2	2,6	2,9	2,8
Melilla	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0
Jih	8 209,5	7 587,0	8 155,7	7 705,5	7 184,7	8 080,1	7 670,6	8 648,4
Kanár.ostrov	614,5	598,7	613,1	704,2	634,9	614,2	572,9	589,2

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 14 Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot zemědělství, lesnictví a rybnářství na celkové HPH zemědělství, lesnictví a rybnářství Španělska v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Galicie	9,16	9,74	9,91	10,25	10,47	10,41	11,29	10,65
Asturie	1,35	1,28	1,26	1,31	1,28	1,15	1,19	1,09
Kantábrie	0,87	0,81	0,78	0,86	0,82	0,65	0,70	0,65
Baskicko	1,70	1,72	1,69	1,78	1,98	1,88	1,97	1,83
Navarra	2,18	2,20	2,18	2,18	2,45	2,23	2,36	2,23
La Rioja	1,69	1,61	1,58	1,56	1,55	1,54	1,77	1,74
Aragonie	5,65	6,17	6,26	6,24	6,21	7,07	6,52	6,60

Madrid	0,57	0,50	0,47	0,48	0,64	0,67	0,43	0,41
Kastilie-León	11,15	10,10	10,24	10,20	10,09	9,37	8,27	8,01
Kas.LaMancha	9,43	9,19	9,11	9,19	10,98	11,04	8,54	8,62
Extremadura	4,32	4,41	4,29	4,25	4,09	3,79	4,17	4,19
Katalánsko	8,97	9,08	8,86	8,66	8,28	8,24	8,20	7,76
Valencij.spol.	7,99	8,00	8,25	8,17	8,16	7,87	9,31	8,83
Baleár.ostrový	0,45	0,43	0,38	0,40	0,45	0,40	0,46	0,44
Andalusie	27,85	28,23	28,24	27,66	25,51	26,53	27,92	29,73
Murcie	4,25	3,97	4,05	3,92	4,39	4,84	4,63	4,84
Ceuta	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Melilla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kanár.ostrový	2,40	2,54	2,43	2,89	2,64	2,30	2,27	2,36

Tab. 15 Hrubá přidaná hodnota průmyslu (bez stavebnictví) regionů v milionech eur v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	121 042	128 511	134 460	140 977	147 531	157 280	167 380	176 905
Galicie	6 697,0	7 056,4	7 634,9	8 200,7	8 651,0	9 289,7	10 150,9	10 946,7
Asturie	3 264,0	3 481,9	3 612,2	3 826,2	4 063,4	4 463,1	4 886,7	5 277,8
Kantábrie	1 639,5	1 769,0	1 882,4	1 951,4	2 071,3	2 243,2	2 388,6	2 595,5
Severozápad	11 600,6	12 307,4	13 129,4	13 978,3	14 785,7	15 996,0	17 426,2	18 820,0
Baskicko	11 546,8	12 239,2	12 650,3	13 172,8	13 920,4	14 885,7	16 130,9	17 130,0
Navarra	3 173,5	3 358,2	3 607,1	3 775,3	4 025,1	4 346,8	4 706,9	5 001,7
La Rioja	1 278,0	1 366,2	1 410,8	1 512,9	1 604,5	1 716,9	1 849,0	1 979,6
Aragonie	4 808,5	5 039,2	5 557,9	5 857,4	6 103,8	6 509,6	7 038,3	7 601,6
Severovýchod	20 806,8	22 002,8	23 226,0	24 318,3	25 653,8	27 459,0	29 725,1	31 713,0
Madrid	16 153,0	16 771,0	16 809,5	17 183,8	17 556,1	18 440,1	19 622,5	20 137,3
Kastilie-León	7 253,6	7 587,9	8 248,8	8 847,1	9 310,5	9 832,4	10 303,6	11 047,6
Kas.LaMancha	4 275,5	4 607,4	4 932,6	5 307,6	5 658,5	6 201,7	6 657,1	7 350,8
Extremadura	1 091,2	1 188,4	1 334,8	1 434,6	1 550,5	1 708,1	1 802,1	2 052,9
Střed	12 620,3	13 383,8	14 516,2	15 589,2	16 519,5	17 742,3	18 762,7	20 451,2
Katalánsko	30 033,2	32 162,3	33 021,8	34 098,1	35 467,4	37 152,2	39 382,1	41 142,2
Valencij.spol.	13 114,3	13 976,0	14 481,2	14 983,8	15 445,2	16 032,8	16 900,1	17 587,1
Baleár.ostrový	1 177,2	1 240,4	1 303,6	1 391,4	1 474,8	1 635,7	1 721,8	1 895,7
Východ	44 324,7	47 378,7	48 806,6	50 473,4	52 387,5	54 820,7	58 004,1	60 625,1
Andalusie	10 827,1	11 611,3	12 568,0	13 580,2	14 464,8	15 910,4	16 542,7	17 331,3
Murcie	2 818,0	2 999,7	3 164,1	3 349,7	3 543,4	3 882,1	4 117,3	4 399,5
Ceuta	60,2	58,8	58,6	58,9	62,2	64,4	64,3	66,5
Melilla	35,6	36,9	38,5	40,4	44,8	49,9	53,3	58,0
Jih	13 741,0	14 706,7	15 829,3	17 029,2	18 115,2	19 906,7	20 777,6	21 855,4
Kanár.ostrový	1 795,7	1 960,7	2 143,0	2 404,9	2 513,2	2 915,2	3 061,7	3 303,0

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 16 Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot průmyslu na celkové HPH průmyslu Španělska v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Galicie	5,53	5,49	5,68	5,82	5,86	5,91	6,06	6,19
Asturie	2,70	2,71	2,69	2,71	2,75	2,84	2,92	2,98
Kantábrie	1,35	1,38	1,40	1,38	1,40	1,43	1,43	1,47
Baskicko	9,54	9,52	9,41	9,34	9,44	9,46	9,64	9,68
Navarra	2,62	2,61	2,68	2,68	2,73	2,76	2,81	2,83
La Rioja	1,06	1,06	1,05	1,07	1,09	1,09	1,10	1,12
Aragonie	3,97	3,92	4,13	4,15	4,14	4,14	4,20	4,30
Madrid	13,34	13,05	12,50	12,19	11,90	11,72	11,72	11,38
Kastilie-León	5,99	5,90	6,13	6,28	6,31	6,25	6,16	6,24
Kas.LaMancha	3,53	3,59	3,67	3,76	3,84	3,94	3,98	4,16
Extremadura	0,90	0,92	0,99	1,02	1,05	1,09	1,08	1,16
Katalánsko	24,81	25,03	24,56	24,19	24,04	23,62	23,53	23,26
Valencij.spol.	10,83	10,88	10,77	10,63	10,47	10,19	10,10	9,94
Baleár.ostrovky	0,97	0,97	0,97	0,99	1,00	1,04	1,03	1,07
Andalusie	8,94	9,04	9,35	9,63	9,80	10,12	9,88	9,80
Murcie	2,33	2,33	2,35	2,38	2,40	2,47	2,46	2,49
Ceuta	0,05	0,05	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Melilla	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Kanár.ostrovky	1,48	1,53	1,59	1,71	1,70	1,85	1,83	1,87

Tab. 17 Hrubá přidaná hodnota průmyslu (bez stavebnictví) regionů v milionech eur v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	183 870	167 465	169 978	171 651	164 647	161 040	161 150	176 102
Galicie	11 772,7	10 420,1	10 421,8	10 356,1	9 867,9	9 821,6	9 433,4	10 289,2
Asturie	5 454,1	4 768,3	4 856,0	4 660,7	4 298,9	4 075,5	4 016,3	4 360,5
Kantábrie	2 704,6	2 479,3	2 570,4	2 613,4	2 498,6	2 238,5	2 212,9	2 494,3
Severozápad	19 931,4	17 667,8	17 848,2	17 630,1	16 759,7	16 486,1	16 186,2	17 144,0
Baskicko	17 848,2	15 973,1	16 390,2	16 882,7	16 107,8	15 422,5	15 421,3	17 674,7
Navarra	5 389,2	5 022,8	5 077,6	5 234,9	4 911,6	4 968,4	5 066,6	5 691,7
La Rioja	2 090,7	2 002,7	2 060,6	2 160,0	2 082,7	2 044,8	2 134,3	2 171,5
Aragonie	7 953,1	7 028,9	7 381,6	7 333,8	6 794,7	6 851,0	6 938,3	7 655,7
Severovýchod	33 281,1	30 027,5	30 910,0	31 611,4	30 302,7	30 150,7	31 380,7	33 193,6
Madrid	20 602,9	19 312,5	19 017,9	19 997,8	19 454,5	19 181,8	18 946,9	20 164,8
Kastilie-León	11 561,9	10 704,6	10 961,0	11 097,7	10 747,6	10 169,7	10 457,4	11 088,0
Kas.LaMancha	7 780,6	7 436,1	7 226,7	7 789,4	7 632,1	7 416,3	7 296,8	7 560,0
Extremadura	2 198,6	2 108,7	2 110,4	2 211,9	2 198,6	2 204,8	2 203,2	2 335,3
Střed	21 541,1	20 249,4	20 298,1	21 099,0	20 676,2	20 034,1	19 866,9	20 983,3
Katalánsko	42 528,2	39 149,5	38 933,8	37 917,9	36 226,3	36 017,4	36 434,2	39 378,2

Valencij.spol.	18 122,4	16 156,2	16 261,3	16 631,0	15 797,9	15 835,7	16 124,1	18 237,2
Baleár.ostrový	2 107,5	2 026,9	2 053,2	1 893,2	1 748,8	1 608,5	1 578,1	1 963,0
Východ	62 758,1	57 332,6	57 248,3	56 442,2	53 929,0	54 324,9	56 053,0	59 578,4
Andalusie	17 564,4	15 303,1	16 614,0	16 986,7	16 489,5	15 644,5	15 490,1	16 974,8
Murcie	4 565,5	4 222,8	4 436,0	4 479,1	4 444,4	4 453,8	4 388,7	4 781,1
Ceuta	69,9	66,0	68,7	74,4	79,8	88,9	87,5	88,4
Melilla	65,0	61,0	64,1	66,0	67,2	69,9	68,2	73,2
Jih	22 264,8	19 652,9	21 182,8	21 606,2	21 186,7	20 470,1	20 583,9	21 917,5
Kanár.ostrový	3 490,6	3 222,3	3 472,7	3 264,3	3 197,8	2 926,2	2 851,6	3 120,5

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 18 Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot průmyslu na celkové HPH průmyslu Španělska v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Galicie	6,40	6,22	6,13	6,03	5,98	6,13	5,83	5,84
Asturie	2,97	2,85	2,86	2,72	2,62	2,53	2,45	2,48
Kantábrie	1,47	1,48	1,51	1,52	1,53	1,40	1,48	1,42
Baskicko	9,71	9,54	9,64	9,84	9,89	9,72	9,99	10,04
Navarra	2,93	3,00	2,99	3,05	3,00	3,13	3,26	3,23
La Rioja	1,14	1,20	1,21	1,26	1,27	1,25	1,24	1,23
Aragonie	4,33	4,20	4,34	4,27	4,14	4,29	4,42	4,35
Madrid	11,21	11,53	11,19	11,65	11,78	11,92	11,45	11,45
Kastilie-León	6,29	6,39	6,45	6,47	6,52	6,29	6,33	6,30
Kas.LaMancha	4,23	4,44	4,25	4,54	4,63	4,55	4,33	4,29
Extremadura	1,20	1,26	1,24	1,29	1,34	1,38	1,31	1,33
Katalánsko	23,13	23,38	22,91	22,09	21,97	22,35	22,68	22,36
Valencij.spol.	9,86	9,65	9,57	9,69	9,54	9,77	10,02	10,36
Baleár.ostrový	1,15	1,21	1,21	1,10	1,06	1,01	1,07	1,11
Andalusie	9,55	9,14	9,77	9,90	10,01	9,64	9,57	9,64
Murcie	2,48	2,52	2,61	2,61	2,70	2,75	2,74	2,71
Ceuta	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05
Melilla	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Kanár.ostrový	1,90	1,92	2,04	1,90	1,94	1,79	1,75	1,77

Tab. 19 Hrubá přidaná hodnota stavebnictví regionů v milionech eur v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	59 165	66 633	73 631	79 692	85 986	96 620	105 326	109 192
Galicie	3 491,2	3 861,6	4 212,4	4 493,7	4 778,1	5 327,9	5 885,2	6 115,9
Asturie	1 518,6	1 698,2	1 888,7	1 954,9	2 031,8	2 229,0	2 436,4	2 494,9
Kantábrie	853,9	961,4	1 090,9	1 151,9	1 207,0	1 334,5	1 425,1	1 471,2
Severozápad	5 863,7	6 521,2	7 191,9	7 600,6	8 017,0	8 891,4	9 746,6	10 082,1
Baskicko	3 173,2	3 558,7	3 983,0	4 286,3	4 574,0	5 149,7	5 611,6	5 948,5

Kanár.ostrov	4,35	4,35	4,33	4,10	4,00	3,81	3,58	3,54
---------------------	------	------	------	------	------	------	------	------

Tab. 21 Hrubá přidaná hodnota stavebnictví regionů v milionech eur v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	113 190	106 503	87 526	73 980	60 477	52 452	51 369	54 554
Galicie	6 476,1	6 203,0	5 403,2	4 584,2	3 875,0	3 379,6	3 254,6	3 558,1
Asturie	2 614,1	2 429,0	2 073,3	1 800,4	1 482,0	1 256,7	1 237,0	1 283,7
Kantábrie	1 562,4	1 459,8	1 255,6	1 033,2	843,5	740,2	724,6	762,6
Severozápad	10 652,5	10 091,7	8 732,1	7 417,7	6 514,5	5 533,0	5 501,7	5 604,4
Baskicko	6 315,4	6 394,6	5 317,2	4 648,6	3 933,8	3 588,6	3 447,8	3 668,1
Navarra	1 675,4	1 666,9	1 406,3	1 228,0	1 024,7	858,5	814,8	873,2
La Rioja	854,9	828,4	697,8	584,2	470,3	400,5	393,3	427,2
Aragonie	3 783,0	3 618,5	2 964,8	2 494,0	2 031,3	1 769,4	1 739,6	1 748,6
Severovýchod	12 628,7	12 508,4	10 386,2	8 954,8	7 836,4	6 809,1	6 605,1	6 717,1
Madrid	16 489,3	15 662,8	12 333,9	10 829,9	8 858,3	7 668,3	7 576,7	8 160,7
Kastilie-León	5 598,9	5 612,7	4 582,5	4 003,5	3 399,3	2 857,1	2 790,0	3 009,8
Kas.LaMancha	5 285,5	4 861,1	4 032,9	3 322,8	2 671,3	2 220,3	2 141,7	2 301,8
Extremadura	2 371,4	2 222,5	1 968,2	1 642,1	1 311,4	1 117,3	1 109,0	1 184,5
Střed	13 255,9	12 696,3	10 583,7	8 968,4	7 754,3	6 376,5	6 273,7	6 496,2
Katalánsko	18 188,4	17 517,7	14 301,8	12 174,9	9 753,8	8 653,6	8 482,8	8 736,4
Valencij.spol.	12 915,4	11 858,8	9 683,0	7 810,8	6 488,4	5 493,4	5 418,8	5 866,5
Baleár.ostrov	2 859,7	2 644,2	2 101,2	1 809,6	1 529,3	1 380,2	1 379,9	1 448,7
Východ	33 963,5	32 020,7	26 086,0	21 795,3	18 668,9	15 975,4	15 901,5	16 051,5
Andalusie	18 546,1	16 843,6	13 548,9	11 240,2	8 939,3	7 709,5	7 536,5	8 034,7
Murcie	3 562,1	3 101,6	2 692,0	2 164,9	1 727,0	1 465,1	1 462,8	1 506,8
Ceuta	124,2	123,9	113,3	93,8	76,3	64,4	63,0	65,7
Melilla	125,2	124,4	110,3	89,8	75,1	63,3	61,3	62,0
Jih	22 357,7	20 193,4	16 464,6	13 588,8	11 356,0	9 566,1	9 516,0	9 669,2
Kanár.ostrov	3 842,4	3 329,7	2 939,5	2 425,0	1 987,1	1 766,2	1 734,8	1 855,0

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 22 Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot stavebnictví na celkové HPH stavebnictví Španělska v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Galicie	5,72	5,82	6,17	6,20	6,41	6,45	6,53	6,52
Asturie	2,31	2,28	2,37	2,43	2,45	2,40	2,36	2,35
Kantábrie	1,38	1,37	1,43	1,40	1,40	1,41	1,39	1,40
Baskicko	5,58	6,00	6,07	6,28	6,51	6,85	6,67	6,72
Navarra	1,48	1,57	1,61	1,66	1,70	1,64	1,57	1,60
La Rioja	0,76	0,78	0,80	0,79	0,78	0,76	0,79	0,78
Aragonie	3,34	3,40	3,39	3,37	3,36	3,37	3,30	3,21
Madrid	14,57	14,71	14,09	14,64	14,65	14,59	14,76	14,96

Kastilie-León	4,95	5,27	5,24	5,41	5,62	5,45	5,44	5,52
Kas.LaMancha	4,67	4,56	4,61	4,49	4,42	4,23	4,15	4,22
Extremadura	2,10	2,09	2,25	2,22	2,17	2,13	2,13	2,17
Katalánsko	16,07	16,45	16,34	16,46	16,13	16,50	16,40	16,01
Valencij.spol.	11,41	11,13	11,06	10,56	10,73	10,48	10,63	10,75
Baleár.ostrov	2,53	2,48	2,40	2,45	2,53	2,64	2,68	2,66
Andalusie	16,38	15,82	15,48	15,19	14,77	14,69	14,68	14,73
Murcie	3,15	2,91	3,08	2,93	2,86	2,80	2,85	2,76
Ceuta	0,11	0,12	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12
Melilla	0,11	0,12	0,13	0,12	0,12	0,12	0,12	0,11
Kanár.ostrov	3,39	3,13	3,36	3,28	3,29	3,37	3,41	3,40

Tab. 23 Hrubá přidaná hodnota činností v oblasti nemovitostí regionů v milionech eur v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	35 200,0	39 577,0	44 818,0	50 537,0	57 828,0	66 436,0	75 660,0	86 701,0
Galicie	1 512,4	1 696,1	1 920,6	2 157,4	2 499,7	2 858,6	3 213,7	3 678,5
Asturie	733,1	820,5	931,9	1 026,0	1 168,2	1 345,5	1 522,0	1 723,5
Kantábrie	443,3	499,9	575,3	652,1	738,2	835,2	942,4	1 081,4
Severozápad	2 688,8	3 016,5	3 427,8	3 835,5	4 406,1	5 039,3	5 678,1	6 483,4
Baskicko	1 811,1	2 006,0	2 273,1	2 543,9	2 868,4	3 270,2	3 687,4	4 161,2
Navarra	425,8	481,7	545,3	628,9	715,2	821,5	910,2	1 011,0
La Rioja	206,4	229,7	265,3	300,9	348,1	401,2	456,1	522,4
Aragonie	810,3	942,4	1 085,1	1 260,1	1 442,9	1 682,6	1 962,0	2 342,0
Severovýchod	3 253,7	3 659,8	4 168,8	4 733,7	5 374,5	6 175,6	7 015,8	8 036,5
Madrid	8 265,1	8 816,3	9 681,5	10 313,0	10 979,5	11 827,5	12 825,9	14 095,8
Kastilie-León	1 617,3	1 855,4	2 043,0	2 259,0	2 575,4	2 963,2	3 401,5	3 795,1
Kas.LaMancha	711,5	848,2	1 013,6	1 175,2	1 390,9	1 711,7	2 028,6	2 380,2
Extremadura	362,9	434,1	494,7	598,8	705,9	852,5	1 036,5	1 209,6
Střed	2 691,7	3 137,8	3 551,3	4 033,0	4 672,2	5 527,5	6 466,6	7 384,8
Katalánsko	6 966,0	7 836,6	8 777,0	9 950,2	11 589,8	13 415,9	15 297,1	17 721,4
Valencij.spol.	3 327,7	3 851,7	4 460,5	5 225,5	6 119,5	7 096,3	8 215,3	9 600,4
Baleár.ostrov	936,9	1 115,4	1 327,2	1 488,8	1 705,2	2 026,7	2 450,0	2 808,5
Východ	11 230,6	12 803,7	14 564,8	16 664,5	19 414,5	22 538,8	25 962,3	30 130,3
Andalusie	4 730,5	5 457,0	6 365,4	7 377,0	8 834,6	10 410,6	12 094,4	14 170,8
Murcie	756,8	875,7	1 034,6	1 215,4	1 439,8	1 703,5	1 990,2	2 267,3
Ceuta	32,3	37,7	45,3	54,4	60,8	69,5	79,9	91,6
Melilla	28,6	33,4	40,4	48,8	55,6	63,7	73,3	82,6
Jih	5 548,3	6 403,8	7 485,6	8 695,6	10 390,7	12 247,3	14 237,8	16 612,2
Kanár.ostrov	1 521,9	1 739,1	1 938,2	2 261,7	2 590,5	3 080,1	3 473,6	3 957,9

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 24 Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot činností v oblasti nemovitostí na celkové HPH činností v oblasti nemovitostí Španělska v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Galicie	4,30	4,29	4,29	4,27	4,32	4,30	4,25	4,24
Asturie	2,08	2,07	2,08	2,03	2,02	2,03	2,01	1,99
Kantábrie	1,26	1,26	1,28	1,29	1,28	1,26	1,25	1,25
Baskicko	5,15	5,07	5,07	5,03	4,96	4,92	4,87	4,80
Navarra	1,21	1,22	1,22	1,24	1,24	1,24	1,20	1,17
La Rioja	0,59	0,58	0,59	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Aragonie	2,30	2,38	2,42	2,49	2,50	2,53	2,59	2,70
Madrid	23,48	22,28	21,60	20,41	18,99	17,80	16,95	16,26
Kastilie-León	4,59	4,69	4,56	4,47	4,45	4,46	4,50	4,38
Kas.LaMancha	2,02	2,14	2,26	2,33	2,41	2,58	2,68	2,75
Extremadura	1,03	1,10	1,10	1,18	1,22	1,28	1,37	1,40
Katalánsko	19,79	19,80	19,58	19,69	20,04	20,19	20,22	20,44
Valencij.spol.	9,45	9,73	9,95	10,34	10,58	10,68	10,86	11,07
Baleár.ostrov	2,66	2,82	2,96	2,95	2,95	3,05	3,24	3,24
Andalusie	13,44	13,79	14,20	14,60	15,28	15,67	15,99	16,34
Murcie	2,15	2,21	2,31	2,40	2,49	2,56	2,63	2,62
Ceuta	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11	0,10	0,11	0,11
Melilla	0,08	0,08	0,09	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
Kanár.ostrov	4,32	4,39	4,32	4,48	4,48	4,64	4,59	4,56

Tab. 25 Hrubá přidaná hodnota činností v oblasti nemovitostí regionů v milionech eur v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	91968	89901	100489	106819	110618	113423	114096	109202
Galicie	3 920,3	3 779,0	4 137,7	4 425,6	4 594,5	4 723,4	4 772,7	4 596,1
Asturie	1 808,4	1 747,1	1 941,0	2 048,9	2 124,6	2 177,5	2 192,7	2 081,5
Kantábrie	1 149,8	1 123,2	1 226,5	1 311,1	1 360,9	1 402,2	1 414,3	1 354,3
Severozápad	6 878,4	6 649,4	7 305,2	7 785,6	8 082,6	8 287,5	8 275,3	8 031,8
Baskicko	4 400,7	4 321,1	4 857,3	5 174,2	5 340,0	5 513,6	5 548,5	5 297,5
Navarra	1 091,2	1 040,4	1 139,3	1 203,2	1 235,6	1 259,2	1 259,7	1 203,8
La Rioja	560,1	540,1	596,4	632,3	649,9	659,1	656,3	621,8
Aragonie	2 508,5	2 489,2	2 811,7	2 987,7	3 091,1	3 143,0	3 158,6	3 013,2
Severovýchod	8 560,6	8 390,8	9 404,8	9 997,5	10 320,1	10 554,9	10 466,0	10 136,4
Madrid	14 686,0	14 509,4	16 512,0	17 436,7	18 145,0	18 543,7	18 599,1	17 715,1
Kastilie-León	3 967,1	3 827,2	4 217,6	4 457,0	4 605,9	4 732,3	4 749,2	4 516,5
Kas.LaMancha	2 626,3	2 681,1	3 138,4	3 315,0	3 418,2	3 498,9	3 501,1	3 340,6
Extremadura	1 348,0	1 360,6	1 564,1	1 644,4	1 702,4	1 738,2	1 748,5	1 667,5
Střed	7 941,4	7 868,9	8 920,1	9 416,4	9 728,5	9 949,6	9 869,6	9 524,7
Katalánsko	18 548,5	18 211,6	20 453,4	21 864,9	22 712,4	23 242,0	23 373,4	22 573,7

Valencij.spol.	10 297,8	10 019,6	11 122,3	11 827,9	12 163,1	12 470,2	12 523,3	11 837,0
Baleár.ostrovky	3 091,7	3 045,4	3 458,4	3 677,0	3 834,1	3 979,6	4 024,1	3 875,7
Východ	31 938,0	31 276,5	35 034,1	37 369,8	38 729,4	39 627,6	39 438,8	38 286,4
Andalusie	15 112,8	14 591,4	16 020,0	17 030,1	17 598,7	18 065,9	18 230,5	17 525,5
Murcie	2 402,1	2 328,0	2 574,9	2 705,3	2 767,3	2 834,2	2 854,0	2 710,3
Ceuta	98,7	96,9	108,8	116,6	122,5	127,1	128,5	124,2
Melilla	91,8	90,0	101,1	109,1	115,4	119,2	120,0	117,6
Jih	17 705,3	17 106,3	18 804,7	19 961,0	20 610,7	21 107,9	21 104,4	20 477,6
Kanár.ostrovky	4 258,3	4 099,7	4 508,2	4 852,0	5 036,4	5 193,7	5 241,4	5 030,0

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 26 Procentní podíl regionálních hrubých přidaných hodnot činností v oblasti nemovitostí na celkové HPH činností v oblasti nemovitostí Španělska v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Galicie	4,26	4,20	4,12	4,14	4,15	4,16	4,19	4,21
Asturie	1,97	1,94	1,93	1,92	1,92	1,92	1,92	1,91
Kantábrie	1,25	1,25	1,22	1,23	1,23	1,24	1,24	1,24
Baskicko	4,79	4,81	4,83	4,84	4,83	4,86	4,85	4,85
Navarra	1,19	1,16	1,13	1,13	1,12	1,11	1,10	1,10
La Rioja	0,61	0,60	0,59	0,59	0,59	0,58	0,58	0,57
Aragonie	2,73	2,77	2,80	2,80	2,79	2,77	2,76	2,76
Madrid	15,97	16,14	16,43	16,32	16,41	16,35	16,25	16,22
Kastilie-León	4,31	4,26	4,20	4,17	4,16	4,17	4,16	4,14
Kas.LaMancha	2,86	2,98	3,12	3,10	3,09	3,08	3,08	3,06
Extremadura	1,47	1,51	1,56	1,54	1,54	1,53	1,53	1,53
Katalánsko	20,17	20,26	20,35	20,47	20,53	20,49	20,57	20,67
Valencij.spol.	11,20	11,15	11,07	11,07	11,00	11,00	10,93	10,84
Baleár.ostrovky	3,36	3,39	3,44	3,44	3,47	3,51	3,53	3,55
Andalusie	16,43	16,23	15,94	15,94	15,91	15,93	16,03	16,05
Murcie	2,61	2,59	2,56	2,53	2,50	2,50	2,49	2,48
Ceuta	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11
Melilla	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,11	0,11	0,11
Kanár.ostrovky	4,63	4,56	4,49	4,54	4,55	4,58	4,57	4,61

Tab. 27 Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2 v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	61,4	59,6	57,8	56,3	54,6	51,2	50,3	49,4
Galicie	68,7	66,0	63,2	60,4	58,6	55,9	54,4	53,4
Asturie	62,7	61,5	57,6	57,6	56,6	49,8	51,2	49,6
Kantábrie	57,8	56,6	56,1	51,6	50,1	46,9	48,5	47,9
Severozápad	65,8	63,6	60,9	58,6	57,0	53,2	52,9	51,7

Baskicko	51,4	48,8	48,6	46,7	44,5	40,1	38,0	37,4
Navarra	55,1	50,8	49,9	49,5	48,7	43,1	43,0	41,5
La Rioja	62,1	60,0	57,4	56,0	55,2	47,7	46,6	45,9
Aragonie	59,9	56,9	56,1	52,5	50,1	46,7	46,3	44,7
Severovýchod	55,0	52,0	51,5	49,3	47,4	42,9	41,7	40,7
Madrid	49,6	46,5	44,4	44,9	43,4	38,7	36,5	34,7
Kastilie-León	60,8	59,3	57,8	55,6	54,6	52,0	50,8	50,0
Kas.LaMancha	72,3	69,5	66,3	65,5	65,1	62,5	61,0	58,2
Extremadura	71,8	71,1	68,1	68,0	68,3	65,6	64,6	62,6
Střed	66,7	65,0	62,6	61,3	60,8	58,2	57,0	55,3
Katalánsko	57,9	57,5	55,7	54,0	52,0	48,7	47,2	46,9
Valencij.spol.	65,5	64,6	62,8	60,3	56,7	53,0	52,5	51,9
Baleár.ostrov	63,7	60,4	58,2	56,5	57,7	55,4	52,8	55,1
Východ	61,1	60,3	58,5	56,5	54,2	50,8	49,6	49,4
Andalusie	67,9	66,4	64,8	63,8	62,1	59,3	59,1	58,3
Murcie	64,4	62,6	61,9	59,3	57,9	57,0	56,5	55,7
Ceuta	62,9	57,5	61,1	56,3	63,4	60,5	66,8	61,0
Melilla	54,4	47,8	47,5	45,6	50,0	48,9	51,3	54,5
Jih	67,3	65,7	64,2	63,0	61,4	58,9	58,7	57,9
Kanár.ostrov	63,5	61,8	59,7	58,4	56,8	54,0	55,1	54,2

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 28 Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 0-2 v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	48,9	48,4	47,1	46,0	45,3	44,5	43,4	42,6
Galicie	52,5	52,3	51,2	49,2	48,6	48,8	47,0	44,7
Asturie	47,7	46,6	45,7	44,3	42,4	40,1	39,0	36,7
Kantábrie	45,6	45,5	41,1	41,2	38,4	36,8	36,1	37,6
Severozápad	50,4	50,0	48,5	46,9	45,6	45,0	43,5	41,8
Baskicko	36,8	35,7	33,6	33,2	32,1	31,9	31,6	30,1
Navarra	41,4	40,4	37,5	38,1	37,6	35,8	34,7	34,8
La Rioja	46,2	42,9	45,0	44,2	40,6	41,3	38,9	37,0
Aragonie	43,6	41,8	41,3	40,6	40,4	40,3	39,0	39,0
Severovýchod	40,1	38,6	37,2	36,8	35,9	35,6	34,8	33,9
Madrid	34,6	35,1	32,0	31,2	30,7	29,5	27,9	28,5
Kastilie-León	49,3	48,5	47,4	45,6	43,4	42,7	42,3	42,5
Kas.LaMancha	58,9	57,4	55,8	53,4	53,8	53,1	51,2	50,5
Extremadura	62,6	61,7	60,5	60,2	61,2	60,0	57,3	56,5
Střed	55,3	54,2	52,9	51,2	50,6	49,9	48,5	48,2
Katalánsko	46,9	47,3	46,7	45,1	44,9	43,9	42,6	41,2
Valencij.spol.	51,0	50,8	49,4	48,2	47,9	47,4	44,7	43,7

Baleár.ostrov	52,7	51,6	50,4	49,1	47,0	46,2	47,1	45,4
Východ	48,9	48,9	48,0	46,5	46,2	45,4	43,8	42,5
Andalusie	57,5	56,3	55,7	54,7	54,0	52,9	52,4	51,4
Murcie	56,2	55,3	55,3	53,3	53,1	52,1	51,1	50,6
Ceuta	57,5	56,2	58,6	59,5	55,4	56,3	55,7	51,2
Melilla	55,4	62,0	60,7	49,5	52,9	50,5	47,1	51,9
Jih	57,3	56,2	55,7	54,5	53,9	52,8	52,2	51,3
Kanár.ostrov	54,7	53,2	52,4	52,3	51,1	50,2	50,6	49,3

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 29 Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 5-8 v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	22,7	23,7	24,9	25,6	26,7	28,5	28,8	29,3
Galicie	18,7	20,3	21,4	23,0	24,2	27,2	28,3	28,6
Asturie	21,7	21,2	23,1	24,4	25,9	29,8	28,7	29,0
Kantábrie	23,4	23,9	25,0	27,5	27,9	30,6	30,6	32,3
Severozápad	20,0	21,0	22,3	23,9	25,1	28,3	28,7	29,2
Baskicko	32,0	33,0	33,8	35,9	37,2	40,8	41,8	42,4
Navarra	29,9	32,4	34,2	33,7	33,5	37,0	36,5	38,1
La Rioja	22,9	23,7	26,1	25,9	28,8	29,9	28,4	31,0
Aragonie	23,8	25,8	25,8	28,8	29,4	30,5	32,6	33,2
Severovýchod	28,8	30,3	31,1	32,9	33,9	36,6	37,5	38,3
Madrid	31,4	33,8	34,8	33,8	35,5	37,1	37,3	39,0
Kastilie-León	23,4	23,7	24,8	26,8	27,7	28,6	28,9	29,6
Kas.LaMancha	15,5	17,1	18,6	18,8	18,8	20,8	22,0	22,6
Extremadura	16,2	16,3	18,5	19,5	18,9	20,5	21,6	22,0
Střed	19,4	20,1	21,5	22,7	22,9	24,4	25,1	25,7
Katalánsko	23,5	24,6	26,3	27,0	28,4	30,0	29,8	29,2
Valencij.spol.	20,1	20,3	20,7	21,7	23,9	26,1	26,5	26,3
Baleár.ostrov	17,6	17,9	19,3	19,2	18,0	20,8	23,1	21,2
Východ	21,8	22,5	23,7	24,5	26,0	27,9	28,1	27,5
Andalusie	18,8	19,2	20,1	21,1	21,8	23,0	23,2	24,1
Murcie	20,8	22,0	22,2	22,4	23,3	22,9	23,3	23,7
Ceuta	17,7	22,1	19,0	22,0	18,4	22,9	17,7	16,6
Melilla	25,8	23,5	22,6	24,2	25,9	28,1	27,8	22,8
Jih	19,2	19,7	20,4	21,3	22,1	23,0	23,2	24,0
Kanár.ostrov	18,4	20,1	23,1	21,7	23,1	24,5	23,7	24,6

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 30 Procentní podíl osob ve věku 25-64 let regionů, které dosáhly vzdělanostního stupně 5-8 v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	29,5	30,0	31,0	31,9	32,6	33,7	34,7	35,1
Galicie	29,3	29,7	30,1	31,0	31,3	32,1	33,4	35,2
Asturie	30,6	32,1	32,8	35,1	35,9	37,7	38,7	39,6
Kantábrie	33,4	33,8	35,7	35,2	36,1	37,2	37,4	38,1
Severozápad	30,2	30,9	31,5	32,6	33,1	34,2	35,3	36,7
Baskicko	41,7	43,3	43,7	44,5	46,0	46,8	47,0	47,8
Navarra	35,5	35,9	38,7	39,9	40,2	40,3	42,7	42,3
La Rioja	30,6	35,2	35,6	33,1	34,3	35,2	36,9	39,3
Aragonie	31,9	31,6	33,3	35,0	35,1	34,8	35,7	35,6
Severovýchod	37,2	38,2	39,4	40,2	41,2	41,5	42,3	42,8
Madrid	39,3	38,9	41,6	43,1	44,5	46,0	47,2	46,9
Kastilie-León	30,2	30,9	31,5	33,3	34,0	33,7	34,5	34,7
Kas.LaMancha	21,9	23,7	24,0	25,3	25,3	26,2	27,2	27,5
Extremadura	22,1	22,5	23,3	24,3	23,7	24,5	26,8	26,5
Střed	25,7	26,7	27,2	28,6	28,8	29,2	30,3	30,5
Katalánsko	29,9	30,6	31,4	32,2	32,8	34,8	37,0	37,5
Valencij.spol.	26,6	26,7	28,4	29,8	30,1	30,8	32,0	32,5
Baleár.ostrov	20,8	22,1	22,6	23,7	24,8	26,8	27,9	27,2
Východ	28,0	28,5	29,5	30,6	31,1	32,7	34,3	34,8
Andalusie	24,7	25,2	25,7	25,8	26,5	27,3	27,6	28,3
Murcie	24,9	24,4	24,4	25,3	26,3	28,2	27,1	27,9
Ceuta	21,5	23,2	20,7	18,9	22,0	23,0	22,5	28,1
Melilla	24,0	26,6	22,9	27,1	24,8	26,2	28,8	28,0
Jih	24,7	25,0	25,5	25,7	26,4	27,4	27,5	28,2
Kanár.ostrov	23,1	23,6	23,9	24,1	26,0	27,3	27,0	26,6

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 31 Počet obyvatel regionů Španělska v tisících v letech 2000-2007

Region/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Španělsko	40470	40666	41035	41828	42547	43296	44010	44785
Galicie	2702	2698	2697	2705	2712	2721	2730	2741
Asturie	1068	1065	1063	1062	1062	1063	1063	1065
Kantábrie	533	534	536	542	548	555	561	568
Baskicko	2085	2083	2083	2093	2103	2115	2128	2143
Navarra	548	552	557	568	576	584	592	603
La Rioja	274	275	278	285	291	298	303	308
Aragonie	1200	1202	1210	1226	1238	1255	1274	1294
Madrid	5330	5379	5479	5639	5767	5866	5954	6075
Kastilie-León	2473	2463	2455	2464	2471	2483	2495	2514

Kas.LaMancha	1742	1752	1763	1797	1834	1874	1917	1971
Extremadura	1060	1059	1058	1060	1064	1070	1075	1082
Katalánsko	6283	6315	6380	6557	6713	6871	7011	7152
Valencij.spol.	4104	4135	4192	4322	4442	4567	4681	4802
Baleár.ostrov	817	830	845	883	913	940	970	1005
Andalusie	7286	7323	7391	7491	7597	7731	7866	7987
Murcie	1169	1184	1207	1243	1277	1313	1351	1386
Ceuta	71	71	71	71	72	72	73	74
Melilla	65	66	66	65	65	65	67	69
Kanár.ostrov	1659	1678	1704	1756	1804	1853	1900	1946

Zdroj: EUROSTAT

Tab. 32 Počet obyvatel regionů Španělska v tisících v letech 2008-2015

Region/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Španělsko	45669	46239	46487	46667	46818	46728	46512	46450
Galicie	2755	2767	2772	2773	2772	2762	2747	2735
Asturie	1071	1076	1077	1076	1074	1068	1059	1050
Kantábrie	577	585	589	591	592	590	588	585
Baskicko	2159	2174	2180	2183	2185	2177	2167	2165
Navarra	617	627	633	637	640	639	636	636
La Rioja	316	320	320	321	321	319	315	314
Aragonie	1325	1343	1344	1344	1344	1338	1331	1326
Madrid	6226	6328	6374	6394	6426	6415	6378	6385
Kastilie-León	2542	2549	2547	2545	2538	2519	2496	2478
Kas.LaMancha	2032	2066	2084	2099	2106	2094	2075	2063
Extremadura	1090	1095	1100	1102	1104	1101	1096	1092
Katalánsko	7311	7427	7463	7493	7515	7481	7416	7397
Valencij.spol.	4928	4981	4990	4999	5010	4987	4956	4940
Baleár.ostrov	1043	1070	1084	1092	1101	1110	1116	1125
Andalusie	8119	8213	8276	8332	8378	8393	8389	8400
Murcie	1420	1442	1454	1459	1462	1462	1462	1464
Ceuta	75	77	79	82	84	85	85	85
Melilla	71	73	76	79	82	84	84	85
Kanár.ostrov	1992	2025	2045	2065	2086	2105	2115	2126

Zdroj: EUROSTAT

B β -konvergence

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-19

Závisle proměnná: Y

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	0,105891	0,0345030	3,069	0,0070	***
X	-0,0201501	0,00824280	-2,445	0,0257	**
Střední hodnota závisle proměnné			0,021565		
Sm. odchylka závisle proměnné			0,003591		
Součet čtverců reziduí			0,000172		
Sm. chyba regrese			0,003179		
Koeficient determinace			0,260094		
Adjustovaný koeficient determinace			0,216570		
F(1, 17)			5,975895		
P-hodnota(F)			0,025696		
Logaritmus věrohodnosti			83,37085		
Akaikovo kritérium			-162,7417		
Schwarzovo kritérium			-160,8528		
Hannan-Quinnovo kritérium			-162,4220		

zde je poznámka o zkratkách statistik modelu

Obr. 22 Model β -konvergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2000-2007

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-19

Závisle proměnná: Y

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	-0,0682630	0,0185162	-3,687	0,0018	***
X	0,0148780	0,00424129	3,508	0,0027	***
Střední hodnota závisle proměnné			-0,003320		
Sm. odchylka závisle proměnné			0,001843		
Součet čtverců reziduí			0,000035		
Sm. chyba regrese			0,001444		
Koeficient determinace			0,419901		
Adjustovaný koeficient determinace			0,385778		
F(1, 17)			12,30534		
P-hodnota(F)			0,002697		
Logaritmus věrohodnosti			98,36182		
Akaikovo kritérium			-192,7236		
Schwarzovo kritérium			-190,8348		
Hannan-Quinnovo kritérium			-192,4040		

zde je poznámka o zkratkách statistik modelu

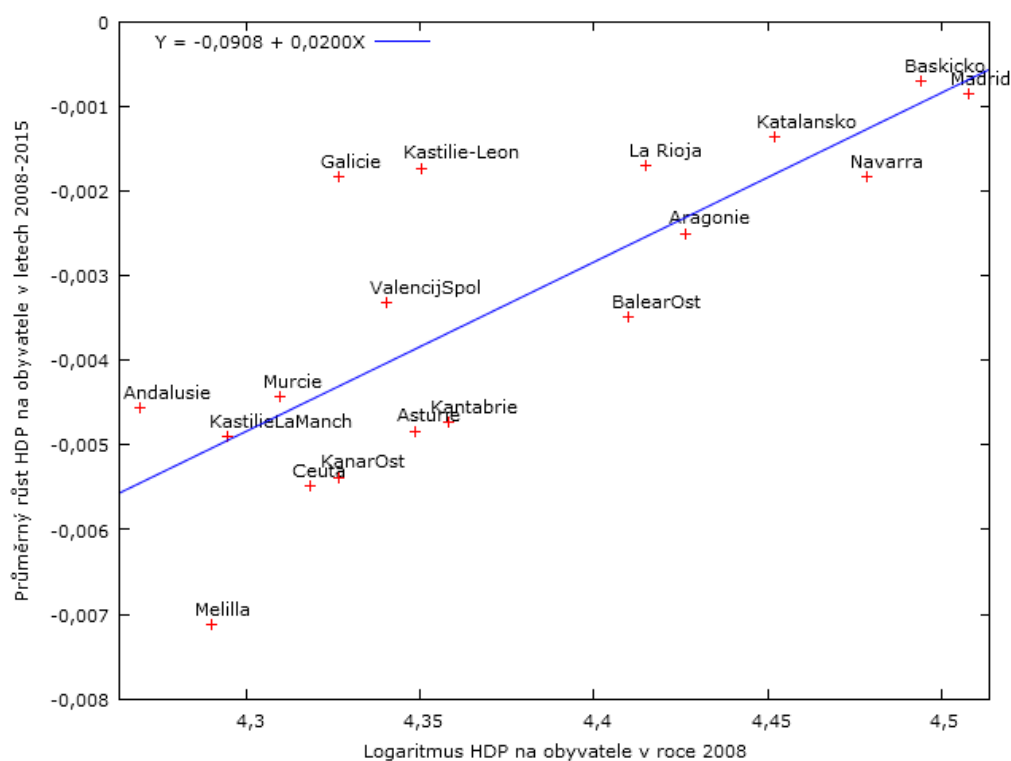
Obr. 23 Model β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-19 (n = 18)
 Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 1
 Závisle proměnná: Y

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	-0,0908166	0,0169777	-5,349	6,52e-05	***
X	0,0199955	0,00388180	5,151	9,66e-05	***

Střední hodnota závisle proměnné			-0,003375		
Sm. odchylka závisle proměnné			0,001880		
Součet čtverců reziduí			0,000023		
Sm. chyba regrese			0,001189		
Koeficient determinace			0,623829		
Adjustovaný koeficient determinace			0,600318		
F(1, 16)			26,53379		
P-hodnota (F)			0,000097		
Logaritmus věrohodnosti			96,74766		
Akaikovo kritérium			-189,4953		
Schwarzovo kritérium			-187,7146		
Hannan-Quinnovo kritérium			-189,2498		

zde je poznámka o zkratkách statistik modelu

Obr. 24 Model β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015 bez regionu Extremadura

Obr. 25 β -divergence autonomních společenství a měst Španělska v letech 2008-2015 bez regionu Extremadura

Tab. 33 Výběrová směrodatná odchylka regionů Španělska v letech 2000-2007

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0,209296	0,208971	0,201123	0,192423	0,188906	0,184757	0,185706	0,184550

Model 1: OLS, za použití pozorování 2000-2007 (T = 8)

Závisle proměnná: Odchylka

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	0,212797	0,00288379	73,79	4,17e-010	***
time	-0,00407337	0,000571075	-7,133	0,0004	***
Střední hodnota závisle proměnné			0,194467		
Sm. odchylka závisle proměnné			0,010550		
Součet čtverců reziduí			0,000082		
Sm. chyba regrese			0,003701		
Koeficient determinace			0,894509		
Adjustovaný koeficient determinace			0,876927		
F(1, 6)			50,87686		
P-hodnota (F)			0,000382		
Logaritmus věrohodnosti			34,59246		
Akaikovo kritérium			-65,18492		
Schwarzovo kritérium			-65,02604		
Hannan-Quinnovo kritérium			-66,25653		
rho (koeficient autokorelace)			0,485044		
Durbin-Watsonova statistika			1,019061		

zde je poznámka o zkratkách statistik modelu

Obr. 26 Model trendu pro σ-konvergenci v letech 2000-2007

Tab. 34 Výběrová směrodatná odchylka regionů Španělska v letech 2008-2015

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0,184791	0,184860	0,186138	0,192810	0,199361	0,198091	0,202210	0,208396

Model 1: OLS, za použití pozorování 2008-2015 (T = 8)

Závisle proměnná: Odchylka

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	0,178811	0,00183014	97,70	7,75e-011	***
time	0,00350464	0,000362421	9,670	7,01e-05	***
Střední hodnota závisle proměnné			0,194582		
Sm. odchylka závisle proměnné			0,008856		
Součet čtverců reziduí			0,000033		
Sm. chyba regrese			0,002349		
Koeficient determinace			0,939705		
Adjustovaný koeficient determinace			0,929656		
F(1, 6)			93,51032		
P-hodnota(F)			0,000070		
Logaritmus věrohodnosti			38,23018		
Akaikovo kritérium			-72,46036		
Schwarzovo kritérium			-72,30148		
Hannan-Quinnovo kritérium			-73,53196		
rho (koeficient autokorelace)			-0,142486		
Durbin-Watsonova statistika			2,006949		

zde je poznámka o zkratkách statistik modelu

Obr. 27 Model trendu pro σ -konvergenci v letech 2008-2015